

ČASOPIS

PRO

KATOLICKÉ

DUCHOWENSTWO.

WYDÁWAN

OD

KNÍŽECÍ ARCIBISKUPSKÉ PRAŽSKÉ

KONSISTORĚ.

DWADCÁTÝ ROČNÍ BĚH.

Swazek druhý.

W Praze.

W knížecí arcibiskupské knihtiskárně, řízením synů Bohumila Haase.

1847.

**Noli intelligere, ut credas: sed crede, ut intelligas; intellectus
merces fidei est.**

S. Augustinus super Joannem.

K vysoké slavnosti jmenin
Jeho Císařské Královské Jasnosti

FERDINANDA I.

dne 31. května.

Pane, k němuž w světu září
Cherubové jásají,
Před nímž w prachu s zbožnau twáří
Národové klekají;
K řiši tvoji hwězdoleské
Z tisíc úst hlas wane náš:
Žehnat budeš vlasti České,
Když nám *Krále* zachowáš.

Zachovej *Ho*, neb *On* práwa
Hájí žezlem swěceným,
Jediná proň slast a sláwa:
Zdar swým dáti swěřeným;
On swé mocné šine rámě
Proti vlasti nehodám,
Za náš národ prosí w chrámě,
Otcem je všem otčinám.

Protož, Otec otců slavný,
Miluj *Ho* w swých národech,
Upewni ten swazek dáwný,
Ježž cti w trůnu wěrný Čech;
Žehnej *Wůdci* bohatýrů,
Jehož srdce, prápor znáš,
Žehnej w sladkém *Králi* míru,
Pak je blažen národ náš.

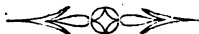
II.

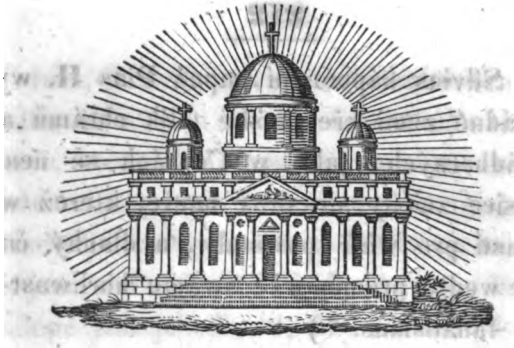
Wládce nebes, tworce swětů,
Jar co tisíc čítá kwětů,
Králi králů wznešený,
Král tě wzywá s trůnu země,
Jenž twá podnož, — spas swé plémě
Otče otců mileny!

W lásce blaho lidu twého
Položil jsi w ruce *Jeho*,
Poklad Božský střežit má;
Dej, ať před twau věčnau twáři
Zastkwěje se w jasné záři,
Až ho někdy na zpět dá.

Tři klenoty nejwíc chránit;
Krwí, silau woli bránit:
Wiru, lásku, naději,
Ty *Mu* wsadiš na korunu,
Až *Jej* zwoláš k swému trůnu,
Králowé kde klekají.

Picek.

Pojednání.

1. O lhostegnosti w náboženství.

od

Ant. Wlasáka,

duchowniho správce na Hrádku, w arcidiécesi.

Dějepis naší vlasti dosvědčuje nám, jak milí předkové naši podle jiných dobrých vlastností, kterýmiž sobě znamenité slávy světské dobyli, nad mnohé jiné národy obzvláštní stkwěli se pobožností a mrawopočestností. Hned jakmile opuštivše pohanstvo k wíře Kristowě radostně se obrátili, s. takowau horliwostí skutky bohumilé konali, že w krátkém čase welikými swatými církew zwelebili, země české ochranci a patrony. Z té samé náboženské horliwosti to pošlo, že lidé čeští tak ochotně oběti přinášiwali k rozšiřowání cti a chwály Boží, stawíce tuto Bohu důstojné swatyně, jejichž krásu dosawad, mnohé sice již w říčinách, obdiwujeme; obdarujice tamto kláštery, špitally a jiné ústawy dobročinné, tak sice, že sám

Aeneas Silvius nápotomní papež **Pius II.** wyznal, že w žádné zemi křesťanské tolik chrámů a klášterů nádherných, jako w Čechách se nenalezá. Mnoho sice zničily strašlivé bouře, kteréž w lůna naší vlasti pro wíru powstaly, a dlouhý čas krwawě se wedly proměniwše swatau horliwost w šílenost a fanaticismus. *)

Po těchto pak strašlivých půtkách powstala w cirkwi i statu ona mnohoschwálená, sama w sobě dobrá, ano mezi oněmi okolnostmi potřebná, a s duchem našeho náboženství se srownáwající občanská snášeliwost wyznawačů cizích náboženství. Bohužel! tato snášeliwost změnila se ale zponenáhla w náboženskau lhostejnost, kteráž každé přesvědčení zobecňuje, každau horliwost zničuje, a i poslední jiskru nadšenosti pro wěc nejvyšší a nejswětější udusiti brozí.

A tento nakažlivý jed — wlažnost w náboženství — zmocnil se zvláště za našich časů již mnohých katolických křesťanů, a zmáhá se wždy wíc a wíce. An pohubil paláce welkých a wzdělaných, a i obydlí stawu prostředního nawštíwil, wluzuje se i do sprostých chatřů. Toho patrné důkazy nám dáwá lehkowážnost w zachowáwání církewního postu, prázdnot chrámu mezi kázáním, netečnost, kterauž na jewo dáwají i přítomní při službách Božích, a jiné smutné zkušenosti. — **)

Kam směřují konečně i ony lehkowážné, ne-

*) Ty zříceniny jsau památník Žižkůw.

**) Stydí se před protestanty býti katolíky.

wěřící řeči, kteréž býwají častokráte i weřejně s užasnutím slyšány i z úst katolického křestana? Ony řeči, kteréž — ať se jenom mírně wyjádříme — wlažnau lhostejnost k věci nejsvětější projewují.

Nechtějme tedy zapírati děle ony tajné rány, kteréž jsau tím nebezpečnější, čím jsau bezbolestnější; lépe jest je odkrýti, aby se zahojily, dokud k tomu čas, nežli je zakrýwati až se nezhojitedlnými stanau.

Chceme tedy tuto udati nejprwé:

Znameni, dle kterých se lhostejnost w náboženstwi poznává: pak i

škodliwé následky, které za sebou táhne.

I.

Wlažní, lhostejní křestané jsau dvojího druhu: někteří wlažnost swau na jewo dáwají slowy, a zastáwají ji zdánliwými důwody; jiní naproti tomu žijí tak, že jest to na nich widěti, jak málo jim na jejich náboženstwi záleží.

1. Čím hledí mnozí křestané swau wlažnost k náboženstwi zahaliti, a i jiných k swému smýšlení swěsti? — Oni prawí: Bůh jest bytnost wznešená, nedostizitedlná, což on o to dbá, wěřím-li já, čili nic? Zachowávám-li rozličná přikázání církewní, čili nezachowávám? Beru-li podílu w těchto neb jiných obřadech, čili nic? Wždyť pak mu nemohu tím žádně služby, ani prospěchu učiniti!

Není tuto místa obšírněji dokazowati potřebu jediné prawě wíry, prawdiwost jednotliwých článků

wíry, a powinnost naši církwe poslauchati, a službám Božím přítomnu býti. Však, jestli Bohu lhostejná naše wíra, naše služby Boží: pak mu jest i prawda a blud, swětlo a temnost jedno a to samé; pak jest mu pokorný křesťan a nadutý rauhač jedno a to samé. Jestli Bohu lhostejná naše wíra a služba: pak mu jest to jedno, klanímeli se pohan-ským modlám Molochu a Balu, aneb jemu samému; pak wyslal nadarmo Syna Ježíše Krista, a tento swé poslůchače oklamal, an prawil: „Kdo neuwěří, bude zatracen.“ (*Mar. 16, 16.*) Jestli Bohu lhostejná naše wíra: tedy sw. Pawel lhal, když ztwr-zował: „Že jest jenom jeden Bůh, jedna wíra, jeden křest.“ Pakbychom mohli býti rovněž židy neb mohamedany, aneb nejlépe k žádnému nábo-ženstwí nenáležeti. — Následky tyto jsau brozné, a předc prawdiwé, kdyby se mohlo připustiti, že Bůh nedbá o naši wíru, o naši službu. Však rovněž tak jako otec nedá se odbyti pauhau wla-žností a newšimawostí od dítek swých; práwě tak žádá od nás Bůh horliwost pro swau wěc.

Z toho owšem newyplýwá, abychom wyzna-wačů jiné wíry nenáwiděli, a je pronásledowali. Bože uchovej! sice bychom se podobali oněm nerozum-ným služebníkům w ewangelium, kteříž bez poru-čení pána swého kaukol, a s ním i mnohau pěknau pšenici vyplení chtěli. Nikoliw! jinowěrců máme sobě wážiti, milowati je a podporowati, jakožto spolu měšťanů, a jakož takových, jenž nejdražší také krwí Kristowau wykaupeni byli. Z toho ale owšem uá-

sleduje: že Bůh o to dbá, jakou wíru wyznáváme a jakým způsobem mu slaužíme; že máme tedy „s bázní a s třesením o swé spasení pečowati,“ swé wíry se pewně držeti, wšecká její požadování plniti, a tak oné wlažnosti se warowati, která již tak mnoho křestanů se zmocnila.

Neříkej žádúy! jakou službu, jaký užitek mohou Bohu prókázati swau wěrau? Připustím, že nemůžeš dokonalosti jeho zwýšiti, aniž Bohu nějaký prospěch učiniti: ty ale tím rozmnožíš swůj vlastní prospěch, swau dokonalost, an takto wůli Boží plníš, a sobě zásluhy pro wěčnost shromazďuješ.

Ještě častěji slýcháme lidi mluwiti, kteříž se za maudřejší pokládají, nežli jiných: Ale což na tom, wěřím-li čili ne; jsem-li církewním obřadům přítomen, čili ne? jenom když jsem poctiwým mužem, a plním powinnosti swé. Proč bych se měl zpowídati? já žádného neokradl; k čemu kázání poslauchati? já to již dáwno slyšel a zapomněl; proč zachowáwati posty? jesti to jedno, ať se tím neb jiným pokrmem nasytím. Málo o to dbám, ať někdo wěří čili newěří; ať wěří to čili ono, jenom když jsem poctiwým mužem.

Přede wším pochybují welmi, že může kdo býti poctiwým člověkem, lhostejný-li jest k náboženství swému. Dokawad se nalazáme w tomto těle smrtedlném, potřebujeme wyšší pohnůtky k ctnosti, nežli jest tak nazwaný cit pro čest. Tato pohnůtka aučinkuje toliko před swětem, když jest člověk od lidí pozorován, a člověk takowý bude

spíše pokrytcem a fariseem, nežli neličeným, ctnostným křesťanem. A pak, co medle pomůže i tento cit pro čest při zbauřených naružiwostech? co w skrytosti, kdež člověk bez ujmy swé ci domníwá se, že může howěti naružiwostem swým? W očích swěta jesti každý laupežník, každý cizoložník a každý zloděj poctiwým mužem, dokawadž totiž jeho skutkowě na jewo nepřijdau; ano, právě ten platí za nejpoctiwějšího, jenž se nejlépe přetwařowati umí: an zatím nejnewinnější Syn člověka mezi zločince počten byl. — Wšak zákonem srdcí jesti náboženstwí. Kde nám wíra Boha, jakožto všudy přítomného před oči stawí, kterýž naše činění i opuštění wždy pozoruje, kterýž zpytuje srdce i ledwí; kde nám wíra toho Boha jakožto nejdobrotiwějšího Otce, ale spolu i jakožto nejprísnějšího a nejsprawedliwějšího saudce představuje; kde nás wíra učí, že sobě hříchem newydobudeme leč prokletí a peklo; kde, prawím, tato wíra w nás žije — jest to možná, aby naše myšlénky i žádosti na uzdě ndrželala? — jest to možná, aby nedala našemu obcowání zbožný a ctnostný směr i tehdy, když nejsau přítomní žádání swědci? Neříkej, wlažný křesťane, že historie doswědčuje, že byli i jiní lidé, jenž nebyli horliwými křesťany, poctiwými muži, na př. ctnostní mužowé za starodáwna, jako Sokrates. Nechceme zde jejich ctnost špiniti. Ale domníwáš se opravdu, že títo mužowé buď zcela žádného náboženstwí neměli, aneb že k němu lhostejni byli? Neprawí

ten samý dějepis, že nadřečený mudřec pro wíru swau, w jednoho Boha, zemřel? A bylby to medle učinil, kdyby byl we swé wíře lhostejným býwal? W prawdě! málo držím na poctiwost muže, kterýž k náboženství swému žádné neukazuje horliwosti.*)

Neříkejte: K čemu bych měl jíti k zpovědi, wždyť nejsem ani zloděj, ani vražedník! Práwě tak honosil se fariseus w chrámu Jerusalemském, a přede nebyl osprawedněn: nýbrž pokorný publikán, kterýž upřímně hříchy swé wyznal.

Ruku na srdce! milý křesťane! zpytuj se bedliwě, kdož wí, neníli w této domnělé růži skrytý hlodající čerw! Sw. Pawel, ačkoliw sobě ničeho powědom nebyl, přede se nedržel za osprawedněného; a jenom Syn Boží mohl se nepřátel swých tázati: „Kdo z wás bude mne winiti z hříchu?“ — Wšak k čemu poslauchati kázání? toť jsem pak již dáwno zapomněl! Práwě proto, že jsi to již zapomněl, má ti to býti na pamět uwedeno. A byť bys to i wěděl, w kázání se ti twé powinnosti tím důrazněji do srdce wstěpují, abys je netoliko wěděl, ale i dle nich žiwobyti swé zřídil. Wěděti a činiti jsau dvě welmi rozličné věci. „Kdo z Boha jest, slowo Boží slyší.“ (Jan 8, 47.) — Ale k čemu swé tělo mrtwiti, a se postiti? Wšak zkrocuj ústa swá, a snadněji bude tobě pak i swé ostatní žádosti tělesné krotiti. (Tomáš Kemp.) Jenom tehdy, když budeš sám sebe zapíráti, a swůj

*) Kdo nedá Bohu, což Božího jest: nedá také císaři, wrchnosti, předstaweným což jejich jest.

kříž když na sebe vezmeš, jenom tehdy můžeš následovati Spasitele svého, jak to sám ujišťuje. Ó jak mnoho obtížností jsi na sebe dobrovolně vzal, abys jenom jediné tělesné žádosti, na přetvému lakomství, vyhověl! A spasení tvé duše neměloby za tuto malou obtížnost státi? Chraň se, wlažný křesťane, abys nebyl wážen na wáze, a za lehkého uznán.

2. Jiný druh wlažných křesťanů jest, kteříž swau lhostejnost neprozrazují slowy, ji nezastáwají, i také jiných nechtějí k tomu swěsti; nicméně předce tak žiwi jsau, že jest to na nich widěti, že nemají wážnosti ani horliwosti pro náboženství. Oni se nikdy newyjadřují, čemu wěří, a nepronásledující jinakwěřících i swau vlastní wíru nehájí. Nikdy nebywají službám Božím přítomni, a činí-li to, činí to pauze ze slušnosti. Kazatelna, zpowědnice, stůl Páně jsau jim něco cizího, neznámého. — Proti takovým lidem, kteříž jsau tak newšimawí svého náboženství, že při službách Božích nikdy, neb málo kdy přítomni jsau, wyrklo písmo sw. ortel: „Známe skutky twé, že nejsi ani studený, ani horký, ó by studený byl aneb horký! ale že jsi wlažný, a nejsi ani studený ani horký, počnu tebe wywrhowati z úst swých (t. j. zawrhutě. *Zjew. 3, 15.*) A skutečně, jaké zalíbení může naleztí Bůh w člověku, kterýž se vzdaluje služby jeho? Ach! ústa jeho neotwirají se nikdy k modlitbě, kolena jeho — nikdy se neklaní před wládařem swěta, a srdce jeho na tuto zemi upautané,

nikdy nemůže se powzněsti nad věci pozemské. „Protož napominám wás nejmilejší, prawí sw. Bernard, abyste wždy čistě a pilně službám Božím byli přítomni, ne ospale, ne skaupě slowy.“ A sw. Juda nazývá wlažné křestány: „Oblaky bez wody, jimiž wítr sem i tam točí; stromy podzimní neužitečné, dwakrát mrtwé, wykořeněné; wlny bauřliwé mořské, wymítajíce jako pěnu swé hanebnosti; hwězdý bludné, jimžto bauře temností zachowána jest na wěky.“ (*Jud. 12. 13.*) —

Nadarmo hledí tedy swau lhostejnost w náboženstwí omlauwati, neboť samy sebe šáli tau myšlénkau, že jsau poctiwými muži; žiwot jejich bez služby Boží jest hanebnost w očích Božích.

Tak ale, jako wýmluwy o lhostejnosti w náboženstwí jsau zdánliwé a bezdůwodné; *právě tak hrozně jsau následky její.*

II.

Hrozní jsau a smutní následkowé, jakýchž lhostejnost w náboženstwí za sebau táhne. Oni jsau záhubní pro církew, záhubní pro stát, záhubní i pro samého wlažného křestána.

1. Jako nemoci buď malé neb zcela žádné bolesti nepůsobící žiwotu jsau nejnebezpečnější, any prozrazují ochablost wší sily tělesné; právě tak hrozí tento zdánliwě bezbolestný neduh, kterýž se zponěhlá w církew wlaudil, totiž wlažnost u wíře, celému tělu církwe swaté welikým nebezpečenstwím; a nepřítel, kterýž jako lew řwaucí obchází, hledaje,

kohoby sežral, bylby owšem w tomto čase wlažnosti záhubný, a muselby dobrých křestanů k zaufání přiwesti, kdyby neměla církew zaslíbení od Boha: „Já jsem s wámi po wšecky dny, až do skonání swěta;“ a kdyby nebylo ještě tak mnoho horliwých mužů, kteříž se sprawedlností wěc swau hájí. Jako nahnili audowé tělu žádné sily nedodávají, nýbrž jemu jeho šťáwu odnímaji, a jej se slabují: nejinak mají se wlažní, lhostejní křestané k swé církwi, k swému náboženstwu. Oni se jí přidržují jenom zdánliwě, jako břemeno; oni požívají jejich časných prospěchů a wýhod; zradí ji wšak při prwní příležitosti, žádáli to jejich prospěch anebo rozmar. Čeho se může naše swatá matka nadíti od takowých synů? Ach! rány jejich bolí tím wíce, any pochází od vlastních dětí, kteréž odchowala w lůně swém, a pěstowala; a kteréž nyní místo lásky a wážnosti, horliwosti a náklonnosti posměchem, wlažností, uštěpačným mluwením jí se odměňují. Chceteli tedy blaženost swé církwe rozmnožiti, žádáteli jí oslawenau widěti na zemi a wítěznau; ó tedy se postawte k sobě do řadů, wezměte odění Boží, abyste mohli odolati w den zlý. Stůjtež majíce podpásaná bedra swá prawdau, a oblečení jsauce w pancíř sprawedlnosti. Wezměte štít wiry, kterýmž byste mohli wšecky šípy ohniwé uhasiti. Wezměte konečně lebku spasení swého, a meč ducha, jenž jest slowo Boží, a setrvejte wždy w prosbách a modlitbách. (*Efes. 6, 13–18.*) Toto horliwé napomenutí apoštola národů nemů-

žeme sobě dosti k srdci přikládati w tomto čase wlažnosti.

2. Ještě větší nebezpečí hrozi ale lhostejnosti w náboženství státu neb občanství. Kdež panuje wlažnost ke všemu, co jest swatého, prawí jeden zkušený muž, a kdež se nalézají stopy nemravnosti u všech stříd národu, tu padne tlakoměr státní na znamení *proměnlivé*, a ukazuje *na bauri*.“ A skutečně, kdož powinnost náboženství swého neplní, zdali pak chwátati bude, aby plnil powinnosti k vlasti swé? Koho nemůže ani láska, ani bázeň Boží k činnosti pohnati, co může proti takowému mdlé hrození člověka, aneb jeho slabé rámě? — Lhostejnost w náboženství plodí pak i studenost w ctnosti, a nawrácení-se časů barbarských vždy mělo za předchůdce zkázu w náboženství. Nemůželi ale vlast při nemravnosti swých měšťanů všeccko ztratiti? Kdež wíra ustydlá a ze srdci se vypudila, tu se zahrní nadutost a neustupnost, na kterýchžto auskalích se často poslušnost měšťanská ztroskotá. Nebo kde chce každý poraučeti, a žádný poslauchati, tu jest zmatek mezi aurodem a poddanými k obáwání. — Co může konečně býti člověku swatého, jemužto není ani Bůh ani náboženství swaté? Když se stali Římané wlažnými w náboženství, zmizela w jejich srdcích láska k vlasti; a dříve než padlo ohromné králowství jejich, byli již chrámowé jejich prázdni a opuštění. — Když před 50 lety newěra we francouzské zemi se rozmohla, krwácel král pode ru-

kau katowau, a šestkrát sto tisíc nejšlechetnějších měšťanů následowalo jej. Jaká to výstraha pro každého, aby wyhostil wšecku wlažnost a studenost k swé wíře, ležili mu blaho vlasti na srdci! **Budiž každý ducha horliwého, služ Bohu: potom budeš i wázným měšťanem; neboť horliwý křesťan jest nejlepší měšťan vlasti.**

3. Wlažnost w náboženstwi jest konečně i záhubná samému wlažnému křesťanu. Nechceme tuto opakowati ošklivost, kterauž Bůh we zjewení sw. Jana proti wlažnému křesťanu wyrkl, nechceme se zmíniti o hrožení proroka: „Zlořečený budiž, kdož dělá dílo Hospodinowo lstiwě,“ (nedbale) (*Jer. 48, 10.*) neboť to wšecho důstatečně wy-swítá z předešlého. Chceme tedy jenom ukázati následky, jakýchž lhostejnost w náboženstwi pro tento wezdejší žiwot přiwádí. Co smejšliwají, co saudiwají lidé o wlažném křesťanu? Oni říkawají: Bůh wí, co jest to za člověka! Znáám ho již 5 neb 6 let, a ještě newím jeli katolíkem čili protestantem, židem čili pohanem? On nechodí do kostela, není službám Božím přítomen; newím, co z něj mám udělati. Tak saudiwají lidé, a nejenom zlí, ale i dobří, kteříž zajisté raději s nábožným, pořádným židem, nežli se studeným křesťanem, kterýž pauhé křesťanské jméno nese, obcowati budau.

Wlažnost w náboženstwi ale hrozí také mrawnosti. - Neboť, co může ještě držeti náružiwosti na uzdě, jestli proražena nejwětší hráz mrawnosti?

neboť stuhlost citu nábožného obyčejně i za sebou táhne stuhlost citu mravního, a uvrhuje člověka do nepravosti. Jakož pak i nemocný nemající důvěry k lékaři svému bez naděje a potěšení zůstává; tak nenalezá i vlažný křesťan ani v náboženství útěchy, když jí nejvíce potřebuje, když jest od světa opuštěn, od nepřátel pronásledován, od přátel zrazen, všelikým neštěstím nawštíven. Protož žádáme se sv. apoštolem, „aby každý z vás prokazoval péči a horlivost k vyplnění naděje. Tak abyste nebyli leniví v dobrém, ale následovníci těch, kteříž skrze víru a trpělivost dědičně obdrželi zaslíbení.“ (*Žid. 6, 12.*)

Jak dlouho tedy, ó člověče, ještě držimati budeš, kdy procitneš ze sna svého?“ (*Přisl. 6, 9.*) Ach, mášli jenom jiskru lásky v prsau pro církev svou, leží-li ti jen dost málo vlast tvá na srdci, jestli tobě co na tvém vlastním štěstí záleží: ó nelenuj déle, zničuj, zapuď v sobě i poslední stopu vlažnosti a lhostejnosti k náboženství svému! Pak nebudeš vyhledávati lichých auskoků a výmluw, aby jsi se ukonejšil ve své vlažnosti; zůstaneš spíše ve víře své pevným, nepřemoženým, a vykonáš všechny povinnosti křesťanské.

K závěrce rozněťme se slovy sv. Augustina: Buďte žeraví, a rozhřejte se ohněm víry a lásky. Rozpalte se v chwalozpěvích Božích a dobrých mravích. Jeden z vás jest studený, druhý horký; ale horký rozpaliž studeného, a kterýž jen trochu

dautná, žádej s výsosti rozmnožení ohně svého, a žádej o pomoc. Pán jest hotov dáti; buďmež i připraveni otevřeným srdcem přijmouti.“

4. Láska a moudrost Kristova a jeho Církve ve svátostech zvlášť.

Od

Ant. A. Řeháka,

vicerektora alumnátu Litoměřického a blakupského knih cenzora.

(Pokračování.)

Příčiny pak, z nichž se pokání ukládá, jsou tyto:

1. *Tak se smíruje nejvyšší spravedlnost Božská.*

Bůh nepotřebuje ovšem našeho pokání, a mohlby nám též tak i po druhé, i po třetí všechny časné tresty prominouti, jakož to učinil ponejprv ve svátosti křtu, a jakož nám ve svátosti pokání hříchy i věčné odpouští tresty. Než neskonala moudrost Jeho nahlížela dobře, žeby takto naše mravní dokonalost převelikou brala pohromu. I jakby si tu medle počínal lelkomyslný pozemčan? Věru, pakby za maličkost pokládal hřích každý, zúmyslně by na božské milosrdenství hřešil, a tak vždy hlouběji klesal v pekelnou propast. Dobře tomu porozuměl sv. Chrysostom, dokládaje: Bůh nám proto (časných) trestů neodpustil, poně-

vadž bychom se, nejsouce trestáni, stávali vždy zkaženějšími. Viděť patrně, žeby nám bylo na škodu, netrestánu býti. ¹⁾ Tu se tedy setkaly milosrdenství i spravedlnost, políbení sobě dadouce. (*Psalms 84, 11.*) Milosrdenství odpouští nám hřích a trest věčný, spravedlnost ukládá nám trest časný. „Vpravdě se zdá,“ praví tudíž Církev neomylná, „i úmysl spravedlnosti Boží toho žádati, aby jinak od něho na milost přijati byli, jenž přede křtem z nevědomosti klesli; jinak ale ti, kteříž od služebnosti hříchu a ďábla jednou vysvobozeni, a přijavše dar Ducha svatého, vědomě chrám Boží rušiti a rmoutiti Ducha svatého se nehrozili. — — Ukládejtež tedy kněži Hospodinovi, jak rozeznání ducha a opatrnost poskytnete, dle velikosti hříchův a dle možnosti kajících, spasitelné a přiměřené dosti- učinění: aby snad hříchům shovívajíce a s kajícími příliš milosrdně jednájíce, ukládáním velmi lehkých skutkův za ta nejtěžší provinění, hříchův cizích účastni se nestali. I to před očima mějtež, aby uložené pokání bylo nejenom nového života ochranou a lékařstvím proti mdlobě; nébrž také spáchaných hříchův pokutou a trestem.“ (*Conc. Trid. Sess. 14. Cap. 8.*)

Myslíte-li však, žeby tento hlas šestnáctého století první byl v ohledu tom, u velikém věžite omylu. Tak se to ve všech ozývalo stoletích. Vždy a všude ukládalo se kajeníku za povinnost,

¹⁾ *Editio vetustior Antwerp. de anno 1614. Tom. V. Homil de Poenit.*

aby volným přejmutím skutků kajicných hleděl usmířiti spravedlnost božskou. Některé z těchto výroků mějtež tu místa:

Klement Alexandrinský píše: „*Sciendum est —, eos, qui post lavacrum in peccata incidunt, debere castigari. Quae enim prius facta sunt, dimissa sunt; quae autem postea fiunt, expurgantur.*“ (Strom. Lib. 4. c. 24. in fine.) Origenes ujišťuje: „— — *est adhuc — — licet dura et laboriosa*²⁾ *per poenitentiam remissio peccatorum, cum lavat peccator in lacrimis stratum suum, et fiunt ei lacrimae suae panes die ac nocte, et cum non erubescit — — quaerere medicinam.* (Hom. 2. in Lev. c. 4. med.) Vypočítav pak všeliká provinění, vybízí hříšníka k naději, myslí mu dodává, aby snad nezoufal: „— — *misericors enim et miserator Dominus, et creaturae non vult mortem, sed ut convertatur et vivat. Poenitendo, flendo, satisfaciendo delet, quod admissum est.*“ (Hom. 6. in Exod. c. G. sub fine.) Podobnou řeč vede Tertullian: „*Confessio satisfactionis consilium est. — — Satisfactio confessione disponitur. — — Poenitentia Deus mitigatur.* (De poenit. c. 8.) Svatý Cyprian stěžuje si na ony knězi, jenž méně než slušno, na dostiučinění ohled brali. „*Intercedunt, ne exoretur precibus et satisfactionibus Christus; datur opera, ne satisfactionibus et lamentationibus justis delicta redimantur.*“ (Epist. 55. ad

²⁾ Tudiž se i svátost pokání zhusta „*baptismus laboriosus*“ nazývá.

Cornel.) Svatý Pacián uwodí: „Čím méně samým sobě odpustíte, tím více vám odpustí Bůh.“ (*In paraenisi ad poenit.*) A svatý Augustín dokládá: „Nepostačuje života polepsiti, jestliže za to, což se stalo, *Bohu není učiněno zadost.*“ (*Serm. 351.*) Sv. pak Jan Zlatouústý o potřebě dostiučinění k smíření Boha zřejmými se pronáší slovy takto: „*Audi Paulum dicentem, quoniam si nosmetipsos iudicaremus non utique iudicaremur; — — — et quomodo, inquires, de nobis iudicabimus? Luge, acerbe ingemisce, te ipsum humilia et afflige.*“ (*Homil. 41 et 42 in Math.*)

Těmto a takovým ze samého lůna Církve svaté pocházejícím hlasům není se ovšem co diviti, ale to jest podivu hodné, že pravda i na odpůrcích podobných si vydobyla svědectví. Neboť ³⁾ uvádí následné projádření, pocházející z pera Lutherova: „*Die Mutter, die christliche Kirche, wenn sie der strafenden Hand Gottes aus gutem Herzen zuvorkommen will, züchtiget ihre Kinder mit einigen Genugthuungen, damit sie nicht unter die Ruthe Gottes gerathen. Also sind die Niniviten durch ihre selbst erwählte Werke dem Gerichte Gottes zuvorkommen.*“ — — — Posléz buďte tu uvedena též i slova Leibnicova: „*Satisfactiones pro peccatis, quas quisque vel jussu sacerdotis, vel spontanea pietate suscipit, duplicem vim ha-*

³⁾ *Vollständige Historie der Augab. Confession II. B. 8. Kap. S. 7. S. 297.*

bent; unam ut animae medeantur et prophylactica sint contra recidivam: alteram ut divinam castigationem mitigent, quæ sive in hac vita, sive postea ex justitiæ rationibus irrogatur. — — — Ac de his satisfactionibus sapienter sanctus Gregorius Magnus, qui se illicita meminit commisisse a quibusdam studeat licitis abstinere, quatenus per hoc Conditori suo satis faciat. ⁴⁾

Nebylaby to následovně pošetilost hrozná, kdybychom k tomuto tak vítanému prostředku ochotně nesáhli? Kdybychom se ze vsí síly nepřičiňovali, kajícími skutky božskou spravedlnost usmířiti? Či snad nečinně čekati budeme, až, proměškavše čas milosti, upadneme v ruce nejvyššího Soudce? Ó bychom tohoto náležitě uvázili! Pak bychom na uložené pokání hleděli co na rajskou palmu, jenž nám po krátkém boji přináší mír a pokoj. Pak bychom tím ochotněji hleděli dostiučiniti za své hříchy, poněvadž se tím podobáme samému Spasiteli. Neboť otcové Tridentští ujišťují: „— — — *dum satisfaciendo patimur pro peccatis, Christo Jesu, qui pro peccatis nostris satis fecit, ex quo omnis nostra sufficientia est, conformes efficimur: certissimam quoque inde arrham habentes, quod, si compatimur, et conglorificabimur.*“ (Sess. 14. Cap. 8.)

2. Z toho, že se pokáním božské spravedl-

⁴⁾ *Systema theol.* p. 270. 272. Druhé vydání v Mohuoi.

nosti žádost činí, vysvítá spolu, že se takto též *muk očistcových uchází.*

Pomněme jen na to, co o trestech očistcových víme? připomeňme sobě, jak se o nich pronášejí svatí otcové, abychom poněkud nahlédli, oč se tu jedná. Ze svatých otců nazývá tyto muky Řehoř Veliký „očisťujícím ohněm, kterýž jest mnohem nesnesitelnější, než všecko nynější trápení;“ *Emisenus* „zžírajícím ohněm,“ Hilarius „ohněm neunavným“ jmenuje muky očistcové, a svatý Augustin se domnívá: „že trápení, jež duše v očisti ohněm trpí, všechny muky přesáhá, kteréž svatí mučenníci na tomto světě přestáli jsou, ač těchto muk (kteréž sv. mučenníci přetrpěli) vypsati nelze.“ Považ následovně, všechny ty škaradé, tmavé a smrduté žaláře, všechny ty lité šelmy, všickni ti přetěžcí řetězové, všechny metly a biče, kola a sekery, hřeby a meče, hranice a kříže, všechny rožně a nádoby s rozpuštěnou smolou, neb s vařícím olejem, všecko, co svatí mučenníci přetrpěli, to všecko jest lehké a snadné u přirovnání k mukám očistcovým.“⁵⁾ A teď se již táži, může-li i to nejtěžší pokání přirovnáno býti k mukám takým? A když nám lze, těchto muk kajícími skutky ujíti, nebudeme za to velebiti nevystíhlou lásku Boha našeho? Nebudeme vychvalovati dobrotu Církve svaté, jenž nás uloženým pokáním z pla-

⁵⁾ Nábožná památka zesnulých v Pánu. Spolu cesta k šťastné smrti. — Potěšné modlitby a spasitelná rozjímání pro katolické křesťany. Vzdělal A. A. Řehák. V Praze a v Litoměřicích 1846. Předmluva str. XI—XII.

menů očistcových vysvobozuje? Přisvědčiti tedy musíme svatému Augustinu, kterýž konané kajčnickem dostiučinění za mnohem menší trest prohlašuje, nežby vlastně zasluhoval: „*Nullus debitae gravioris poenae accipit veniam, nisi qualemcumque etsi longe minorem, quam debeat, solverit poenam. Atque ita impartitur largitas misericordiae; ut non relinquatur etiam justitia disciplinae.*“ (De continent. Cap. 4.) Kde se tak velikomyšlně námi nakládá, tu snad bude kdos úzkoprsně smlouvati? Tu se snad nebude každý uloženému pokání rád podrobovati? — Ba, v pravdě kající neupokojí se zajisté pokáním sobě uloženým, leč i dobrovolně k nějaké metle sáhne, jižby se za zpáchané hříchy pokáral. Toto maje na mysli, nabádá zpovědníka sv. Karel Boromejský: „— *poenitentes — hortandi erunt, ut praeter poenitentiae opera imposita, plura etiam alia praestare contentur. (Confessarius) injunget praeterea poenitentiam pro culpa et personae ratione, ita, ut superbis humilitatis opera, carnis voluptatem sectantibus jejunia, abstinentiam, cilicii gestationem, pro peccati gravitate indicat. In oratione negligentibus ut singulis diebus mane saltem, et vespere orationi vacent, feria secunda, et aliis certis feriis pro defunctis orent; certis item, defunctisque diebus, devote visitent stationales, et praecipuae devotionis ecclesias, et altaria, praesertim in Quadragesima, et in Adventu.*“⁶⁾

6) *Instructio ad Confessarios. Viennae Anno 1737. p. 73—4.*

3. Že se kajicník některým trestům a pokutám podrobiti musí, *tim nahlíží hnusnost a tíži hříchu, tim se i v pokoře cviči.*

Jak dosti žalostná poučuje zkušenost, klesá mnohý hříšník i při tomto přemoudrém a spasitelném zřízení opět a opět v předešlé hříchy: i cožby se medle dělo, kdyby se mu pražádného neukládalo trestu? Uložené pokání ale připomíná jemu, že jest hřích cos hrozného, cos trestu hodného. Proti odpůrcům této pravdy, jenž samou moudrost i dobrotu projevuje, ustanovila Církev svatá: „*Si quis dixerit, totam poenam simul cum culpa remitti semper a Deo — — anathema sit.*“ (Conc. Trid. Sess. 14. Can. 12. De poenit.) A dále: „*Si quis dixerit, — — — fictionem esse — — —, quod sublata poena aeterna, poena temporalis plerumque exsolvenda remaneat, anathema sit.*“ (Ibid. Can. 15.)

Tímto ⁷⁾ se dosti patrně ošklivost hříchu ukazuje, neboť v patách za ním kráčí trest. Dobře jest to v následujících naličeno slovech: *Hätte Gott uns aller persönlichen Genugthuung enthoben, so würden wir die Hässlichkeit der Sünde weniger gefühlt, die traurigen Folgen derselben weniger beherzigt, wir würden weniger Veranlassung gehabt haben, über das Unglück nachzudenken, Gott zu missfallen und der Gegenstand seiner Ungnade und Züchtigung zu werden. Freilich würde uns manchmal das Bild der*

⁷⁾ Viz též téhož posazení „Cap. VIII. de poenit.“

Ewigkeit vorgeschwebt und unser Gewissen beunruhigt haben; die Hoffnung aber einstens dennoch mittels der Reue auf einmal vollständige Vergebung erlangen zu können, würde uns bald wieder auf den alten Sündenweg geführt haben, wir würden ohne Furcht, ohne Vorwürfe unsern Leidenschaften nachgegeben und die Bahn des angewöhnten Leichtsinnes fortgesetzt haben. Da er aber zeitliche Strafen über uns verhängt, so gibt er uns dadurch Gelegenheit, schon vor der Ausübung des Bösen einzusehen, wie viele Mühe uns die nachherige Abbüßung desselben kosten wird, und da er uns zugleich bedrohet, dass wir diese Strafe in der andern Welt werden auszustehen haben, wenn wir die Abbüßung unserer Sünden auf dieser Welt vernachlässigen: so werden wir durch diesen Gedanken noch mehr von den traurigen Folgen der Sünde ergriffen, wir beeilen uns das Werk unserer Genugthuung zu vollenden, oder wenigstens vorzurücken aus Furcht, es möchte uns die Zeit hienieden zu kurz werden. Während unserer Busszeit gewinnen wir immer mehr Abscheu und Hass gegen die Sünde, deren Züchtigung wir in ihrer ganzen Bitterkeit fühlen.“⁸⁾

Možná-li pak toto pronikavějším hlasem zvěstovati, jakož to činila a činí svatá Církev svými kaňoničkými tresty, jež za hříchy ukládá? I po-

⁸⁾ *Freundschaftliche Erörterung. Aus dem Franz. des Abbé de Trevern von A. Stupfel. Wien 1821. Th. 2. S. 195.*

vrchní pohled do církevních ustanovení zatřese i vlažným, i méně citlivým duchem. Pomněme jen na některé tresty, jakž je ředidla kajicná vyměřují:

„Quicumque sciens pejeraverit: quadraginta dies in pane et aqua, et septem sequentes annos poeniteat, et nunquam in testimonium recipiatur; et post haec communionem percipiat.“ — *„Si quis coactus pejeraverit: poenitus quadraginta diebus pane et aqua victitet, ac praeterea omnibus sextis.“* — *Qui opus aliquod servile die Dominico Festove fecerit; poenitentiam aget tres dies in pane et aqua. — Qui die Dominico opus terrenum fecerit, qui navigarit, aut equitarit: dies septem poenitentiam aget. — Si quis sacram Communionem sumpserit post aliquam vel minimam degustationem, poenitentiam aget dies decem in pane et aqua. — Qui parentibus maledixerit; quadraginta dies poenitens sit in pane et aqua. — Qui percusserit: annos septem. — Qui complexu foeminae, vel osculo polluitur, poenitentiam aget dies triginta: qui contactu inverecundo, menses tres. — Qui concupiscit mente, sed non potuit; dies decem poenitentiam aget. — Qui puellam, aut mulierem libidinose obtrectaverit, si clericus est, quinque dies poenitentiam aget: monachus vel sacerdos, a ministerio suspensus, poenitens erit dies viginti. — Presbyter si fornicationem admisit, sponte confessus poenitentiam aget annos decem. — Qui falsitatem, fraudemve in ponderibus, et mensuris admisit;*

poenitens erit in pane et aqua dies viginti“ atd. Postačuje, aby zpovědník pozornost hříšníkovo na tyto tresty obrátil, a jistě že mu tak dosti zřejmě ťíži a hnusnost hříchu ukáže.⁹⁾

Jako naši dobří skutkové vůbec, tak i dosti učinění, samo o sobě, zásluhy nemá. Pro Krista a v Kristu, v Jeho zásluhách nabývá ceny. „*Cum enim Christus Jesus, tanquam caput in membra, et tanquam vitis in palmistes, in ipsos justificatos jugiter virtutem influat; quae virtus bona eorum opera semper antecedit, et comitatur, et subsequitur, et sine qua nullo pacto Deo grata et meritoria esse possent — — —*“ (Conc. Trid. Sess. VI. Cap. XVI. de justificatione.) Něco dále čte se tamž: „— — *cujus (Domini) tanta est erga homines bonitas, ut eorum velit esse merita, quae sunt ipsius dona.*“ A toto učení nemělo by každého povážlivého pokořovati, a jeho nedostatečnost mu blásati?

⁹⁾ Za tou příčinou mají ředidla kajicná každému zpovědníku býti známa. Svatý Karel Boromejský poukazuje na to: „*Confessarius canones poenitentiales ad unguem sciat oportet: — — —*“ A pokračuje: „*Confessarius, etsi pro modo antiquo canonum poenitentiam non habet sequi, tamen poenitenti nonnunquam articulos in iis explicatos tractabit, ut sic ad majorem dolorem adducatur, poenitentiamque leviusculam, quam ipsi dedit, alacrius exequatur: et interim, huic quoque perspicietur utilitas, quae proficiscitur ex benignitate, quam hodie sancta mater Ecclesia cum poenitentibus observat, quando disciplinae ecclesiasticae rigorem eis tantopere moderatur.*“ (Instructiones S. Car. Borrom. ad Confessarios. Viennae 1737. p. 57—8.) Ředidla kajicná lze v též knížce naléztí od str. 86. Aneb ve zčestném spisu Köhler-ovu „Naučení pro zpovědníky od Hýbla.“

Než bývá nám nezřídka vyčítáno, že se u nás naopak děje. Konáním kajících, Bohu milých skutků býváme prý zaváděni k hrdosti, k pýše a k nadutosti. Nu vizme, zdaliž tomu tak, zdaž katolické učení o pokání čili dostiučinění v skutku tak zhoubné rodí ovoce.

Myslím, že tu postačuje jediným poukázati prstem na dějiny církvi naší. Tyť nám zajisté tisícířým přisvědčují hlasem, že nejstkvělejší na obzoru kajícím hvězdy, že ti, kdož všech svých napínali sil, aby božské spravedlnosti dostiučinili, spolu i nejkrásnější byli právě pokory vzorové. Věru, z nich nezapomněl žádný na důtklivé písmo upomínky? „Co máš, čeho bys nebyl obdržel?“ „Všecko-li jsi vykonal, rci: nehodný slúha jsem.“ „Chceš-li se chlubit, chlub se v Pánu!“

Nu, a vně? — Přivádí-li učení odpůrců k pokoře, tedy se nám tato ctnost zajisté na jeho prvních hlasatelích v nejvábnějším objeví světle. Leč Bohu žel! víme, že hned u Luthera byla pokora jedna z nejslabších jeho stránek. Jeho nadutost přesáhala všechny meze slušnosti. „Ústa má, jsou ústa Kristova,“ říkával; „já jsem doktor nade všechny doktory; já žádnému neustoupím: já jsem prorok, já jsem Izaiáš, já jsem jako Jan Křtítel; co mně do tisíce Augustinů; čemu já učím, to musí býti právě a t. d.“ Též tak málo dbal o to, aby ku pokoře přivedl stoupence své. Veřejně prohlašoval o nich, že všem Svatým vyrovnají se

svatosti svou. *Wir sind so heilig als Maria und alle Heiligen, wie gross sie sind, wo wir allein glauben.*¹⁰⁾ K tomu pak ze samé pokory přiložil: *„Wenn die Mutter Gottes, Petrus und Paulus — — — noch heute auf Erden gingen, so würden sie mir unter die Füsse sich legen und mich für einen Herrn halten.“*¹¹⁾ A jinde pronáší o sobě: *„Was liegt mir daran, dass mich die Welt einen Teufel heisst, wenn ich weiss, dass Gott mich seinen Engel heisst; die Welt heisse mich einen Verführer, wie lange sie wil, indess heisset mich Gott seinen treuen Diener und Haussknecht; die Engel heissen mich ihren Gesellen, die Heiligen heissen mich ihren Bruder, die Gläubigen heissen mich ihren Vater, die elenden Seelen heissen mich ihren Heiland,¹²⁾ die Unwissenden heissen mich ihr Licht; und Gott spricht dazu: es sey also, auch die Engel sampt allen Creaturen.“*¹³⁾ To-li jsou výlevy srdce pokorného, srdce takového, jakýmž dle Žalmisty (Žalm 50.) nezhrzí Pán? — Jako Luther smejšlel i Kalvin, nazývaje sebe v kázaních „prorokem,“ a v předmluvě k žalmům neostýchal se napsati: *„— ich habe zum richtigen Verständnisse der heil. Schrift mehr beigetragen, als alle Lehrer; wesswegen mir auch mehr Ruhm gebührt als*

¹⁰⁾ *Hörchen-Postill. Wit. 1845. in fest. Nativ. Mar. f. 40.*

¹¹⁾ Tamž.

¹²⁾ Možná-li lidské nadutosti tak dalece zblouditi?!

¹³⁾ *Dr. Martin Luthers Werke, Band 11. Mainz 1827. S. 131.*

allen, die seit Beginn des Pabstthums gelebt haben....¹⁴⁾

4. Ukládáním pokání předchází se opětnému klesnutí kajícího, kterýž též, kajicné skutky horlivě konaje, v dokonalosti prospívá.

Obojímu učí Cirkew neomylná: „Důstojno jest Božího milosrdenství, aby se nám hříchové beze všeho dostiučinění neodpouštěli, abychom snad v naskytlé příležitosti hříchů za maličkost považujice, jakožto nespravedliví a rouhači proti Duchu svatému, v těžších neklesali, shromazďujice sobě pomstu ke dni pomsty.“ Hned na to se ještě zřejměji dokládá: „*Hae poenae satisfactoriae magno opere a peccato revocant et quasi freno quodam coercent, cantioresque et vigilantiores in futurum poenitentes efficiunt; medentur quoque peccatorum reliquiis, et vitiosos habitus, male vivendo comparatos, contrariis virtutum actionibus tollunt.* (Trid. Sess. XIV. Cap. VIII. de satisfactione.) V jiném pak posezení tvrdí se, že ospravedlněný, koná-li ve spojení s Kristem dobré skutky — tomu ale má při dostiučinění skutečně býti tak — v milosti přírůstku nabývá, a tak se bere cestou k životu věčnému vedoucí.¹⁵⁾ Podobně učí Římský Katechismus: „*Satisfacere est, peccatorum causas excidere, et eorum sug-*

¹⁴⁾ *Der Protestantismus in seiner Selbstauflösung. I. B. p. 306. Von einem Protestanten. Schaffhausen 1843.*

¹⁵⁾ *Ibid. Sess. VI. Can. 32. de justif. „Si quis dixerit — — — justificatum bonis operibus, quae ab eo per Dei gratiam et Jesu*

gestionem aditum non indulgere.“ A dále čte se v témž katechismu: „— *satisfactionis opera, medicinae etiam et curationes quaedam sunt, quae poenitenti ad sanandos pravos animi affectus praescribuntur.*“ ¹⁶⁾

Tato výhoda uloženého pokání, tato léčivá jeho stránka neušla pozornosti duchů hlubokomyslných. Tak již pronesl Tertullian: „*Simul et de pristinis satisfacimus conflictatione carnis et spiritus et subsecuturis tentationibus munimenta praestruimus.*“ (*De Baptismo 20.*) Leo veliký, papež napsal: „*Christus Jesus praepositis Ecclesiae tradidit potestatem, ut et confitentibus actionem poenitentiae darent, et eosdem salubri satisfactione purgatos ad communionem sacramentorum per januam reconciliationis admitterent.*“ (*Epist. 82. ad Theodorum Foro-Juliensem Episcop.*) „*Divus etiam Bernardus,*“ uvádí Římský katechismus, (p. 347.) „*duo affirmat in peccato reperiri, maculam animae et plagam; ac turpitudinem quidem ipsam Dei misericordia tolli: verum sanandis peccatorum plagis valde necessariam esse eam curam, quae in remedio poenitentiae adhibetur, quemadmodum enim sanato vulnere cicatrices quaedam remanent, quae et ipsae curanda sunt: ita in animae*

Christi meritum, cujus vicum membrum est, sunt, non vere mereri augmentum gratiae, vitam aeternam et ipsius vitae aeternae, si tamen in gratia decesserit, consecutionem, atque gloriae augmentum: anathema sit.

¹⁶⁾ Vydání Mohučské od r. 1834. p. 343. 352.

culpa condonata supersunt reliquiae peccatorum purgandae.“ Nahliželf to též Leibnic, nazývaje dostiučinění lékem. „— — *cum Deus sacerdotes constituit medicos animarum, voluit patere ipsis mala ægrotantis et nudari conscientiam: unde sapienter Ambrosio poenitens Theodosius dixisse fertur: Tuum est pharmaca ostendere et miscere, in eum suscipere. Pharmaca autem sunt leges, quas imponit sacerdos poenitenti, tum ut sentiat praeteritum malum, tum ut vitet futurum; eaque satisfactionis nomine designantur, quia gratu Deo hæc obedientia est sese castigantis, et poenam temporalem mitigat vel tollit, quae alioquin a Deo expectanda esset.*“¹⁷⁾ A ve spisu jiného protestanta¹⁸⁾ čteme: „*Die Bussübungen, welche die Kirche dem reuigen Sünder auferlegt, haben den Zweck, den Rückfall zu verhindern, zur Befestigung im Guten zu dienen und den Hass gegen die Sünde zu nähren. Wie der Kranke, auch wenn er dem Tode entrissen ist, immer noch der sorgfältigsten Pflege und Verwahrung bedarf, um nicht rückfällig zu werden, so auch der reuige Sünder: die so eben erfolgte Genesung bedarf der aufmerksamsten Pflege und einer von Aussen dargebotenen Stärkung und Haltung der noch schwachen sittlichen*

¹⁷⁾ *Systema theolog.* Vydání druhé Mohučské od r. 1820. str. 262 a 264.

¹⁸⁾ Bindér-a, nyní ovšem již v lúno pravé Cirkve se navráíváiho.

Kraft.¹⁹⁾ Protož Církev katolícká prosí a volá k Bohu ústy kněží svých:

*„Confer medelam languidis.
Concede nostrum conteri
Corpus per abstinentiam,
Culpaе ut relinquunt pabulum
Jejuna corda criminum.“*²⁰⁾

Jakož se pak tuto připisuje léčivá moc postu, takť to platí též o skutcích ostatních, jenž se hříšníku ukládají, aby božské spravedlnosti hleděl učiniti zadost. Ukládajíť se mu zajisté i proto, aby před opětným pádem zůstal netoliko ochráněn, ano-brž aby takto i v křesťanské dokonalosti vždy víc a více prospíval.

5. Dostiučinění nemá toliko kajicníka na zřeteli, nepečuje jediné o uzdravení a posílnění ducha jeho; působí také na jeho vůkolí. Jím se totiž *zrušený pořádek obnovuje, učiněná škoda nahrazuje.*

„Žádost, když počne, porodí hřích; hřích pak plodí smrt; — hřích jest zkáza lidí;“ — to jsou pravdy, jež k našemu nemalému žalu denní stvrzuje zkušenost. Kdekoliv se rozhodl hřích, tu se rozhodnula i bída, i zkáza; tu byl všecken řád zrušen, tu netrpí hříšník sám, s ním trpí i jeho vůkolí buď v menším, buď u větším okresu. Jsmeť zajisté tělo jedno; a trpí-li jeden oud, druzí snad

¹⁹⁾ *Protestantismus in seiner Selbstauflösung. Von einem Protestanten. Schaffhausen 1843. 1 B. p. 206.*

²⁰⁾ *Brev. Rom. Hymn. e Vesperis Dom. temp. Quadrages.*

zcela ušetřeni zůstanou? — Již pak i tyto následky hříchu mají dostiučiněním, jak dalece to možná, zahlazeny býti. „*Illud in primis a sacerdotibus observari oportet, ut, audita peccatorum confessione, antequam poenitentem a peccatis absolvant, diligenter curent, ut si quid ille forte de re aut de existimatione proximi detraxerit, cujus peccati merito damnandus esse videatur, cumulata satisfactione compenset; nemo enim absolvendus est, nisi prius, quae cujusque fuerint, restituere polliceatur. At quoniam multi sunt, quibus, et si prolixè pollicentur se officio satis esse facturos, tamen certum est et deliberratum, nunquam promissa exsolvere; omnino ii cogendi sunt, ut restituant, saepeque illud Apostoli (ad Ephes. 4, 28.) eis inculcandum est, ut, qui furabatur, jam non furetur: magis autem laboret, operando manibus suis quod bonum est, ut habeat, unde tribuat necessitatem patienti.*“²¹⁾ Vůbec známý jest též výrok sv. Augustina: „*Non remittitur peccatum, nisi restituatur ablatum.*“ (Epist. 54. ad Maced.) Co o jmění, platí též i o cti a dobrém jměnu. Tak jest i každý svědce, nechť svedl k hříchu jakémukoli, zavázán, svedeného na pravou přivést cestu. Dané pohoršení má se vši možností odstraněno a napraveno býti.

Tyto uvedené příčiny, z nichž se dostiučinění od každého kajcníka žádá, jsou závažné dosti a

²¹⁾ Vydání Mohučské od r. 1843. p. 352.

postačují, ukázati nám, jak přemoudře a přelaskavě i tuto námi nakládá Bůh a církev Jeho. Ano, dostiučinění jest tak moudré, tak přirozené, že kdyby nám je církev svatá neukládala, my sami bychom je ukládali sobě. Onoť jest každému, je- muž urážka Boha nejvyššího v pravdě k srdci jde, na nejvejš žádoucí. Nebo, kterak si počíná dobré dítě, urazilo-li číms rodiče své? Nedychtí po každé příležitosti, kteroužby učiněnou urážku na- praviti, způsobenou ránu uléčiti mohlo? Jaktě k tomu byl hotov a odhodlán syn marnotratný! Milostivý otec nedotýká se ani slovem učiněné škody; tím více, tím prudčeji cítí syn, že svým chováním pře- mnohou otci způsobil škodu. Dobrotivý otec ne- žádá dostiučinění, tím ochotněji podrobuje se mu syn. A věru, kdo takto nesmejší, kdo takto nejedná, nechť nemluví, že zpáchaných svých hříchů sku- tečně želí a lituje. Dobře na takovou převrácenost poukazuje Tertullian: „*Quam ineptum, quam ini- quum, poenitentiam non adimplere, et veniam delictorum sustinere? Hoc est, pretium non ex- hibere, ad mercem manum emittere; hoc enim pretio Dominus veniam addicere instituit, hac poenitentiae compensatione redimendam proponit (Dominus) impunitatem.*“ (De poeniten. c. 6. conf. c. 10 et 11.)

(Pokračování.)

3. Jak důležití mají nám býti swatí Otcové a spisové jejich?

od

Jana Cwrčka,

kaplana Welwarského, w arcidiecézi.

„Otcové swatí byli wysoce nadaní duchové, wznešené, hrdinsky smejšlejší duše, mužové mající podiwuhodnau zkušenost ducha i mravu lidského pokolení; mužové na slovo wzatí, kteříž se s neobyčejnau obratností wyjádřiti znali. Spolu také patrno jest, jak wysoce wzděláni byli, jsauce auplně zběhlí we všem, jak wznešeném způsobu spisování — tak i u veřejném řečnictví: nejen obratní w saukromných rozprávkách, nýbrž i w záležitostech občanského žiwota.

Fenelon w rozmluowách swých o řečnictví.

„W spisech Otců swatých nalezáme wíce obratnosti a leposti, wíce wzděláni a wětšího ducha, bohatší řeč a dokonalejší důmyslnost, wíce žiwosti a přirozené krásy, než snad we všech těch knihách, chwálených pro swau krasochuť, kteréž nám ale we swých spisowatelích jen jméno a pauhé marnosti zjewují.

La Bruyere.

Swatí Otcové jsau muži, w nichž a skrze kteréž prawé křestanstwo jednotlivě, w tomto tak, w onom jinak, w prwních a starých časech církwe křestanské wyobrazené a takřka wyznačené bylo. Oni jsau tedy mužové, jenž nám patrně ukazují, jak lidé wyhlížejí, jsauce prawými křestany. A protož můžeme říci: jak ten neb onen swatý Otec wěří, smejšlí, mluví, jedná, bojuje a umírá: tak wěří, smejšlí, mluví, jedná, bojuje a umírá člověk, w němž prawý duch křestanstwa, w němž w prawdě Kristus žije.

Swatí Otcové byli lidé, jako my: oni byli podrobeni slabostem těla i duše, rozumu i srdce, jako my. Wzpomeňme sobě jen na sw. Augustina. Oni byli ale mužové, jenž obraz Boží, jakž byl člověku wtisknut při stvoření, t. j. původního člověka, w sobě obnowiti s prawau odhodlaností se snažili. Kristus byl jim při tomto namáhání věčným wzorem a spolu sílicím, je celé ožiwujícím a posilňujícím prostředkem.

Toto jejich snažení, hříchem prwotním a jeho následky porušeného člověka opět w dokonalého proměnití, ukázalo jim také spolu všecku tíž tohoto podniknutí. Oni nalezali w sobě moc naružiwostí, kteráž tak mocně a obratně k bludům wede a člověka na cestě dokonalosti obtěžuje a zawádí. Oni sledowali w srdci lidském i ty dost často ukryté cestičky podlaudné k trpytící se neprawosti.

Oni pocítili celau tíž wáhawosti a leniwosti lidské u konání etnosti a sprawedlnosti.

Swatí Otcové seznali všecká nebezpečnstwí pro člověka s strany zewnitřního pokušení: an těmto zewnitřním nepřátelům wnitřní člověk tak rád zrádně dwírka otwírá. Oni znali předobře a jasně pobořující zkušenosť, jak člověk mdlý a nestatný jest, by cíle swého dosáhl, — ano ba i k tomu, by úlohu žiwota dobře seznal; a protož patrnó jim bylo, jak welmi zapotřebí bylo, by slitowání plná láska Boží člověku při tomto aukolu jeho přispíwala, kroky jeho řídila, jej posilňowala, ožiwowala a takto celého člověka obnowila. Toto jejich krá-

sné snažení a při něm wydobytá zkušenost s strany tak mnohých, jim w cestu se stawících odporů byly mužům těmto pohnůtkau, seznámiti se co možná se všemi slabostmi, nedokonalostmi, bludy porušeného člověka w jejich zárodku, počátku, wzrůstu a owoci, a zvláště aučinky owoce tohoto zlého tak dobře seznati, jak jen podstata každého jedu to dowoluje.

Tuť ale hnedle smeyšleli mužowé tito, jakých prostředků by proti tomuto jedu použití mohli, a tuť při tomto přemeyšlení seznali: že sice lidská maudrost a lidské umění mnoho nápomoci může: že však ale prawé, léčitedlné, sílicí a k cíli žádanému wedaucí prostředky jen ty jsau, kteréž nám showiwající láska Boží na ruku dala, připrawila a w plné míře nám jich k požíwání poskytla.

Tyto blahodějně a přeswaté prostředky proti jizliwému jedu náružiwosti a nedokonalosti lidských naučili se tito swatí mužowé znáti w knize všech knih přeswaté a w učení církwe Kristowy: a w této církwi našli léky pro každého člověka u weliké zásobě a rozmanitosti, nejenom ale na čas, nybrž pro každý wěk. Neustálé a horliwé upotřebowání těchto prostředků naučilo muže tyto, že byli dobře wolili, a tuť pochopili, s jak lásky plnau a srdečnau prozřetedlností Otec nebeský o swé nezdárné děti se postaral — tuť seznali, jak welký rozdíl jest mezi člověkem, jenž pro swá prowinění wěčného zawrzení zaslaužil — a mezi Bohem, kterýž jsa plu smilowání swému

newděčnému, neposlušnému stwoření odpustění a věčnou blaženost nejenom přislíbil, anobř i jemu k dosažení toho swau pomoci přispěl a neustále přispívá. Toť vše jest ale také příčinou, že nazwice we všech spisech swatých Otců nalezáme podiwuhodné poznání celého člowěka: že u nich nalezáme známost všech prostředků, jenž léčí, silí, ožiwují, obnowují; že jsau tak zdomácněli a protož i zběhlí w písmě swatém, w učení, nařizeních a pokladech církwe Kristowy: tak jako by zde byl jejich domow, zde jich každodenní ohléb.

Toť ale vše jest příčinou, že za wšecy tyto milosti Bohu a Synu jeho Kristu Ježíši tu největší úctu a uznalost na jewo dáwají: že srdce jejich plné jest těch nejwraucnějších diků a té největší oddanosti a lásky k dárci wšeho dobrého. An ale těmto mužům nedokonalost lidské přirozenosti tak dobře známa byla: neméně ale i prawé prostředky k uléčení jejimu: an sami ze zkušenosti aučinek jejich na sobě seznali: tuť nám jest patrno, čím se z wděčnosti, oddanosti a lásky, následujícíe wolajícího a hledajícího Boha Krista, stali a státi museli a čím až posawáde jsau: *Ti nejwýbornější lékařowé duši.*

Brzo nám totiž swé vlastní, brzo zas cizí nemoci dušewní popisují. Čta je, užásnauti musíš, mráz i horko tě pojme — ty se lekáš, že twůj, jediné tobě známý staw dušewní jiný člowěk tak dobře naznačil — žásneš, že cizí muž tak jasné písmo srdce twého seznal a je čistí umí. Jeho

stud, jeho lítost stane se twým studem, twau lítostí. Na jeho silném předsewzetí, polepšiti se a obnowiti w sobě starého člowěka, wypne se také twé předsewzetí dobré k šťastnější budaucnosti.

Ty poznáwáš maudrost mužů těchto, jejich opatrnost, jejich léčící prostředky, a tuť se tobě zdá, jakobys blahodějný aučinek jejich sám na sobě pocíťował: tuť cítíš, že toto wše i pro tebe se hodí a ku pomoci twé přispíwá. Tak welké jest umění mužů těchto, znajících výborně přirozenost lidskau a její nedůstatky.

Wšak ale nejenom že jsau Otcowé swatí přewýborní lékařowé duši: oni jsau spolu naše duchowní přátelé. Wšecky swé radosti sdilejí s tebau a jejich slzy stýkají takřka s twými pospolu. Chcešli klopejtnauti, tuť tě držejí; chcešli poblauditi, wedau tě opět na prawau cestu; jsešli slabý a umdléwášli, tuť ti wléwají nowé síly, nowého žiwota; jestliže duch twůj wyráží bujné oklestky, tuť je olamují rukau opatrnau; jsili hladowý neb žizniwý po wěčné prawdě, poskytuji ti pokrmů i nápoje z božského plného a čerstwého zdroje, majíce ale spolu i při tom whodnau opatrnost, že slabšimu příteli swému jen mléka, silnějšimu ale i silnějši strawy poskytuji. A tak w prawém smyslu jsau títo mužowé twoji nejlepší přátelé a otcowé.

Žádný rozumný a autrpný lékař nedá nemocnému něco škodliwého; žádný přítel wěrný neuškodí wědomě příteli swému; žádný dobrý otec

neublíží svému dítěti: spíše nalezneš všude tu největší starostlivost a péči, by se škodlivé od užitečného, smrtící od oživujícího vymísilo. A tuto srdečnou starostlivost nalezneš lehce u sw. Otců. Neboť s jakou péčí se snaží, by jen čistau, neporušenau křesťanskau pravdu věřícím podali, jaký to jejich hrdinský boj proti všemu, což by jejich domácím (ano těmi byli jim všickni křesťané, všickni lidé) nějak nebezpečné neb škodlivé býti mohlo. W každém věku žili lidé, jenž buďto pro zistnost neb marnau chválu neuzitečné, nepravé, ano i škodlivé věci za dobré a spasitedlné prostředky w nemocech vykřikowali a vydávali. Taci lidé nazýwali a nazývají se mastičkáři. I w království swatých, t. j. křesťanů bylo powždy takových mastičkářů hojnost; a předce nikde nejsau tito lidé nebezpečnější, nežli právě zde, kdež se nejedná o zdraví a život těla: nýbrž o zdraví a život duše. A tomuto tak škodnému mastičkářství odporowali powždy wší silau sw. Otcowé.

W každém věku byli w církwi Boží mužové, kteříž chtěli býti pastýři oweček Kristových, lékaři duší, otcowé duchovní: — však ale ne pro stádo Boží, ne pro duše nesmrtedlné, — ne pro duchovní dítky své, nýbrž pro sebe, pro swůj vlastní zisk; kteříž pro sebe, pro časné a pomíjející věci, duchovních a k uchránění duší odhodlaných pokladů užíwati chtěli a skutečně užíwali. A taci mužové obdrželi jméno Šimona, swatokupce. Těmto Šimonům odpírali swatí Otcowé

co prawi pastýři, prawi lékařowé duši a prawi otcowé dítek swých wší moci slowa a skutků. Prawá oswěta jest zajisté jen ta, když člověk w nejdůležitější záležitosti člověčenstwa dobře rozeznává, co jest prawda, co klam; a protož lehce z předešlého seznati se může, že swatí Otcowé w prawdě oswícení mužowé byli. A když rozšíření této prawé oswěty se nazývá prawým vzděláním člověčenstwa: jsauť swatí Otcowé prawi vzdělawatelé.

Když prawá maudrost, jak jeden wyborný muž prawi, w tom záleží, by člověk o všech wěcech prawý, čistý úsudek pronéstí a každau wěc jen za to měl, čím skutečně jest: tak zajisté byli swatí Otcowé maudří mužowé. Oni nenazýwali ctnost neprawostí a neprawost ctností. Oni znali ctnost, radili ji jiným a sami jednali ctnostně: poznalau neprawost ale zawrhowali a střežili jiných před ní. Chcešli muže takowé mudrci nazwati: zajisté byli Otcowé swatí prawi mudrci. Oni to zwláště byli, kteříž prawau bidu člověčenstwa poznali, spolu ale také wěděli, jak a čím by se této bídě zcela a jistě pomohlo. Jejich šlechtné srdce bralo w této bídě wrělý podíl; u nich byla prawá, z Boha a jeho Syna pocházející láska k bližnímu, a nejenom že tito ctihodní mužowé tuto bidu člověku předstawowali, oni se také snažili, by tuto jeho bidu jemu ulehčili, ano i zcela odejmuli a jej šťastného na wždy učinili.

Naplnění jsauce prawým poznáním a jistým

usudkem o všem wznešeném, člowěčenstwu hodném, jakéž i o prawém a Božském důstojenstwí stawu duchowního, ohlížejíce se spolu na slabost swau a z ní pocházející tíž auřadu pastýřského, jsau tito muži pokorni, ano w sílu swau takřka až příliš nedůvěřliwi, a protož swatau bázní jsauce pojati utíkali před důstojností duchowní. Když ale, poslušni jsauce hlasu Božího s celau láskau přáni a prosbám důvěřujícího se w ně lidu zadost učiniti se jednau odhodlali a swatý auřad swůj nastaupili: o tuť zcela jiní lidé se býti zdají; swaté powolání jejich zaměstkrává je neustále, — ani nočního odpočinutí si nepřejí, a ty spatruješ s úžasem, že co Pawel všechno všechněm byli, by všecy získali, by všecy ochránili. Při těchto jejich vlastnostech při této lásce k stawu swému a horliwosti nezkrótědné jest patrno, že sw. Otcowé byli wyteční a prawí pastýři Božího stáda.

Jak dlanho nám lidé z dějepisu swěta známi jsau, tak dlanho jest již také na bílěm dni, že všecy jedna bída saužila a že co dle přirozenosti této bídy pro jednoho z těchto ubohých nejhlawnějším prostředkem k jeho ulěčení bylo, — to také pro všecy co uzdrawující lék se hodí. Jako ale bída člowěčenstwa katolická neb všeobecná jest: tak musí býti všeobecné její zhojení. Tento ale všeobecný prostředek k ulěčení člowěčenstwa jest: celý Kristus, auplné, neporušené jeho učení a všecy od něho ustanowené prostředky k poswěčení člowěčenstwa. Neboť, jak nám již zkušenost patrně

w dějepisu dokázala, jenom tento jediný prostředek hodí se zcela a dokonale k zhojení bídy všeobecné člověčenstwa. Toť jest také pro všechny a protož i také pro naše časy tím hlavním pravidlem pro bádání lidské: že nejenom jest křesťanstwo prawdiwé: nýbrž že jest i to jediné a největší, což má cenu pro weškeré člověčenstwo. Wšak ale při tomto bádání ukázala se nowá stwůra lidské bídy, že totiž mnozí jdauce příliš daleko a rozumem swým slabým se nazwice řídíce, do pochybností rozličných klesli a zjewení Božimu buďto zcela aneb z části wiru swau odepřeli. Wšak ale i proti tomuto nejistému kolotání a pohybowání lidské mysli, jen když jest wolná k přijmutí prawdy a jí žádostiwá, jsau swatí Otcowé přewýbornau obranau.

Jsauce žiwi na počátku křesťanstwa, w časech, kdež slowy i skutky čistá prawda učení Syna Božího se značila a nad všemi pronásledowníky zázračně wjtězila, doswědčuji patrně všem těm, jenž o prawdě a čistotě wiry Kristowy pochybují, krásnau a jasnau prawdu, jakož i čistotu učení Božího, a tak jsau w tom způsobu jistí wůdcowé pro každého, jenž chce seznati prawé swětlo, tapaje dříwe w temnostech pochybností a mámen jsa swětýlkem bludného rozumowání.

Posléze církew sama ctíla powždy swědectwí mužů těchto w ohledu na učení křesťanské — na pořádek církewní a na mrawy křesťanské a ctí je až posawáde; tato opatrownice prawdy Kristowy

předstawuje nám žiwot jejich co wzor našeho jednání: a protož musejí nám co synům této obězřetné, neomylné a dobré matky nejenom skutkové, nýbrž i spisowé těchto wznešených mužů důležití a wzácní býti.

Jestliže pro nás starožitné památky Řeků, Římanů atd. cenu wzácnau do sebe mají: čím wíce musejí nám drahocenné býti spisy Otců swatých, jenž nám jsau tak mocnau podporau k poznání té nejdůležitější věci pro celé čłowěčenstwo, k poznání prawdy věčné, kteráž wede k spasení, nejenom ale k poznání prawdy, jak jsme widěli, jsau nám spisowé Otců sw. mocnau podporau, nýbrž i w tom krásném, však ale spolu těžkém snažení, by se ze starého čłowěka stal nowý, jenž jest stwořen podle Boha w sprawedlnosti a w swatosti prawdy. (k *Efez. 4, 23. 25.*)

---

4. O zkužbách snaubců.

Oa

Emanuela Doležala,

uchow dho zpráwce u aw. Jana nad Skrzyłowem.

(Dokončení.)

Ostatní překážky.

Co se ostatních překážek dotýká, totiž: *šilenosti, bláženstwi a blbosti, unčení (Entführung), omylu w osobě, odsauzeni k těžkému a nejtěžšimu žaláři, vyššich swěceni a slawného slibu ustawičné čistoty, účastenstwi w rozlaučení manželstwi a katolictwi*: nebywají předmětem snaubeneckého skaumání, proto že toho potřeba nestává. Neboť *šilenost, bláženstwi a blbost* jsau překážky patrné, powědomé a celému swětu známé, a proto jsau takowé osoby k dojití úředního powolení k ženění dokonce neschopné; *únos a omyl w osobě* předchází se práwě nařizeným snaubeneckým skaumáním, tak že místa nemohau míti; *odsauzeným k těžkému žaláři, osobám u vyššich swěceni postaweným, jakož i osobám řeholním*, ježto vlastně wíže, žádný rakauský úřad powolení k stawu manželskému udělití nemůž, kteréž snaubeneckému skaumání za základ slauží; *účastenstwi w rozlaučení manželstwi*, dle kteréhož rozlaučený manžel s těmi, kteříž swau winau to rozlaučení způsobili, nemůž w platné manžel-

stwi wejiti, nekatoliků se týče; proto že platně jednau mezi katolíky uzavřené manželství nížádného rozlaučení nedopauští; a pak proto, že byly-li osoby, rozlaučení podnět dawší, katolické, již překážka katolictwi takowému manželství brání, a proto také překážka účastenství toho snaubeneckého skaumání, kteréž my katoličtí pastýřowé konáme, nemůže předmětem býti; překážka však *katolictwi*, dle kteréž rozlaučený nekatolický manžel za žiwota druhého odpojeného manžela nemůž s katolickau osobau w platné manželství wejiti, jest welmi neohyčejná, kteréž by se ale také pastýř duchowní u skaumání o stawu takého nekatolika suadno do-
bádal, an by na jewo přišlo, a přijiti musilo, že není ani swobodným, ani wdowcem, ale že jest rozlaučencem.

Zde však též připomenuto budiž, že dwa katoličtí manželé, když jeden neb oba k nekatolictwi přestaupili, nemohau rozlaučení býti; wyzna-
li-li dwa nekatoličtí manželé wiru katolickau, nemohau též rozlaučení swého manželství žádati, třebať jeden z nich, neb oba zase k nekatolictwi pře-
šli; byli-li však manželé, když w manželství wstupuwali, nekatolíci, a pak jeden z nich w lúno katolické církwe se nawrátil, netratí nekatolický manžel práwa, z příčin zákonných rozlaučení swého sňatku žádati, a pak k nowému manželství přikročiti, katolický manžel však rozlaučení žádati nemůže, a wyřknuté na žádost nekatolické strany za pauhé oddělení od stolu a lože míti musí, à

proto za žiwota rozlaučeného manžela w jiný sňatek manželský wejíti mu nelze, třebas opět wiru katolickau zapřel a nekatolíkem se stal.

Jinak však se má wěc, když byli židowští manželé, buď jeden neb oba katolickau wiru přijali. Byl-li jeden pokřtěn, mohau sice w manželství zůstati, mohau ale také s obaplným dorozuměním, aneb když se manželka cizoložství dopustila, o rozlaučení swého sňatku žádati, a muž ženě list propuštění dáti, načež oba, a katolická strana i s katolickau osobau, k nowému manželství přikročiti mohau. Přijali-li oba wiru katolickau, tím práwa se zhostili, dle zásad předešlého náboženství rozlaučení žádati. Totéž platí o manželstwach moslemínských a jiných pohanských.

Proč ale rozpojení u obrácených z židowstwa a z pohanstwa má místo, a proč ne u obrácených z nekatolictwa? — Rozpojiwość židowských a pohanských manželstew podpírá se na slowo sw. Pawla řkaucího: Má-li který bratr manželku newěřici, a ta powoluje bydliti s nim, necht' nepropaušti jí; a má-li která žena wěřici muže newěřiciho, a ten powoluje bydliti s ni, ať nepropaušti muže; pakliť newěřici odchází, necht' odejde, neni zajisté službě poddán bratr neb sestra w takowé wěci. (1 Kor. 7, 12. 13. 15.) Newěřícími mohau se však toliko židé a pohané nazýwati, nikoli pak nekatolíci. Dle těchto slow není službě nerozpojiwosti manželské poddán katolický manžel, když jej newěřící manžel opustil,

aneb s ním jinak žiw býti nechce, leč w stálém proti Bohu rauhání a s tím wynasnažením, by jej k hříchu swedl. W tomhle případu i cirkew rozpojwost jejich manželstwí uznává. A pak jest manželstwí židů pauhau toliko smlauwau občanskau, kteráž sice tím, že jedna strana katolickau wíru přijala, w porušení nezabíhá; než jako kterákoli jiná občanská úmluwa swobodným obau stran dorozuměním, a mimo to pod wýmínkami od státu položenými, můž dokonce rozdwojena býti. A tuť naše zákonodárstwí mimo dorozumění manželů, jediné cizoložstwí manželky co wýmínku možného rozlaučení židowského manželstwí připauští. —

Co se týká však manželstwí nekatolíků, na wíru katolickau obrácených, takowá nemohau rozlaučena býti, poněwadž manželstwa nekatolíků též manželstwa křesťanská jsau, a každé manželstwo křesťanské uznává cirkew katolická za swazek nerozlučitedlný, proto že se ta nerozlučitedlnost nejen toliko w swátosti, ale již také w tom zakládá, že každé křesťanské manželstwa nerozlučitedlné spojení Kristowo se swatau církwi představuje, a proto i samo nerozpojitedlné býti musí. (*Efes. 5, 21—33.*) W kterémžkoli okamžení tedy manželé nekatolictí katolíky se stali, w tomže též swé manželstwí za nerozpojitedlné uznali, a když pak zase k nekatolictwí přestaupili, newrací jim zemské řízení práwa, kteréž přijetím katolické wíry dobrowolně zadali, jakož bo ani katolickým manželům nedává, když k nekatolictwí odpadli, a proto

nemohau rozvázání svého manželství žádati. Při-
staupil-li pak jeden katolický manžel k církvi ka-
tolické, může sice nekatolický manžel dle nábo-
ženských svých zásad z příčin stanovených roz-
dvojení žádati, katolický manžel ale to rozdvo-
jení za pouhé oddělení od stolu a lože považovati
musí, třebať opět wiru katolickau byl zapřel. —

Slavné vyjádření svolení.

Rowněž tak *slavné vyjádření svolení* nemá
předmětem snaubeneckého skaumání býti, proto že
překážka, z nedostatku takého vyjádření pochodící,
wůbec *překážkau tajemnosti* zwaná, při snaube-
neckém skaumání místa miti nemůže. Než aby
také napotom místa neměla, snaubeneckým skau-
máním se zabraňuje, protože snaubenecké skau-
mání slavné vyjádření předcházeti musí, a od toho
duchovního pastýře se vykonává, před kterýmž
to slavné vyjádření složití uloženo jest. Neboť
dí kniha zákonů občanských w oddělení o man-
želství w § 75 takto: *Slavné vyjádření swo-
leni staniž se před řádným duchovním pastý-
řem jednoho ze snaubenců, nechať se giž dle
náboženské rozdílnosti, farářem, pastorem neb
gakkoliw jinak jmenuje, aneb před jeho zástup-
cem u přítomnosti dwau svědků.* Dle tohoto zá-
kona může duchovní pastýř ženichůw, neb i ne-
wěstin platně oddávati: dle starého, wůbec zawe-
deného a dojistá pochwalného zvyku oddává však
duchovní pastýř newěstin, proto že to jednak sluš-

nost sebau nese, aby se ženich do obytního místa newěstina k oddawkům odebral, nikoli pak aby se newěsta neoddána za ženichem ubjrala, a jednak proto že se tím mnohým špinavým, vážnosti kněžské na ujmu běžícím ušhodnostem cesta zamezuje. Jiný duchovní pastýř, než ženichůw neb newěstin, nemůž oddawati, leč byl písemné zplnomocnění od rádného duchovního pastýře obdržel. Jen u wojenských snaubenců wýminka stává. Takowé oddawati, má toliko wojenský pastýř duchovní práwo wýhradní, a byt i druhý snaubenec osobau občanskau byl, potřebuje jeho duchovní pastýř k oddawkům plnomocenství od wojenského duchovního pastýře. Nekatoličtí snaubci skládají slawné wyjádření swé před nekatolickým, smíšení však před katolickým duchovním pastýřem. Kdyby pak smíšené snaubence nekatolický pastýř oddal, bylo by sice jejich manželství platné, ale nedowolené, a nekatolický duchovní pastýř přísnému by trestu podlehl, a pak by se (jsau-li snaubci o wychowávání všech dítek w katolickém náboženství domluwení) katolickým duchovním pastýřem požehnání kněžské doplnilo, proto že protestanti manželství swátostí nemají, a my swátost toho stawu nejen w obaplném wyjádření snaubenců, ale i w kněžském požehnání zakládáme. Kdyby však katolický pastýř smíšenému manželství jen co pauhý od církwe a státu postawený swědek přítomen byl, a kněžského požehnání udělití nemohl a nesměl (*copulatio per passivam assistentiam*), nesmí

napotom nekatolický pastýř takowé manželstwi dle swého způsobu požehnati. (Dworní nařízení od 18. února 1842 čísl. 4235, potvrzeno od země Pána 22. prosince 1843, w Čechách oznámeno 25. ledna 1844 čísl. 2625.)

Který však duchovní pastýř rádným ženi-
chowým neb newěstíným pastýřem jest, ustanowuje
jejich obydlí. Rádným pastýřem ženicha a ne-
wěsty jest ten duchovní pastýř, w jehožto osadě
snaubenci bydlejí, aneb s tím úmyslem se usazují,
že tam vždy (*verum domicilium*), neb po wětší
část roku (*quasi domicilium*) meškati budau. Jak
dlaubo již tam bytem jsau, pražádného nečiní roz-
dílu. Wzbledem na tuláky jest třeba, by duchovní
pastýř dříve jejich okoličnosti wyskaumal, pak k
wysoce důstojné konsistoři zadal, a powolení k
oddawkům sobě wyžádal. Neboť biskup jest wrch-
ním pastýřem wšech wěřících swého biskupstwi,
proto že weškerá moc duchowních pastýřů od něho
wychází, a we jménu jeho se wykonává. Poně-
wadž ale tulák žádného, od biskupa zřízeného du-
chowního pastýře nemá, oddawky jeho biskupu, co
wrchnímu duchownímu pastýři připadají, a proto
každý duchovní pastýř k takowýmto oddawkům
biskupského powolení potřeben jest.

Může ale při tom wšem i o tom pochybenstwi
wzniknauti, který duchovní tím rádným a k oddaw-
kům oprávněným jest pastýřem? — Newěsta na při-
klad, slauží w osadě A, a ženich w osadě B,
kdež také po oddawkách bydliiti zamýslejí. Aby

wšak newěsta toho, čehož k swatbě potřeбі, sobě zjednala a připrawila, wystupuje dnes ze služby, a odchází k swým rodičům neb přátelům do osady C, an již na zejtrí powolení k tomu sňatku sobě wyjednávají. — Který jest řádným jejím duchowním pastýřem, ana již w osadě A neslauží, a w osadě C zůstati nemíni? — Mám za to, že duchovní pastýř osady C, proto že se zde byt její předc spíše položití může, než tam, kdež již wíce není, a pak proto že by, kdyby z oddawků sešlo, aspoň dotud u swých rodičů neb přátel pomeškala, dokud by se jí jiná služba nenahodila; a byt i lidé, ku kterýmž útočiště wzala, cizí byli, lze jest se předc nadíti, žeby jí, an jí do domu přijali, i w tom případě přátelského krowu aspoň na čas popřáli, kdyby w umíněný staw manželský newstoupila. W osadě C byly by tedy oddawky, a we wšech třech osadách ohlášky. Kdyby se wšak newěsta mezi ohláškami aneb po ohláškách přímo před oddawkami do fary C odebrala, za pauhau návštěwu by se to počtlo, a we fare C ničehož nepředewzalo. Kdyby se ale oddawky z jakékoli příčiny na několik neděl odložily a protáhly, bylo by ještě we fare C ohlášky předewzítí, a pak i oddawky wykonati. —

Slowo o swědcích.

Swědkowé snaubeneckému skaumání přítomní, dwa hodnowěrní a duchownímu pastýři dobře známi mužowé budtež. Jsaut pak swědkowé k tomu, by

w čas potřeby dosvědčiti mohli, nač snaubenci byli tázáni, a jak se na předložené otázky vyjádřili, a pak aby sami o tom svědectví vydali, že jim nižádná z vysvětlených překážek powědoma není, a proto třeba, aby s okolnostmi snaubenců dobře sesnáměni byli. Jest jim spolu připomenauti, že na své nejlepší svědomí o všem zpráwu dáti zavázáni jsau, proto že se od nich o všem tom, což snaubenci mluwili, w čas potřeby přísaha požádati může, a proto aby ničehož nepronášeli, čehož by přísahau potwrditi nemohli. Znamená-li pastýř duchovní, že se svědkové w okolnostech snaubenců neznají, wyznají-li sami, že o tom neb onom, — ku příkladů, jak dlaho již snaubenci na swém bydlišti meškají, zdali přátelství neb přibuznost místa má, čili nic — powědomost nemají, poukaž snaubence, by se o jiné platnější svědky postarali. Posléz svědkové s připojeným poznaměním, že hotowi jsau w čas potřeby i přísahau toho dotwrditi, že o žádné překážce tomuto manželství w cestě stojící newědí, swá jména, staw a obydlí do knihy snaubenecké wnásejí. Žet oba snaubenci tomuto skaumání přítomni býti musejí, samo sebau rozumí se.

Aby se již při snaubeneckém skaumání wšecy přílohy a wysvědčení předložily, není zrowna k začetí ohlášek neúchylně potřebí, ano o mnohé, jako jsau ohlašující listiny, nemohau se již nyní snaubenci postarati; jen toho potřeba ukládá, by se jim wysvětlilo, čeho se jim ještě nedostává,

kde toho pobledáwati a kdy předložiti mají. Není však radno, by dodání potřebných písemností až ke dni oddawků poodloženo bylo, proto že se udati může, že si je snaubenci buď newychodili, aneb na oddawky jdauce doma zapomněli, z čehož pak zmatky a výtržnosti wywstáwají, ba i omyl welmi snadno se podluzuje. —

Co kdyz se překážka objeví?

Kdyby duchovní pastýř, konaje *snaubenecké skaumáni*, o nějakou překážku zawadil, má snaubencům, může-li snadno a brzo odstraněna býti, na ruku dáti, co jim činiti nastáwá, by se té překážky eo nejdříve zhostili, a pak k ohláškám přikročiti může; nablíží-li ale, že odstranění té překážky více času potřebuje, než k projití ohlášek ustanoweno jest: ohlášky dotud odložiti, dokud se překážka dokonale neodstraní, káže paštýřská opatrnost. Má-li bližší pokrewenství neb přibuzenství místo, snažíž se pastýř duchovní, by raději snaubce od jejich předsewzetí odwedl, a jim je rozmluwil, než aby je nadřowáním a snad i přimlawáním w tom úmyslu podporowal. Proto jim nesnadnosti wyswětleny buďtež, s kterýmiž wymáhání takových odpustků spojeno býwá, a jak i církewní i swětská wrchnost neráda jich uděluje, proto že wšeliký zákon tím wětšího skrácení swé wáznosti trpí, čím častěji se promíjí; přimluw jim otcowsky, by se nedowoleného obchodu wystríhali, a nikoliwěk nemyslili, žeby tímto během prominutí

spíše dosáhli, aneb dokonce vynutili. — Widí-li se však duchovnímu pastýři zapotřebné, by se o prominutí zakročilo, snažž se o to, aby prawié a dostatečné důwody uwedeny, a překážka swětle a wěrně wytknuta byla. Jen to, což snaubencům w hod přichází, chtěti wyličowati, a případoosti prominutí nepřizniwé opomijeti, aneb dokonce neprawdiwé pohnůtky podwrhowati, za hrubý auskok, a přečinění weliké by se položilo. Co se tkne překážek pokrewenstwí a příbuznosti, w čáře poboční nad čtwtvý stupeň občanského počtu, neb druhý stupeň kanonického počtu jdaucích, má sice duchovní pastýř práwo jich promíjeti; než pociťuji-li snaubenci o tu wěc nábnětku swědomí, mohou se k wysoce důstojné konsistoři o prominutí utéci, jakož i duchovní pastýř nikoliwěk nepochybí, když se w každém takowém případě o kanonické prominutí we jměnu snaubců uchází, an se lze nadíti, že w této páuze duchovní wěci ani k rodowému kmenu, ani k oštatním sem náležejícím přílohám, wyjímaje žádost, kolku potřebí není. —

Objewí-li se ale *mezi ohláškami* jaká zákonní překážka, buď že ji někdo duchovnímu pastýři udal, buď že se jí sám dobádal, od dalšího ohlašowání se ustaupí, a pakli oddawky jinam připadaji, tamnější duchovní pastýř o té překážce se zprawi. Ostatně ohlášky zastawiti, není žádný opráwněn; jediné sami snaubenci, neb aspoň jeden z nich, a jsau-li neplnoletní, jejich rodičowé a poručníci, a pak jejich předstawení úřadowé. — *Má-li*

wšak, aneb může-li duchowni pastýř ohlášky zastawiti, když, jak se to nejednau přihází, o to žádá osoba, kteráž prawi, že ji ženich podwedl; nemanželské děti s ni zplodil, aneb ji dokonce slib k stawu manželskému dal? — Nemá a nemůže; neboť nelze jest, by se takowému udání napresto wěřilo, ano suadno z pomsty a záští pochoditi může; mimo to jsau wšecky tyto udané věci záležitostí swědomi, na kteréž se ohlášky nepotahují, ješto wíce wyskaumání překážek, platnosti manželstwi w cestě stojících, za předmět mají, a pak z toho, že ohlášky prošly, nejde ještě, že by oddawky následowati musily. A proto takowé osobě s připojenau domluwau za její nemrawnost říci třeba, by swé práwo u patřičného úřadu wyhledáwala, u něho si zastawení ohlášek, neb odložení oddawků wymáhala; pak se ženich předwolá, swědomí jeho se důrazně přimluwí, a newěsta a její rodiče o tom, co se přihodilo, sprawedliwě uwědomí. —

Z á w ě r e k.

A nyní s tímto i pojednání naše k ukončení dospělo. Jsem ale toho dalekým, bych projewené náhledy svoje buď za neomylné, aneb za nejlepší měl. Wím a poznáwám dobře, že jednotliwec w swém posudku při té nejlepší wůli snadno pochybiti může, a já w této věci tím spíše, an co bohoslowec nemohu wšech zákonů sem směřujících takowau powědomost, a k wykladu a smyslu po-

znanych takowau prohlednost miti, jakéz se na zběhlém právníku pohledává, a pak proto, že co potřebný wepkowský pastýř duchovní, nejsem s to, bych všech k tomu cíli potřebných pomocných spisů sobě zjednal, aneb w znamenitých knihownách o těch věcech se dočítal. — Spolu ale také přewšedčen jsem, že drahně jest welebných pánů Bratří, ješto w předmětu tom wětši i saudnosti, i zkušeností obmyšleni jsau, nežli já. Byl jsem u psaní článku tohoto tím jediným úmyslem weden, aby se jakými takými náhledy a zkušenostmi mými pozornost k dobré věci wzbudila, duch k bádání byl wybídnut, a zákonowé wětši swětlosti a praktičnosti tím nabyli, když se k jednotlivým pádům obraceji, a w skutečnost uwozují. Nechať tedy welební páni Bratří tento pokus s myslí tak upřímnau přijmauti ráci, s jakauž jsem já k jeho psaní přisedl. Nemohu ale spolu w sobě utajiti srdečného přání, aby dospělejší welební pastýřowé duchovní z přehojné zásoby swých zkušeností nám mladším laskawě zdelowati ráčili; tak by se nám rozum blahodějně poostřowal, rozlehlé pole pastýřského umění k wydání hojného užitku nejlépe wzdeláwalo, a časopis náš wětši a wětši půwabností a rozmanitosti docházal; zajisté *každý učitel umělý w králowstwi nebeském podoben jest člowěku hospodáři, kterýž wynáši z pokladu swého nowé i staré věci. (Mat. 13, 52.)*

Za toto wysoce důležité wyborné pojednání skládá zde weřejně swé wřelé díky Redakci.

5. Co jest křesťanské vlastenectví?

01

Frant. Petery,

faráře Nowoweského pod Bělohradem, w Hradecké dítecal.

Wlastenectví jest láska k vlasti, a ta zakládá se často na zvláštních poměrech. Jestíť to země se swými plodinami a osobliwostmi, kterauž milujeme. Prožili jsme tam ty nejkrásnější doby swého žiwota: rozmanité, nám lahodné zpomínky wyřinují w nás, a pospícháme zase zpět do otčiny swé. Obywatele paušťe netěší bujné niwy; jsauť toliko slabý obraz swižích oas, datlowníky a palmami ostíněných. Jeho vlast jest paušť, a tam zase musí. Nesmírné prachu mraky, žžawý Samum, pomýšlení na strast a nebezpečnstwí — nic ho nemůž rozpácíti, nic udržeti. S podobnau tauhau ohlíží se Grůnan a Kamčadál po vlasti swé. W swěto-městě tam na Temzi, aneb w městě carůw jest obkliččen nádherau a obíženstwím: ale myslí na swé kánoty, na swé rény, na roditelskau chatu, swítilnau z worwaniny (rybího tknu) skrowně oswícenau, a vysoko bije srdce jeho, když konečně po dlouhé jízdě zase tu wesničku zočí, kdež se byl narodil. Známotě, jak obywatel Alpejský tauží po swých horách a dolích s jejich hrčícími ručeji a stády. Z omrzelosti opustiwše již mnozi domow swůj, osadili se w cizích krajinách, a po mnohých letech nawrátíli se předce zas do swé vlasti. Zku-

šenost učí, žeť i zločinci zase zpět pospíchali do vlasti, ačkoli věděli, že jich tam smutný očekává osud; neměli ni úklidu ni pokoje; moc neodolatelná, tauha newyprawitelná hnala a nutkala jich do otčiny vlastní. —

Nejednau býwají to také přednosti, zřízení, zákony, zvláštní wýsady, kteréž w srdci našem lásku k vlasti našich otců rozněcují. Zawíráť do sebe, co nám nejdražšího: rodiče, dítky, příbuzné, přátele. (*Cicero de officiis.*) Barbary nazýwali Římané všechny národy, jenž nebyli měšťané Římští. Pýchu Římanůw okazují zřetelně slowa Scipionowa: „*Wlasti dym swětější ohně cizího;*“ t. j. že i ten kauř we vlasti jasněji swítí, nežli oheň w cizině. A jak nelpěl Žid na swých domácích niwách! Tkliwýto obraz, kterýž nám prorok Páně maluje, rka: „*Nad řekami Babylyona, tam jsme seděli a plakali, když jsme zpomínali na tebe Sione. Na wrby u prostřed něho zawěsili jsme nástroje hudby naši. Kteríž zjimané wedli nás, prawili: „Píseň zpiwejte nám z písni Sionských! Kterák zpiwati budeme píseň Páně w zemi cizí? Jestliže se zapomenu na tebe Jerusaléme, budiž w zapomenuti dána prawice má!*“ — (*Žalm 136, 1—6* —.)

Nadšený zřízenosti vlasti swé *ctitel* je Francouz, ne méně i Angličan; Seweroamerikan sebe blahoslawí, tolikéž i Šweycar. Tato přilnulost k zemi otcůw swých, aneb ta národní hrdost obyčejně se za *wlastenectwí* vyhlašuje a welebí. *Wlastenci*

nazýwali se Němečtí jinochowé, jenž plni nadšení zbraně se chápali, anť Bedřich Wilém z Wratislawi k boji wolal swůj lid proti obecnému nepříteli. Ale i ti se tak jmenowali, jenž roku 1817., na den památný weliké národůw bitwy u Lipska, na Wartburg u Eisenachu táhli, a tajně proti Německým knížatům se spuntowali. I ti Hambachští šílenci jmenowali se vlastenci, ba i ti odbojní katolíci chtí tímto počestným jménem se ozdobowati! Můž-li však pathologická láska, t. j. přilnulost k zemi a dědině, kdež jsme se zrodili, a prwních žiwota radostí požíwali, aneb hrdost národní nazýwati se vlastenectwím? — *Prawé* włastenectwí není wěc pocitu, okamžitého nadšení; horliwost potuchne mnohdy prawě tak rychle, jak byla wybuchla; myšlení, náhledy, zdání lidská jsau změníteľná, nejwraucnějši vlastenci stali se již nejednau zrádcowé vlasti. „*Ubi bene ibi patria!*“ zwolali již mnozi, jenž před tím zbraň nesli proti Francuzsku. Také se prawé włastenectwí nepronaší ustawičným zawedeného pořádku wšelikých cest a nařízení wlády tupením, tím méně raubáním a láním katolické církwi, kterýmž ji odpadlici, ti wěroborci, osejpají, a potom jako dryáčnici a jazykotecpi katolictwí Německé s jeho čistým, pauhým boha-učením, s jeho úmysly lásky, pokoje, snášeliwosti, s jeho wážností a poslušností ku práwu a zákonu, s jeho wěrností, přichylností a láskau k dědičnému własti otci wychwalují. ¹⁾)

¹⁾ Tak tádynkuje fantiwý Pirazzi w Offenbachu. Wiz: *Frankfurter*

Pravé vlastenectví je *ctnost*. Ctnost předpokládá *swobodu*; jest *smejšlení*, kteréž se rovně tak rozeznává od podlosti tělesného člověka, jako od romantických přitvorností třestíkových; jest *pevně předsewzeti*, prawá wůle, státi k swé powinnosti mimo vše překazy, kteréž se se strany tělesenství na odpor kladau; jest *mrawni zřízenost a směr* celého wniterného člověka se všemi jeho mohútnostmi a silami, jeho *celé odevzdání se* k plnění wůle Boží a *následování* Krista. Ctnost má jediné *powinnost* na zřeteli. Její zdroj jest čistý, jakož wznešený jest cíl, k němuž usiluje. Protož musí vlastenectví lepší podstawu míti nad tu, kteráž se jí podwrhuje; musí se opíratí o plnění hlavního toho příkázání: „*Milowati budeš Pána Boha swého z celého srdce swého, a ze wši duše swé, a ze wši sily swé — a bližního swého, jako sebe samého.*“ — (Mat. 22, 37. 39.)

Tento Božského Spasitele našeho *zákon* welí sice všecko milowati, což člověkem jest, a nic, lidí se týkajícího, za cizí nepokládati; an ale schwaluje přesné swětoobčanství, newelí žádné zhola netčnosti neb bezcitelnosti, — jak Wieland we swém Diogenu Sinopenském smýšlí, — newylučuje obzvláštního blahowolí k swým spoluobčanům. Nikoliw, tu, kdež jsme se zrodili, a zwedeni byli,

Journal vom 8. Juni 1845. Jistý důmyslný a rovněž jemnoduchý kníže označil při stolování, kdež o tak řečených Němokatolících se mluwilo, jejich úmysly a směry, popadna nůž a drže ho wzhůru w tato slowa: „Nejprw katolická církev, a potom stát“ — t. j. musí padnauti.

aneb práva měšťanského nabyli, tedy we vlasti, třeba nám svědomitým svých tělesných i duševních sil vynakládáním, věrným stavu a povolání svého povinností ostříháním, uctivostí, věrností a poslušenstvím k panovníku, zkrocováním žádosti po svobodství podle ducha zřízení, a konečně spravedlivostí, slušností a dobrotivostí k svým spoluobčanům, k její — vlasti — blahosti vždy více a více přispívati. W tom záleží naše občanské povinnosti; k tomu nás víže křesťanství. Každémuť velí, aby dobře užíval hříwen, darů a schopností, Bohem sobě propůjčených. — (*Mat. 25, 14.*) Velí přisnau w povolání věrnost. *Služebníkům* : poddanost, povolnost, věrnost a poctivost — (*k Tit. 2, 9. 10.*) *Rodičům* : pečlivé dítek vychovávání w kázni a napominání Páně. (*k Efes. 6, 4.*) *Řemeslníkům* : dělání své práce, aby měli z čeho udělovati nuznému. (*k Efes. 4, 28.*) *Učitele* napominá, aby úřad svůj dobře opatroval. (*k Řim. 12, 17.*) *Duchovního* : aby byl příkladem věřících w slovu, w obcowání, w lásce, w wíře a čistotě. (*1. k Tim. 4, 12.*) *K vrchnostem* volá, že jsou služebníci Boží, a proto aby panovali w spravedlivosti a s dobrotivostí, (*k Řim. 13, 6.*) kterážto se hlavně pronáší a ukazuje lidskostí, účastenstvím w pravém poddaných blahu skrze maudré zákony a zvelebowáním umění a vědomostí, průmyslu a kupectví. Dále nařizuje přisnau k duchovní a světské vrchnosti poslušnost. „*Každá*

duše“ di apoštol we swém listu k Římanům, „*mocností vyšším poddána buď, neboť není mocností nežli od Boha, kteréž pak jsau, od Boha zřizeny jsau. Kdo se protiwi mocnosti, Božimu zřizeni se protiwi*“ — (k Řim. 13, 1. 2. Mat. 18, 18. Luk. 10.) Křesťanstwí welí, dáwati daně. „*Dávejte všem, což jste powinni: komu daň, tomu daň; komu clo, tomu clo; komu bázeň, tomu bázeň; komu čest, tomu čest.*“ — (k Řim. 13, 7.) Přede všemi věcmi pak wede nás k tomu, *aby činěny bywali prosby, modlitby, žádosti, dikůčinění za všechny lidi; za krále i za všechny wrchnosti, abychom* — pod jejich zprávau i ochranau — *pokojný a tichý život wedli, we wši pobožnosti a čistotě.* (1. k Tim. 2, 1. 2.) — Konečně welí ještě mocné saučinění všech těla audů k obecnému dobrému, (1. Kor. 12, 12—27.) t. j. aby každý uschopniw se působil k lepšímu celosti, čímžto arcit' i swůj zwelebuje osobní zisk. Kdož od vlasti ehce bráti a přijímati, nic pak hodného za to činiti nerodi; kdož zvláště „*depositum fidei*“ swazku jednoty a pořádku neostřihá; *přiúčastňuje se k nepobožným nowým slowům a odporům křiwě nazwaného umění, kteréž někteři slibujice, od wiry wypadli:* (1. k Tim. 6, 20—21.) ten swé vlasti ochrany a vážnosti se zbawuje, přestaw býti hodným státu a swého rodu audem.

Tak mluwí křesťanstwí, náboženstwí, kteréž wyznáváme; a což zde náš božský nařídil Spasitel, a swým potwrdil příkladem. Byl' wrauci swé

judské vlasti milovník, kdež, jakožto Syn Boží ukázal se w způsobě člověka k spasení pokolení našeho. Neboť všelikých chorobníků uzdrawowati, neumělých vyučowati, padlých pozdwihowati k spatřování jejich původní bytnosti, jich uwozowati do nebe k Bohu, k Otci věčnému, kterýž ho poslal, to byl jeho veliký úkol. Všudy hlásal své předsvědčení, své výstrahy, své kárající bědy, kdež se příležitost udála, we zbořích Galilejských a w chrámě Jerusalemském, na rynách a na břehu mořském. Slzy ho polily, wida jednau město Jerusalema, a rozvažuje jeho smutnau dobu a zarytost jeho obywatelů, cestu jednau, zamítajících, kteráž je od záhuby wyswoboditi mohla. „*Ó kdyby poznalo i ty,*“ zwolal, „*a zajisté w tento den twůj, kterěz věci k pokoji tobě jsau.*“ (Luk. 19, 41—42.) „*Jerusaléme, Jerusaléme! kterýž morduješ proroky a kamenuješ ty, jenž k tobě posláni jsau! Kolikrát jsem chtěl shromážditi syny twé, jako slepice shromážďuje kuřátka swá pod křídla, a nechtěl jsi.*“ (Mat. 23, 37.) Podrobil se i tehdejsím zemským zákonům dáti veřejnau daň. — (Mat. 27, 26.) Prawil: „*Dávejte cisaři, co jest cisařowo.*“ (Mat. 22, 21.) Uznal i swého nejneprawedliwějšího saudce za plnomocníka Božího. (Jan 19, 11.) Anobř když jeho nepřátelé na horu Kalwarii na smrt ho wedli, a některé ženy, hluboko pohnuty bywše, plakaly, řekl k nim: „*Neplačtež nade mnau, ale plačte samy nad sebau, a nad syny swými.*“ (Luk. 23, 27. 28.) Neštěstí

Judstwa, rychlými se přibližující kroky, wznášelo se před očima jeho.

Medle co jest prawé, křesťanské vlastenectví? — Jest podle učení a podle příkladu Kristowa, *křesťanská láska* we swém zvláštním obrácení a směru k vlasti; *wěrné, swědomité plnění* všech swých powinností občanských. Prawý vlastenec usiluje o uschopnění se w powołání swém; hledí aby místo we swé vlasti, Bohem mu vykázané, wěrně vyplnil. On není žádný hlasatel bezbožných, nekalých a záhubných zásad, kommuničnických frasi tisku wšedního. Pln horliwosti pro wěc dobrau bojuje dle možnosti, kdekoli se mu udá, opatrně, rozšafně a se šetrným howěním proti předsudkům, bludům a hříchu. On miluje, *co jest prawého, poctiwého, sprawedliwého, čistého, mílého, co dobropowěstného, ctnostného a chwálitebného; na to myslí, toho hledá, (k Filip. 4, 8.)* jsa co katolík církwe swé Ježíšem Kristem štípené wěrným powolníkem. Tať mu slaup a utwření prawdy. On se drží jistotného učení, aby mohł posily nabýwati a odpůrce přemáhati, utíkaje všech těch odbojných žwanilůw a pokladačůw, jenž swými stereotypními důtkami na powěru, nezwołi, wěrodaw w církwi katolické, nerozumnu laji ma-tance, rádiby u nás ta obnowili diwadla, o kterýchž jsme we Francauzsku slyšeli. Při tom nenáwidí též to wěčné, často tak nesmyslné politizowání, místrowání a náwržkowání. Wšecy ty politické a církewní buřiswěty drží za to, co jsau, — totiž

za třestíky. *Mrawní swobodu* na wrchu stawě, usťluje k tomu, aby *sobě* samému panowal, aby kralowal w *sobě* a nad sebau. Každá zpaura jest mu doťrení na žiwot a blaho cirkwe a státu; jest mu tak trestatelná, jako dočinění se wraždy. *Znamená-li*, že se mu s jedné neb druhé strany kriwda a zádawa děje, skládá s pokorau a tichostí stížnost swau před trůnem swého krále. On wychowáwá děti swé w bázni Páně, wléwaje jim do srdce lásku k vlasti zwláště wyprawowáním a ličením skutků a žiwotů slowútných předků. Weda žiwot poctiwý, jest úhlawní nepřítel wšeliké nesprawedliwosti. Také se nedotýká žádných náboženských přeswědčeností. Waruje se bludu, aneb ho stíhá; ale osobu ctí a miluje. Na obranu proti nepříteli na hájení a chránění vlasti jest hotow k nejwětším obětem. Blaho státu wáží prawý vlastenec wyše nežli swůj zisk, wyše nežli žiwot swůj. Wlasti swé jest wděčen, kteráž jej wzdělala, ano brž i když ho swojì nepoznají, když mu ubližují, utiskují ho, opomítají, pohrzením mu zplácejíce, nezprnewěří se powinnosti swé. - *Blahost swé* vlasti hledí wšemožně rozhojňowati, a protož zwelebuje také, kdež může, oběťmi welikomyslnými národní školy, vlastenské towárny i rukodilny, a nechťe jakožto přesný a celistwý Čech, aby se vlast od-cizila wšeho obchodu s jinými národy, jakož Čína udělala; nicméně oškliwi sobě tu mizernau a hubenau Gallo- a Anglomanii, kteráž bohužel před nedáwnem tuze u nás panošila, a ještě u jisté třídy

panoší; t. j. on se hrozí toho přestřehování a té pošetilosti, jenž věcmi, domácími zhrdajíc, vychwaluje a oblibuje cizozemské, třebaš špatné, nemravné, záhubné. Raduje se, když obchod a průmysl, umění a vědy *prostředkem mateřského jazyka* více a více se rozmáhají; ctí a miluje všechny lidi, zvláště pak své milé krajany, — chtě právu a spravedlivosti ve všech společenstva okresích. Všaká lichwa, všeliký nátisk se mu protiwi; raduje se s radujícími, pláče s plačícími; vystráhá, poučuje blaudících, těší potěšení potřebujících. Podporuje také veřejné ústawy, chudobnice, nemocnice a t. d., a modle se konečně za všechny lidi, wzywá Pána, aby všechny oswítil, kteříž nejsau na cestě prawdy, a ty, jenž ho w pyšné samozaslepenosti byli ostali, opět na prawau stezku uwésti ráčil.

To je křesťanské vlastenectwi. Tak smýšlí a jedná vlastimil křesťanský!!!

5. O bezženství kněžském vůbec, zvláště v Čechách a na Moravě.

(Pokračování.)

11. **P**o Alexandrovi VI. uvázán v řízení církve katolické proti své vůli Řehoř VII. (1073—1085), prvě kardinal-arcidiakon Hildebrand nazvaný. Jeho zvolení na stoliči Petrovu stalo se pokřikem lidu. Sám Řehoř píše o tom opatu Desiderovi v tato slova: „Smrt Alexandrova padla na mne, a všecky vnitřnosti mé porazila i zkormoutila. Při smrti papežově držel se lid Římský zticha, ale při pohřbu povstal veliký hluk, a všickni jako nesmyslní na mne pokřikovali.“ Tak obecným hlasem i pokřikem lidu za papeže žádán, zvolen jest za něj Řehoř také rádně téhož ještě dne ode všeho Římského kněžstwa, jak nám to jeho Registrum v bibliothece Vatikanské dosvědčuje. ¹⁾ Cokoli potud od jeho předků — po-

¹⁾ Regnante Domino nostro Jesu Christo, anno clementissimae incarnationis ejus millesimo septuagesimo tertio, Indictione et Luna undecima, 10 Calendas Maji, feria II., die sepulturae domini Alexandri bonae memoriae secundi Papae, ne Sedes Apost. dñi luceat proprio destituta pastore, congregati in basilica beati Petri ad Vinc. nos sanctae Romanae catholicae et Apostolicae ecclesiae Cardinales, clerici, acolythi, subdiaconi, diaconi, presbyteri, praesentibus venerabilibus episcopis et abatibus, clericis et monachis consentientibus, plurimis turbis utriusque sexus diversisque ordinis acclamantibus, eligimus nobis in pastorem et summum Pontificem virum religiosum, geminae scientiae prudentia pollentem, aequitatis

čnouc od Klementa II. k obnovení starobylé kázně kněžské, k vyhlazení Šimonictví a Mikolášenského kacírství nařizeno a skutečně podniknuto bylo, nepostačovalo ještě k vyplenění těch dvou známých neřestí a k dosažení žádaného konce. I nedošlo to prvé v mnohých krajích ani k náležitému oznámení, nedim k úplnému zavedení; a to z částky pro obsáhlost a velikost věci samé, kteráž potud veskrze velmi zanedbána jsouc mnoho času a neméně snahy potřebovala, než opět v život proniknouti a v obecné ostríhání vejíti mohla; z částky zas i pro veliký odpor nekázaných — oženěných totiž a odětých všeho řádu kleriků, ježto vši mocí zpěčovali se od předešlého návyku a mravu upustiti, a přísnému bezženství se podrobiti. Nalézali pak místami tito klerikové ze dvou stran také ochotnou a silnou podporu, totiž od mocných laiků a od promíječných církevních přednostů. Od laiků, poněvadž kněžská nekázeň i těmto k nemalému zisku, a oprava kázně k velké ujmě — v zaopatřování dcer a synů byla. Od přednostů církevních, poněvadž mnozí sami v těch neřestech vězeli a k tomu ještě plni marných ohledů a bázlivé mysli

et justitiae praestantissimum amatorem, in adversis fortem, in prosperis temperatum, et juxta Apostoli dictum bonis moribus ornatum, pudicum, modestum, sobrium, castum, hospitem, domum suam bene regentem, in gremio hujus matris ecclesiae a pueritia satis nobiliter educatum et doctum, atque pro vitae merito in archidiaconum, quem amodo usque in sempiternum et esse et dici Gregorium Papam et Apostolicum volumus et approbamus. Placet vobis? Placet: Vultis eum? Volumus: laudatis eum? laudamus. Acta Romae, decimo Calendas Maji, Indictione undecima.

byli. Majíce tedy, dle povinnosti úřadu svého církevním dekretům volný a plný průchod zjednávati, opomíjeli to, buď docela nedbajíce, aneb jen vlažně a povrchně si počínajíce. Mnozí pak a zvláště v Němcích, nejen podřízeným klerikům v nekázni shovívali, noprž je také v odporu proti opravě a v neposlušenství proti rozkazům svatého Otce tajně i zjevně podporovali; jakž to z vlastních listů papeže Řehoře vyrozuměti lze. Protož k překonání takových odporů a všech jiných těžkostí nepostačovala obyčejná možnost člověka, nýbrž bylo k tomu třeba právě obrovské síly, neunavné činnosti, pevné stálosti a vytrvalosti až do konce, i delšího řízení Řehoře VII., mělali kázni oprava, od předků začatá a z polovice již zavedená, veskrze proniknouti a úplné vlády v církvi dojíti. I pochopil Řehoř úlohu svou, a vzav se o ni, konal i provedl ji statečně.

K tomu cíli a konci svolal Řehoř hned po svém nastoupení, r. 1074 obyčejný sněm postní do Říma, a shromáždil se na něm v určitý den veliký počet biskupů a nábožných kněží ze všech stran a krajů. Wšecky staré dekrety proti svatokupecníkům vůbec, a proti pohlavním nezdrželivcům řádu klerického zvlášt tu obnoveny, jak již častokráte od předešlých papežů a Ř. sněmů vyřčeny a opakovány byly. Nedošlo nás sice doslovně jednaní toho sněmu, ale víme jistě i dosti obšírně od věrohodných svědků, tehdejších kronikářů, co na něm vlastně ustanoveno. *Lambert*

Aicffenburský praví, že tam k vyčištění církve od kněží souložnických (*concupinariis*) ustanoveno: „Aby presbyteri dle nařízení starobylých pravidel žádných manželek neměli, a kteří je tehda měli, buď je propustili aneb z úřadu složení byli (*deponantur*), i aby již dokonce nikdo ku kněžství připuštěn nebyl, leč by na vždycky zdrželivost a život bezženný přislíbil (*profiteatur*).“ *Berthold*, presbyter Kostnický dokládá, že papež na sněmu Římském (1074) nařídil, „aby, kteříkoli klerikové pro nezdrželivost trestu hodnými se učinili, od posvátného posluhování (*officio clericali*) přestali; a lid aby nikterak nepřijímal posluhování od kleriků, o nichž mu povědomo, že nadpodotčenými rozkazy Stolice Apošt. pohrdají.“ — *Sigbert Gemblac.*, benediktin a dosti nestranný spisovatel, takto zkrátka na r. 1074 zaznamenal: „Papež Řehoř na sněmu vyřkl klatbu (*anathematizavit*) na Šimoniky, odstranil ženaté kněze od posvátného posluhování, a zapověděl laikům mši jejich slyšeti.“ To byl tedy krátký obsah Římského pod Řehořem sněmování, Šimoniků a Mikolášenců se týkajícího, a to se pak i na všech téměř za Řehoře i potom držaných sněmích Římských i jiných stále a ještě důrazněji opakovalo.

Po tomto, jakož i po každém dále slaveném sněmu rozesílal Řehoř sněmovní listy po všech zemích a krajích; uváděje biskupům v známost, co na sněmu ustanoveno, a dáváje rozkazy, aby bylo vůbec a veskrz ostříháno. Takový list poslal také bisku-

povi Kostnickému Ottovi, v němž as v tento smysl píše: „Poněvadž se poslové naspěch k odchodu chystali: nemohli jsme ti, bratře milý, všecko obšírně oznámiti, co na sněmu Římském ustanoveno; i umyslili jsme tedy alespoň tyto potřebné věci tobě napsati. Totiž, vydali jsme na tom sněmu dle příkladu Sv. Otců tento výrok: Kdokolivěk podle kacířství Šimonického, či prostředkem peněz na nějaký stupeň řádů posvátných, aneb na úřad povýšeni jsou, ti ať žádného místa v církevní službě nemají; a kteřížkoli nějakou církevní správu za peníze (*datioe pecuniae*) obdrželi, ti ať ji zcela ztratí, aniž ať kdo potom smí je prodávati aneb kupovati. Však i ti, jenž v zločinu smilství vězí (*in crimine fornicationis jacent*), nemají ani mši konati, ani v nižších rádech u oltáře posluhovati.²⁾ Ustanovujeme také strany těch, kteříž by tímto našim, ano Sv. Otců nařízením pohrdali, by lid posvátného posluhování jejich nikoli nepřijímal, aby, nechtíce se pro lásku Boží a k vůli hodnosti svého řádu napravití, alespoň hanbou světskou a káráním lidským nuceni k lepšímu se navrátili (*resipiscant*). Hlediž tedy, bratře milý,

²⁾ Zločin smilství zavírá tu tělesné obcování kleriků s druhým pohlavím vůbec, i také řádně před posvěcením ženatých se svými manželkami. Neb, poněvadž jim všechněm a vůbec každé tělesné obcování s ženskými zapovězeno bylo, nazývalo se také bez rozdílu, ať již s řádnou aneb mimořádnou ženou se dělo, pouhým smilstvem (*fornicatio*) neb i souložením (*concupinatus*) a ženy kněžské vůbec, pokud s muži obcovali, slouly souložnicemi (*concubinae*), ať by třeba před posvěcením manžele na kněžství, řádně s ním oddány bývaly.

společně s námi tak v těch věcech působiti, a ty nepravosti z kostelů svých tak dokořen vyhlazovati, abys měl u Boha zásluhu dobrého pastýře, a církev Ř. se tebou, jako nejmilejším bratrem a věrným spoludělníkem honositi mohla.“ — Podobného obsahu byli i jiní k jiným biskupům odesláni listové.

Tu se již sbírali po všech krajích šněmové, na nichž se ustanovení Římská všemu kněžstvu oznamovala a k pilnému ostříhání předkládala. Však ale, slyšíce to ženatí klerikové, zdvihali se proti svým představeným, a jako prvé v horních Wlaších tak nyní nejvíce v Němcích, kamž předešlé působení papežské v té věci, z rozličných i politických příčin ještě neproniklo, nad míru se zpírali. I křičeli nejprvé jedním hlasem proti samému papeži Řehořovi, novotářem, kacířem i bláznem ho nazývajíce. ³⁾ Pak i proti biskupům, kteříž dle povinnosti své na vyplnění rozkazů Stolice Apošt. bez ohledu naléhali, tolik se nezdrželiví klerikové zpouzeli, že onino sotva živobytím jisti byli; jako Altmann, biskup Passovský, a Sigfrid,

³⁾ *Adversus hoc decretum, inquit Lambert., protinus vehementer infremuit tota factio clericorum, hominem plane haeticum et vasesani dogmatis (papam) esse clamitans, qui oblitus sermonis Domini, quo ait. „Non omnes capiunt hoc verbum,“ et „qui potest capere, capiat;“ et apostolus: „Qui se non continet nubat, melius est enim nubere quam uri,“ violenta exactione homines vivere cogeret ritu angelorum; et dum consvetum cursum naturae negaret, fornicationi et immunditiei frena laxaret. Quodsi pergeret sententiam confirmare, malle se sacerdotium quam conjugium deserere; tunc visurum eum, cui homines sorderent, unde gubernandis per ecclesiam Dei plebibus angelos comparaturus esset.*

arcibiskup Mohučský a jiných více. Však i sám papež v Římě do nebezpečství upadl. Wrhlil se na něj protivníci jeho v kostele v svatvečer vánoční (štědrý večer), a ranivše, zajali ho a zavřeli do nějaké věže. Ale lid Římský rychle se o svého Sv. Otce ujal, a dokonce spokojen s jeho řízením a s předsevzatými opravami, hned ho zas osvobodil.

Nad jiné těžký stav se svým klerictvem měl Sigfrid Mohučský, k jehož arcibiskupské správě také Morava a Čechy náležely. Povahy jsa bázkivé a vrtkavé (Döllinger svědčí, že byl — geizig und characterlos) počínal si v přikázané opravě velmi mdle a váhavě. Dalť jest prvé svému kněžstvu půl roka na rozmyšlenou, napomínaje, by, což se státi muselo, dobrovolně učinili, aby snad posléze on, i sám papež nebyl nucen nelibě s nimi nakládati. — Lhůta poloroční proběhla, svolán sněm krainský (v říjnu 1044) do Erfurtu, k vyvedení oznámeného papežského rozkazu. Ale klerici se též na všecko přihotovali a měli mnoho námitek proti tomu, což se od nich žádalo. Sigfrid vida, že po dobrém nic nezmůže, počal přísněji na shromážděné kleriky naléhati, by se konečně již k tomu měli, a bez meškání pod přísahou buď manželství aneb posvátné církevní služby se odřekli. Však oni se zpěchovali, a když všecko jejich odporování zavrženo bylo, a k skutku přijíti mělo, žádali za vystoupenou k společné poradě. Tu pak se ještě více k odporu roznítili, a někteří

hned bez odpuštění ze sněmu odejítí chtěli; jim zas do sněmu se navrátiti myslili, ale s takovou, že buď arcibiskupa svrhnutí aneb ho zabítí musejí, k výstraze pro budoucnost, aby se již nikdo více neopovážil takovou hanu a potupu kněžím strojiti. I počínali si a křičeli tak hrozlivě, že uleknutý Sigbert od svého předsevzetí docela opustil, ano i bouřlivým klerikům přislíbil, že co nejdříve pošle k papeži, by jej, pokud možná od tak přísného výroku odvedl (*Domnum apost., si qua posset ratione, ab hac sententiae austeritate abducturus. Lamb.*). S tím tedy Sigfrid klerikstvo své domů propustil. Na to poslal skutečně do Říma dáti správu papežovi, a v listu svém ho téměř důtklivě napomíná, aby od tak marného předsevzetí uvolil: ale papež naproti ještě přísněji na výkon svého ustanovení naléhal, a nový sněm k tomu svolati kázal.

Z toho viděti jest, jedno, jak tvrdě se ženatě nezdrželivé kněžstvo proti kázní opravě a zavedení úplného bezženství zpíralo: druhé, jak nevyhnutelně nejvyššímu řízení církevnímu bylo potřeba stálosti a vytrvalosti k provedení té důležité opravy. A zajistéby při takovém stavu věci nikdy k skuteční opravě kázně kněžské nebylo přišlo a pořád jen při samém sněmování, napomínání, příkazování neb i vyhrožování, bylo zůstalo, kdyby Hlava církve tehdy méně stálá a vytrvalá bývala, a buď odporem nezdrželivých kleriků a zistných spolčených s nimi laiků: neb váhavostí a nečinno-

stí mnohých církevních přednostů, i mimo to ještě jinými mnohými překážkami od nastoupené cesty odstrašiti se dala. Ale čím onino více křičeli a se zpěchovali, tito pak váhali, lenili aneb i překázeli: nad to i celá světská moc Jindřicha IV. a přívrženců jeho na Řím se hnala a papeže tiskla: tím nezhroznější byl tento, tím pevněji stál a trval na svém, a tím účinněji se chápal všech příhodných i důrazných prostředků, tu aby neposlušníky k podrobení dohnal, tam zas bojácné, vrtkavé, nečinné i protivné přednosty k zmužilejšímu a ochotnějšímu počínání pobídl, konečně pak i mocným z Němec se na něj hrnaucím nepřátelům odolával. Slovem neumdlévaje vynakládal Řehoř VII. všecku sílu, obratnost, stálost i vytrvalost velikého ducha svého, by všeliké překážky odstraniv a všecky protivné moci překonav, církvi svaté, posud se všech stran i od svých vlastních, nad míru utiskované, příslušnou svobodu, na kněžstvu pak důkladnou kázně opravu vymohl.

Poněvadž tedy, jak již svrchu praveno, někteří přednostové, nejvíce v Němcích v oznamování a v skutek uvádění rozkazů Římských, jen mdle, i nedbale, někdy skoro zporně si počínali, neustával papež Řehoř jim dopisovati, brzo je otcovsky napomínaje, brzo tklivě domlouvaje, aneb i vyhrázeje, a všemi možnými způsoby, po dobrém i po zlém k plnění svých povinností jich pobádaje. Následně uvedeme několik pastýřských listů jeho, rozličným biskupům poslaných. Položíme je buď celé doslova, neb jen u výtahu a dle smyslu; z nichžto

tehdejší postavu kázně kněžské, pak i větší neb skrovnější ochotu biskupů, k zavedení Římské opravy té kázně, konečně i ducha Řehořova a neunavené, důrazné, pastýřské snažení jeho k provedení téže opravy zřetelně poznati bude.

Gebharda, Solnohradského arcibiskupa, kárá papež Řehoř v zvláštním listu, že řádných ustanovení sněmu Římského, jemuž osobně přítomen byl, pokud se čistoty kleriků týkají, dosaváde neposlušným býti se vidí: Toho prý papež tím více želi, i tomu se diví, čím se v té věci pilnějšího spolupůsobení od něho nadál. „Protož, dí papež, z apoštolské moci tě napomínáme, abys své klerictvo, pokud hanebně obcuje (*turpiter conversatur*), přísností pastýřskou zkrotil (*coërceas*) a co o nečistotě kleriků od církve Ř. ustanoveno, neohlédaje se na přízeň neb nenávisť lidskou, stále a mocně v kostele oznamoval a v skutek uvozoval.“—

Hanno, arcib. kolínský, takovéto otcovské napomenutí (v listu r. 1074) dostává: „Mimo to pečlivost tvou z moci sv. Petra, společného nám otce i pána, snažně napomínáme, bys se přičinil nabízením svým dovésti toho, aby nejen v kraji kostela tvého, ale i ve všech krajích biskupů tobě podřízených — presbyteri, diakoni, subdiakoni čistotně živi byli, poněvadž, jak ti, bratře, známo, ostatní ctnosti bez čistoty žádné ceny u Boha nemají, jakož ani čistota bez ostatních ctností. O to se tedy pilně a pečlivě přičiňuj, abys sobě tím jako i jinými ctnostmi svými sv. Petra dlužníkem učinil.“ —

Později (1075) ještě jednou toho arcibiskupa nabízí, a mu přikazuje, aby sám se svými biskupy suffragany jal se klerikům čistotu hlásati, a je k ní přidržovati. Potom pak, narážejce na ty, jenž ustanovení Ř. o bezženství za pouhé novoty vydávali, dokládá řka: „Viš, bratře milý, že těch rozkazů nekujeme dle vlastního smyslu, nýbrž jen z povinnosti úřadu svého oznamujeme ustanovení starých Otců, pronešená z vnuknutí Ducha Sv., bychom nepadli v nebezpečství se služebním lenivým, když bychom mlčíce skrývali hřivnu Páně. Ačkoliv svatě Římské církvi vždy také dovoleno bylo i dále bude, proti výstupkům novým také nové dekrety a prostředky strojiti, kterýchžto saundně dle rozumu a práva vydaných, nikomu z lidí nesluší ničiti aneb jim se protiviti.“ Napomíná dále arcibiskupa k shromáždění s bratry biskupy společného sněmu, na němž by se také ostatní klerikstvo w počtu eo možná největším sešlo, a tu aby jim byla oznámena církevní pravidla, i jak veliká a řádům církevním potřebná jest ctnost čistoty, obsírně jim bylo vyloženo. „Potom, dí papež, pevně oznámíš, že již nebude jim volno užívatí (rozumí se, manželského obcování) čehož dosaváde k svému zahynutí užívali, i že snesitedlnější bude nechatí úřadu, nežli Spasiteli svému službou nečistou příkoří dělati, a zasloužiti si hněv a trest tím, odkudby jim měla odplata přicházeti. A pakli by se tě, věrně a statečně věci tyto konajícího, nějaké protiventství a pronásledování dotklo, pohleď na toho, jenž řekl: *doufejte, já přemohl svět.* Viz také

nepochybně, že jsouce oděni štítem sv. Petra, každé chvíle hotovi jsme, buď nepřátely pokud možná odraziti aneb tebe chrániti.“ Posléze mu dává papež věděti, že na sněmu (1075) proti kacířství šimonickému potvrzeno jest i přísně zakázáno, aby se kostely nikterak neprodávaly, aniž jaká mzda za vzkládání rukou se přijímala. „Pakliby kdo způsobem tím posvěcení kněžského byl došel, toho od sloužení mše a čtení svatého evangelium odvrhujeme, a to abyste pilně ostříhali, snažně napomínáme.“

Dětinovi, biskupu v Lutlichu (Leod.) (klivě i zřejmě domlouvá Řehoř v listu svém, že se velmi mnoho proti ustanovením Sv. Otců v kraji svém provinil, a sice prodáváním církevních důstojenství a kanovnických prébend. Protož ho lituje, i velice se tomu diví, že opustiv příklad svého předka, nové věci začal; a prý, ačkoli by ho dle přísnosti trestati měl, předc mu odpouští pro jeho stáří, i že více od jiných k tomu zaveden byl. Napomíná ho z apoštolské moci, by pomněl, co učinil, a soudu, ku kterému již pospíchá, se hroze, víc toho nečinil. „Přikazujeme také, abys napomenul a přidržel všechny posvátných řádů církevní služebníky, by čistotně živi byli, a souložnice propustili. I vyhlad dle sněmu Sv. Otců z kořen tu nepravost (*nefas*), kteráž se za nových časů pro mlčení pastýřů rozmohla, abys i ty pro mlčení své nebyl s hříšníky odsouzen, oni pak aby neupadli v nebezpečenství smrti věčné.“

Mírněji zas domlouvá papež Řehoř (1075)

Bernhardovi, biskupu z Halberstadtu, pro nedbání těch věcí říká: „Myslíme, nejmilejší bratře, že ustanovení Stolice apoštolské, o čistotě církevních řádů vydaná, a přičiněním našich předků, a konečně i naším vynasnažením mnohými listy i legáty daleko široko rozhlášená, nejsou ti nepovědoma. Jestližes, nenapomenut jsa od bratří našich, tudy jdoucích biskupů, hned rukou svých k díla přiložit, může tě list tento k rychlejšímu běhu, jak se říká, pobodnouti; paklis ale ustal, má tě ten list opět, jako ostnem nového napomenutí z tvrdého sna pobuditi.“ Opět mluví papež proti všem, kteříž ta nařízení jen vlastní jeho hlavě a vůli přičítali, že prý, nim k ostříhání předložená pravidla od Sv. Otců ustanovena jsou, a že tím bedlivěji zachovávati se mají, jelikož ne z vlastní libosti, nýbrž z vnuknutí Ducha Sv. od nich vyřčena a oznámena byla, protož že také papež sám, boje se odsouzení, nesmí mlčeti. Pokračuje Řehoř: „Snažně tě tedy prosíme, nejmilejší bratře, napomínáme, ano mocí apošt. ti prikazujeme, bys věrně v skutek uváděl, což ti již prvé od legátů jest oznámeno, a nyní listem naším ještě plněji k vědomosti dáno: abys koukol z role Páně vytrhávaje, obilí dobré zachoval; — čistotné a nábožné kleriky, jako spoludělníky své dobrotivě podporoval, smilné pak a nezdrželivé buď otcovsky napravil, aneb nalezna je nenapravitedlné, od oltáře je odvrhl. Pakliby s napomenutím tvým se nespokojili a lépe si neusmyslili, ať ani laikové posvátných služeb od nich nepřijímají a mše jejich ne-

poslouchají, aby, ješto se nedají ani bázní ani láskou Boží pohnúti, alespoň hanbou světskou k střízlivosti přivedeni byli. Na to budešli pilně hleděti, vyhneš se vině neposlušnosti, a můžeš si u Boha získati odplatu mnohonásobnou a neskonalou.“

Vizelinovi, biskupu Děvinskému (Magdeburg) píše Řehoř téhož roku v též záležitosti velmi srdečně a pohnutlivě. Dávaje příklad na Josue, co jest v stavu byl vykonati z ochotné poslušnosti; ukládá mu z moci apoštolské, jako bratra nejmilnějšímu, aby vzav troubu kněžskou, a neustále kněžím čistotu ohlašoval i bedlivě prikazoval, tak silně troubě, ažby zdi města Jericho, t. j. skutky odpadlictví a neřády nečisté chlipnosti zvrátil a ztroskotal. „Ne naše dekrety vám předkládáme: nýbrž jen což od Sv. Otců ustanoveno, obnovujeme, abychom mlčením svým neupadli v odsouzení, jako služebník skrývající peníze Páně. Snaž se tedy a napomínej vhod i v nevhod, aby vyčištěn byl dům Boží tobě svěřený, a ty svým poslušenstvím i naše díky zasloužil, i k odplatě do radosti Páně za práci svou vesele uveden byl.“ —

Nejdůtklivější Řehořův list jest onen (1078) k Henrikovi, biskupu Spirskému, v některých mu vyčtených věcech velmi nedbalému, však i neposlušnému, jelikož se i proti záповědi papežově na stoliči svou usadil. Toto mu papež zatím, ažby se z toho osobně očistil a ospravedlnil, promíjí, poněvadž prý, nevěda o té záповědi to učinil; však ale vytýká mu nedbanlivost, že církevních usta-

novení o vyplenění všeho svatokupectví z církve, jak od papeže a předků jeho ohlášena byla, v kraji svém nezachoval: „Protož, dí, z moci apoštolské ti prikazujeme, abys vyvrhl z církve své, všechny za peníze povýšené kleriky, a nedopouštěl více, archidiakonátu neb archipresbyterátu, neb co jiného k správě duchovní náležejícího za peníze udělovati; nýbrž dle rozkazu Páně, jenž dí: *Darmo jste dostali, darmo dávejte*, sám se bez úhony zachovaje, a *nečistotné* kleriky přísností pastýřskou k napravení doháněje, jakos byl prvé nedbanlivým a lenivým, tak se potom dokaz býti v řízení svého úřadu bedlivým a horlivým; abys přímě a právě jednaje, učinil sobě Všemohoucího Pána na konec svého života slitujícím a milosrdným.“

Konečně se ještě zmíniti musíme o listu Řehoře VII. daném (1075) k Sigfridovi Mohučskému. Slyšeli jsme, jak nešťastně se mu vedlo na sněmu Erfurtském, k oznámení a uložení opravy na rozkaz papežův svolaném, i že konečně slíbil bouřlivým klerikům, psáti papeži a pokud možná k povolnosti ho nakloniti, což také učinil. Ale papež nepřijal jeho návrhu a zůstav na svém, přikázal mu sněm nový svolati, kterýž na čas jarní 1075 do Mohuče opovězen jest. Pak ale zamýšlel vrtkavý Sigfrid, naveden k tomu od některých vlašných rádců, sněm ten zas na další čas odročiti. I psal jest o tom zase papežovi a omlouval se nemožností, ukazuje na nepokojný čas a rozbroje v zemi, na války a nepřátelské vpády, též

na utrpené při tom škody a ztráty na statcích a jmění, i na nebezpečí života pro nenávist knížete (Jindř. IV.), sobě i bratřím hrozící. Na to papež odpovídaje, všechny příčiny arcibiskupem uvedené zamítá, že sice v ohledu na věci lidské znamenité jsou a vážné, i platné, by někoho v tom omluvena učinily: ale v ohledu na věci božské že jsou chatrné, nevalné i neplatné, nemohouce pastýři duši, majícímu i život svůj za ovce své položit, výmluvou býti, aby povinnosti své, třeba i se ztrátou všeho jmění i s nebezpečenstvím života, neučinil dosti. Ukázav ještě na rozdíl mezi pastýřem a nájemníkem, a pokáráv ty tělesné lidi, kteříž arcibiskupovi k odročení opovězeného již sněmu radili, a zavrh radu jejich, dokládá: „K velkému zahanbení jestiž nám, že bojovníci světští, každé chvíle hotovi jsou, do bitvy za pána svého pozemského jíti i nebezpečí života za něj podstoupiti: my tedy, jenž se kněžími Páně nazýváme, nemáme-liž také za svého krále bojovati, kterýž všecko z ničehož stvořil, i smrt za nás podstoupil, a pak i vždy trvajicí odplatu nám slibuje? I to ti bratře, ještě ukládáme, abys bedlivě pátral po kacířství šimonickém a smilstvu kleriků, tak jako od Stolice apošt. prikázáno máš, a cokolibys nalezl proti tomu spáchaného, dle zákona potrestal i z kořen vyhladil, zapovídaje, by se to více nedálo.“ —

Tak jest Řehoř VII. sám horlivý a neunavný, také podřízeným spoludělníkům žádného stání nedal, a uměl je tak pohnutelně vzbuzovati, napo-

mínati i poháněti, že nikomu citlivému nebylo lze jeho zbožné opravdovosti, určité usilovnosti, nepřemožené stálosti, jeho velikému duchu a vznešené vůli odolati, i museli se tedy chtít nechtít všickni podati a k oznamování i uskutečnění starobylich církevních pravidel, jak od papeže přikázáno bylo, odhodlati. Také Sigfrid jal se onen sněm v Mohuči držeti, kterýž ale nevypadl lépe, než onen první v Frankfurtě odbývaný.

Však ale nalezali poslušní biskupové v té záležitosti kázně, u svých podzřízených kleriků mnoho odporu, tak sice že někde málo neb nic neporídili. I posílal jim tedy bedlivý papež místo sebe, své legáty na pomoc, kteréž buď z Říma vysílal, aneb, jakož nejvíce v krajích zvolené k té věci splnomocňoval. V Němcích byl papežským legátem Henrik, biskup Churský ze Šveycar. Ten od papeže také Sigfridovi Mohučskému přísný rozkaz ohlásil, by pod ztrátou svého řádu a důstojenství opět nový sněm svolal, a klerictvo své k přijetí úplné zdrželivosti konečně přidržel. Sněm byl svolán opět do Mohuče, odbýval se v podzim r. 1075, ale zas nic nevyřízeno: neb nezdrželiví klerikové tak prudce a hrozlivě na Sigfrida doráželi, že musel opět ustoupiti a docela poražen všeho nechat. Vzkázal tedy nadřečenému legátu papežskému, by on aneb papež sám přišel a ustanovení svá kdy a jak chce oznamoval. *) Pak ale sám legát do toho se vloživ, některé nejzuřivější kle-

*) Sub interminatione gradus et ordinis ei praecipiebat, sicut antea

říky potrestal a pokoj zjednal pohořšeni tomu ko-
nce učinil.

Jako v Němcích, tak byli i v jiných zemích a národech u přítomnosti legátů papežských kra-
jnější sněmové držáni, a na nich církevní pravidla o vyblazení z církve svaté ohavaého Šimonictví a nestydatého Mikolášství oznamována i s větší
neb menší ochotností přijímána. Tak známe sněm
r. 1074 v městě Rouen (Rotomag) ve Francou-
zích v té záležitosti slavený, na němž (kan. 1.)
ustanoveno, aby všecko kacířství šimonické z ko-
řen se vyhladilo (*funditus eradicetur*). A na sně-
mu Poitierském (*Pietan.*) r. 1078., kdež byl le-
gátem papežským Hugo, biskup Dijonský, vydána
jsou v téže věci následující pravidla: a sice nej-
prvé proti všelikému Šimonictví: (kan. 2. 3. 4.)
Nikdo aby neměl dvou biskupství, opatství, archi-
diakonství, přebend (kanovníckých), neb jiných
církevních důstojenství; aniž aby byl někdo před-
staveným dvou kostelů, nýbrž teliko jednoho; a
žádný z těch ouřadů aby se nedostával za pe-

quoque multis legationibus praeceperat, ut presbyteros omnes,
qui intra suam dioecesim essent, cogeret, aut inpraesentiarum
conjugibus renuntiare, aut se in perpetuum sacri altaris ministerio
abdicare. Quod dum facere vellet, exurgentes, qui undique assi-
debant clerici, ita eum verbis confundebant, ita manibus et totius
gestu corporis in eum debachabantur, ut se vita comite de synodo
discessurum desperaret. Sic tandem rei difficultate superatus
statait, sibi deinceps tali quaestioni omnino supersedendum, et
Romano pontifici relinquendum, ut causam, quam ipse toties inu-
tiliter proposuisset, ille per semet ipsum, quando et quomodo vellet
peroraret. Lamb.

nize: kterikoli pak by je byli tím způsobem obdrželi, aby svrženi byli. Potom, nikdo z klerictva neb z lidu aby nežádal církevních statků či důchodů právem pokrevnosti. Dále zakazováno, aby biskup ani za posvěcení kněžstva, ani za svěcení kostelů, ani za kterákoli jiná svěcení a požehnání žádných darů nepřijímal. — Pak i proti nezdrželivosti kněžské (k. 8.) ustanoveno, by synové presbyterů nebyli k řádům posvátným povýšováni; ⁵⁾ a konečně (k. 9.) přikázáno, by žádaný presbyter, diakon neb subdiakon neměl souložnice: však ani žádné jiné ženské, pro nižby zlé podezření vzniknouti mohlo, aby v domě nechoval: a kdokoliby vědouce, slyšeli mši takového nezdrželivého, neb za peníze svěceného kněze, ti aby vyobcování podstoupiti museli (*excommunicatione subjacere debeant*). To bylo ve Francouzích!

Ve Španělech sice nezdrželivé a šimonické kněžstvo mělo též tuto, papežem uloženou a uváděnou opravu kázně v nenávisti, i dávalo ji všelijak na jevo, povolujíc svému hněvu úštěpačnými slovy a vtipnými úsměšky na papežské legáty i na svého papeže čelícími: nicméně ale si vůbec mírněji počínalo a dekretům Stolice apošt. volněji než kde jinde se podrobovalo.

V Angličanech podporoval již prvé Lanfrank,

⁵⁾ Strauu této věci píše Řehoř (1097) legátu svému Hubertovi o biskupu zvoleném w městě Rouen (*Rotomag.*): „Slyšeli jsme, že biskup Rouenský jest syn knězův: což kdyby se v pravdě dokázalo, vez, že k jeho povýšení nikdy nesvolíme.“ —

slovutý arcibiskup Kanterburský, opravu kázně; a pak i jeho žák a v arcibiskupském důstojenství následník, sv. Anselm, toho času ještě opat kláštera Bekského v Normandii, Angličanům náležející krajině. I w této zemi bylo všudež o kázeň kněžskou sněmováno a na sněmích krajských zapovídáno: Nikdo aby více posvěcení kněžstva a církevní služby nekupoval aneb neprodával (*Conc. Lond. 1075*), a — presbyteri, diakoni, a subdiaconi aby dokonce žádných ženských (*nullam omnino feminam*) u sebe neměli. (*Conc. Julieb. 1080. c. 3.*) —

Tak jest tedy Řehoř VII. k zavedení opravy kázně kněžské, zvláště v ohledu na šimonické a mikolášenské kacířství, po všech zemích a národech skrze své legáty mocně působil! Že pak ale navzdor mnohému nabízení i domlouvání, kárání i brožení, přec ještě někteří přednostové liknovali a papeže s legáty jeho důstatečně nepodporovali, k tomu pak klerikům nezdrželivost a svatokupectví promíjeli i srozumění s nimi byli, vydán jest (1078) na sněmu Římském proti takovým zláštní kanon (11), jimžto se biskupům promíječným a zavinilců netrestajícím zastavením ouřadů vyhrožuje. ⁹⁾

Poslušnější na samo kněžstvo byl jest svému Sv. Otcí věřící lid, a tím ochotněji mu v jeho usi-

⁹⁾ Si quis episcopus fornicationem presbyterorum, diaconorum, seu subdiaconorum, vel crimen incestus in sua parochia precibus vel pretio interveniente consenserit vel commissum sibi que compertum auctoritate sui officii non impugnaverit, ab officio suspendatur!

lování o vyčištění církve od nestydatého Simonievtví a Mikolášenství pomáhal, čím více on nezřídka od vlastních pomocníků opuštěn býval. Nalezáme, že se papež Řehoř v této záležitosti nejednou, již k jednotlivým vznešenějším a možnějším laikům, již i k samému lidu svými listy důvěrně o přispění ucházel. Jeden takový list (1074) máme k hraběti (*comiti*) Adalbertovi a jeho choti (jenžto nepochybně nějakou otázku o těch věcech na papeže vložili), v němž takto doslova čteme: „Díky vzdáváme, že i laikové i také ženy myslí své k Hospodinu pozdvihují a službu náboženství jeho rozumem pomohou i také zachovávatí usilují. Neb ti, kteříž k získání duší za přednosty povolání i ustanovení jsou, jenžto své podzřízené slovem a příkladem cestě pravdy vyučovati mají — ti, dím, této doby ďáblem svedeni, nejen zákon boží opouštějí, ale i proti němu bojující vši mocí jej podvraceti neustávají. Protož méně jest se co diviti, jestliže řádu nižších od přestupků nezdržují, poněvadž i jejich posvěcení bylo kacířské, aneb život pln zločinů a nečistoty; a jenž sami vlastních nepravostí nenapravují ani dbají, také buď z nedbanlivosti neb z bázně před svým svědomím zločiny svých poddaných trpělivě snášejí. O těch jest právě skrze proroka (Žalm 68.) pověděno: *At se zatmějí oči jejich, aby neviděli, a hřbet jejich se vždycky sklánějí.* Tedy cokoli by tito proti vám a proti spravedlivosti marně mluvili, a k zastávání své zlosti (*nequitiae*) vám neučeným lidem namítali, vy v či-

stole a stálostí viry své trvejte, a co jste od Stolic apóst., týkaje se biskupů a kněží šimonických aneb v smilstvu vězících slyšeli, tomu pevně věrte, i to ostříhejte.“

Ještě obšírněji píše o té věci a téhož roku Řehoř VII. vévodám — Rudolfovi Švábskému a Bertulfovi Korytanskému. Nejprvé běduje papež nad spoustou křesťanského náboženství, kteráž se prý, posléze pro hříchy naše tolik zmnožila, že nikdo živý nešťastnějších časů neviděl, aniž kdo od času blahoslaveného Sylvestra, Otce našeho, písemně zaznamenal. „Wšak hlavní příčinou toho zlého jsme my, jenž k řízení lidu představeni a k získání duší za biskupy povoláni a ustanoveni jsme. Od vrchních představených, kteříž buď světská důstojenství aneb duchovní učitelství obdrželi, pochází jako z nějakého pramene, dobré neb zlé chování poddaného lidu. Nebo poněvadž nic jiného nehledají, než slávy a rozkoše tohoto světa, nemohou bez zahanbení svého a pohoršení lidu živi býti; a poněvadž sami zlých žádostí následují, zadávají si vinou svou práva své moci a pouštějí svým příkladem i jiným uzdu k hřešení. A ti nehřeší z nevědomosti aneb z přenáhlení, nýbrž z opovážlivé tvrdošijnosti Duchu Sv. odporující, přikázání božská, jenž dobře seznali, zavrhují a ustanovení apoštolskými pohrdají. Vědít arcibiskupové a biskupové země vaší, ješto i všem věřícím známo býti má, že pravidly církevními zapovězeno jest, aby kterikoli kacírstvím Šimonickým, t. j. za peníze

(*interventu pretit*) na nějaký posvátný stupeň neb úřad povýšení jsou, žádného místa v posluhování církve sv. neměli; aniž aby ti, jenž v zločinu smilství leží, mši sv. konati aneb v rádech nižších u oltáře posluhovati směli. Ačkoli pak sv. apošt. matka církev, hned od času blahosl. papeže Leona IX., častokráte na sněmích, skrze legáty, a skrze listy je napomínala, prosila i z moci od sv. Petra obdržené jim přikazovala, by ta pravidla od starších zanedbaná opět u sebe a sobě svěřeného lidu obnovili a je ostříhali, přec neposlušní (přemálo jich vyjmouce) nepřičinili se ten prokletý zvyk určitě zapověditi a přísně trestati, nepozorujíce, co psáno jest (1. Reg. 15.): *Spoua hřích jest, jako hádání, a neposlušnost jako modlářství.* Poněvadž tedy vidíme, že pro jejich potupování apoštolských, ano Ducha Sv. rozkazů, a pro hříšné shovívání nepravostem podřízených kleriků, tajemství božská nehodně se konají a lid se zavádí: musímeť všemi jinými způsoby proti tomu na strážii býti, jelikož nám přede všemi jinými přináležii o stádo Páně péci míti. Zdáť se nám mnohem lepší, spravedlnost Boží třeba i novými prostředky opět vzdělávati, než aby měly duše lidské i spolu s zanedbanými zákony zhynouti. Protož se nyní obrácíme k tobě i ke všem, v jejichž víru a nábožnost důvěřujeme, prosíme vás i z moci apošt. napomínajíce, ať přednostové od nynějška cokolivěk mluví aneb mlčí, vy žádnou měrou nepřijímejte posvátného posluhování (*officium*) od těch, o kterýchž

byste zvěděli, že šimonicky povýšení neb posvěceni jsou, aneb že v zločinu smilstva leží. A jsouce k tomu poslušenstvím zavázáni, oznamujte to jak u královského dvora, tak i na všech jiných místech a při schůzkách toho království; i přesvědčujte o tom, pokud můžete i jiné a zbraňujte takovým (klerikům) třebaš i mocí posluhování svatých tajemství. Pakliby někteří proti vám mluvit počali, jakoby to ouřadu vašeho nebylo, odpovězte jim, by nepřekáželi spasení vašemu a spasení lidu, ale k nám aby přišli, s námi se o uloženém vám poslušenství hádati. Důvěřující v tebe, vévodo Rudolfe, nejmilejší synu sv. Petra, že po pravém duchu nábožnosti snažně toužíš, o tom, v čemž si rady naší žádal, co se nám dokonalejšího býti vidí, k správě tvé oznamujeme: bys všechny peníze, cokoliv se pamatuješ, žes jich za ustanovení kleriků u kostela obdržel, buď k užítku téhož kostela, pakli by se zdáli mu náležeti, aneb k potřebám chudých vynaložiti hleděl, aby žádná škrvna viny na tobě nezůstala, a ty zasloužil mezi vyvolené království nebeského počten býti.“

Obyvatele města Lodi (Laudan) chválí Řehoř zvláštním listem (1075) pro jejich horlivost o zákon Boží a pro podporování svého biskupa v zavádění opravy kázně: „Radujeme se z vaší ardečné lásky k sv. náboženství, jenžto jsme o vás slyšeli, kterak jste proti ohavnému kacírství šimonickému, i proti smilstvu presbyterů, horlivostí pro zákon Boží rozníceni, chvalitebně povstali. Radu-

jeme se také z bratra a spolubiskupa našeho a pastýře vašeho, pana Opizona, jenž se nám též nábožnou horlivostí zaníceným prokázal, tak že k vyvedení onoho předsevzetí, pomoci od této sv. Stolice požádal. Protož vzbuzujeme vás, a jako nejmylejší syny napomínáme, byste s nadřečeným pastýřem svým a bratrem našim, o potření a úplné z kořen vyvrácení oněch ohavných neřestí, totiž šimonického kacířství a smilstva u posvátných oltáře služebníků, ke cti všemohoucího Boha a svaté církve jeho, i k spáse veškeré vlasti, jako laskaví synové statečně pracovali. Též v náležitém a pravidelném opatrování kostelů, vši silou mu pomoci buďte; jakož i ve všem, cokoli by ke cti Boží a k vašemu spasení vykonati obmyslel, poslušně se mu podvolujte, aby svatá máti církev čistotou se stkvěla; jenžto ji sobě Kristus bez poškrvny a vrásky, jako čistotnou choť zasoubiti ráčil.“ —

O těchže věcech opravy kázně odpovídá Řehoř (1076) také Adéle, hraběnky Flanderské, následovně: „Došlo k uším našim, že někteří z vás pochybují, smili kněží a levité, neb ostatní, kteříž k oltářům posvátným slouží, v smilstvu zůstávajíce mši svatou konají či nic. Těm tedy podlé sv. Otců odpovídáme, že služebníci oltáře, kteříž se v smilstvu nalézají, nikoli mši sv. sloužití nesmějí, však i ven z kůru vyhnání býti mají, ažby hodné ovoce kajcnosti na jevo dali. Protož z moci apoštolské ti přikazujeme: Ať žádného z těch, kteříž ještě v smilstvu trvají, k konání sv. tajemství ne-

bérete, nýbrž odkudkoli moci budete, jen takových k sloužení mše sv. vyhledejte, kteřížby čistotně Bohu sloužili, ony pak dokonce ode všech církevních požitků daleko odlučujte. Aníž na slova archidiacona Huberta dbejte, aneb k nějakým jeho řečem se nachylujte, poněvadž, jak jsem doslechl, pro zlé hádky do kacířství upadl, a od Huberta, této Stolice legáta z toho přesvědčen jest.“

Potom i Robertovi, hraběti Flanderskému takto píše Řehoř (1076): „Došla zpráva Stolici Apošt., že v zemi panství tvého ti, jenž se nazývají kněžmi, stojíce v smilstvu nerdějí se mši zpívají a těla a krve Páně se dotýkají; neuznávajíce jaké bláznovství a jaká nepravost to jest, v jedné době těla nevěstky (*meretricis*) a těla Páně se dotýkají. Protož ve jménu všemohoucího Boha a z moci Sv. Petra, apoštolského knížete, prosíme tě, ano ti přikazujeme, abys kdekoliv jen lze, nepravotě té naproti se stavěl a šimoníkům odpíral, nedaje se žádným ohledem a přízní od toho odvrátiti. Nebo ten, kterýž dí: *Kdokoli slyší, rci přijď* — nevyjímá nikoho, kteréhokoli stavu, a kdokoli chce od Hospodáře mzdu obdržeti, hleď na vinici Páně pracovati. To náležitě mluvití, přikazuje sice všeobecná matka církev těm, jenž se nazývají biskupové: ⁷⁾ ale jako

⁷⁾ Sed quales sunt, e fructibus eorum potestis cognoscere: qui non per ostium ingredientes in ovile ovium, sed aliunde ascendentes, fures sunt et latrones. Per ostium quippe ingreditur, idest per Christum, qui secundum sacros canones episcopus constituitur. Nam quod in divina scriptura dicitur: *Sacerdotes mali ruina populi*, (Ezech. 7.) in nostro tempore luce clarius comprobatur. Plurimi

oni nechťi Stolice apoštol. býti poslušni, tak ani vy jim žádného poslušenství neprokazujte. Neb dle slov proroka Samuele (1. Reg. 15.), *představených neposlouchati jest tolik jako v nepravost modloslužebnosti upadnouti. . .* Tato naše slova, nelíčená sice (*rustica*) začasté s věrným společníkem našim Ingelramem . . . aneb s jinými pravdy milovníky čítejte, a všecky — kleriky i laiky by pravdu věděli a zjevně oznamovali, vzbuzujte, abyste zvěstující svým bratřím dobré věci, los mezi angely obdržeti a s vyvolenými ve vlasti nebeské se radovati zasloužili.“

Konečně nelze nám pominouti, bychom nepodali vzoru, jak se Řehoř ve své opravní záležitosti též i ke všem věřícím písemně ucházel; a sice máme od něho list po sněmu Ř. (1078) ke všem klerikům a laikům království Německého, jenž takto zní: „Slyšeli jsme, že někteří b. vaši v tom srozumění jsou, aneb toho nedbají, že kněží, diakoni a subdiakoni se ženami se směšují. Prikazujem vám takových nikterak neposlouchati, aniž k rozkazům jejich svolovati, tak jako oni sami rozkazů Stolice Ap. neposlušni jsou a k učení Sv. Otců nepřivolují. — Známoť jest arcibiskupům a biskupům země vaší, jakož i všem věřícím známo býti má, že kteříkoli prostředkem šimonického kacířství, t. j. za peníze na nějaký stupeň řádů posvátných aneb

enim eorum, qui vocantur episcopi non solum justitiam non defendunt, sed etiam ne clarescat, multis modis occultare nituntur. Tales vero non episcopus, sed Christi habeto inimicos.

na úřad povýšení jsou, žádného víc místa v církevní službě mít nesmějí, jakož ani ti, jenž v zločinu smilstva vězí, mši slaviti aneb v rádech nižších u oltáře posluhovati nemají. Protož nyní k vám všem se obracujeme, v jejichžto víru a pobožnost důvěřujeme, žádajíce i z moci apoštolské napomínajíce, byste od této chvíle, necht' přednostové cokolivěk mluví aneb mlčí, dokonce žádného posluhování nepřijímali od těch, o kterýchž byste zvěděli, že šimonicky povýšení neb posvěceni jsou, aneb že v zločinu smilstva se nalézají.⁸⁾

Z těchto všech zde uvedených, k rozličným jednotlivým laikům i ke všemu lidu odeslaných listů papeže Řehoře patrně viděti jest, nejen že pa-

⁸⁾ Gregorius episcopus, servus servorum Dei, omnibus clericis et laicis in regno teutonicorum constitutis salutem et apostolicam benedictionem! Audivimus, quod quidam episcoporum apud vos commorantium, ut sacerdotes, diaconi et subdiaconi mulieribus commisceantur, aut consentiunt aut negligunt. Eis, praecipimus, vos nullo modo obdare, sicut ipsi Apostolicae sedis praeceptis non obediunt; testante divina scriptura: Facientes et consentientes par poena complectitur. Sciant namque archiepiscopi et episcopi terrae vestrae, quod et omnibus fidelibus notum esse debet, quoniam in sacris canonibus prohibitum est, ut hi, qui per simoniacam haeresim, i. e. interventu pecuniae ad aliquem sacrorum ordinum gradum vel officium promoti sunt, nullum in St. Ecclesia ulterius ministrandi locum habeant; nec illi, qui in crimine fornicationis jacent, Missas celebrare, aut secundum inferiores ordines ministrare altari debeant. Quapropter ad omnes, de quorum fide et devotione confidimus, nunc convertimur, rogantes vos, et auctoritate apost. commones, ut quidquid episcopi dehinc loquantur aut taceant, vos officium eorum, quos aut simoniace promotos et ordinatos, aut in crimine fornicationis jacentes cognoveritis, nullatenus recipiatis.

pež tento k provedení opravy kázně kněžské také laiky ku pomoci svolával, nýbrž i proč se v té záležitosti k laikům ucházeti musel; jakož i to, že laikové a lid ochotněji a mocněji k té opravě pomáhali, a mnohem poslušnější nejvyššího pastýře svého byli, než mnozí klerikové.

Těmi tedy zláště prostředky Řehoř VII. na klerictvo oženěné, nezdrželivé působil, aby jich k přijetí opravy, a zláště k úplné poblavni zdržlivosti dohnal. Nejprvé slavil v Římě obyčejné tehdá postní sněmy, ku kterýmž ze všech konců církve biskupy a preláty svolával, a na kterýchž přísná pravidla proti Šimonikům a starobylá ustanovení o bezženství kněžském opět a opět obnovoval. Potom rozesílal po všech zemích a krajích sněmovní listy, dávaje biskupům věděti, co v Římě na sněmu ustanoveno jest, a ukládaje, aby bylo vůbec oznámeno, přijato i stále ostříháno. — Dále neustával Řehoř VII. ještě při každé příležitosti mnohými zláštními listy na biskupy doléhati, ochotně chváliti, vlažné k větší činnosti vzbuzovati, bázlivých posilovati, váhavých pobádati, nedbalé důtklivě napomínati, vzdorné i kárati, a všech všelikými způsoby k povinné činnosti doháněti. — Nad to vysílal také papež do krajů ku pomoci biskupům proti odbojným klerikům své legáty, by místo něho k odstranění všelikých překážek působili, neposlušných a bouřlivých i trestem skrocující, a uloženou kázně opravu všudež a veskrze u všem řádu posvátného klerictva v život uvozující. Konečně

vida se v těch věcech nezřídka od vlastních buď zcela opuštěným, aneb jen vlažně podporovaným, a znaje potřebu nevolné kleriky i zevnitřní moci a světským ramenem k přijetí a zachování apoštolských rozkazů donucovati, bral také outočiště, k mocnějším laikům i k obecnému lidu, a nezmýlil se v naději své. Tím zajisté Řehoř konečně s opravou kázně prorazil a na klerictvu toho dovedl, že vůbec od bezbožného svatokupectví přestati, a od subdiakona vzhůru, buď svých žen řádných a mimořádných nechat, aneb církevního posluhování a zádušních požitků navždy odřici se muselo. Ač nelze tajiti, že místami ještě ledacos tomu na odpor děle obstálo a buď podtaji se skrývalo, aneb i zřejmě vzdorovalo, zláště v Němcích, za příčinou Jindřichových s papežem rozepří, tak že i sám papež pro ty nesnáze s Jindřichem musel někdy poshověti a k dokonání svého díla příhodnější doby čekati, aneb i v některých nepřístupnějších krajích — jako v našich Čechách a Moravě, kteréž bohužel, též s Jindřichem držely a dávným utiskatelům svým proti Svatému Otci ještě pomáhaly, — toho svého díla budoucím časům k dokonání ponechat. Však ale — cesta byla již všude proražená a věc sama v plném chodu i konečném průchodu. Když tedy r. 1085 (posledního Řehořova, jenž toho roku umřel) u přítomnosti papežského legáta Otta, kluňackého mnicha, v Kvedlinburku v Sasích, suněmováno bylo, mohlo se již o pravidle 3. tam vydaném, toto napsati: V témž sněmu uložena

presbyterům, diakonům a subdiakonům, dle ustanovení Sv. Otců, ustavičná zdrželivost.“

Posud jsme vyrozuměti i patrně zřítí mohli, kterak uměl Řehoř VII. pevně a neohroženě na svém státi a vytrvati, totiž dle učení sw. Pavla (2. Tim. 4, 2.) slovo Boží a ustanovení Sv. Otců mocně *kázati*, své podřízené důrazně a vhod i nevhod k tomu *nabízeti*, je i *trestati* a *zas prositi* a potom opět *žehрати*: ale nyní také uzříme, jak ten Sv. Otec znal v čas poshověti a *trpělivost* mítí. Když tedy odvrhováním šimonických a nezdrželivých kleriků od církevního posluhování a církevních duchodů požívání, jak to ustanovením Římským přísně uloženo bylo, nedostatek schopného kněžstva nastával, a když v některých krajích zvláště v německých, pro nepříznivost okolností světských nebylo lze hned a najednou všecky presbytery, diakony a subdiakony k plnému ostríhání starobylých, Římskými sněmy a biskupy obnovených pravidel církevních přidržeti, otázal se pasovský biskup Altmann u Stolice papežské, co by v případnosti té činiti bylo? Dána mu odpověď zvláštním listem, že w té okolnosti třeba poshověti, až by po zjednaném obecném pokoji řád církevní úplněji ostríhán býti mohl (*plenius poterit canonicus ordo servari*). — Pak jest i viděti, že Řehoř nedotíral tolik na skutečně a před posvěcením řádně oženěné klerictvo, jako na souložnické a jinak nečistotné; aniž tak přísným byl na venkovské v správě duchovní ustanovené, na vinici Páně pracu-

jící, jako na městské, u stoličnických a jiných větších chrámů hojně se nalézající kněžstvo. Na toto jest zvláště tak mocně a důrazně naléhal, že se i hned na místě buď svých žen aneb svých církevních služeb na vždycky odřici mělo; poněvadž svou nekázní církvi, a svatému náboženství nejhůř škodilo, a jsouc v čele ostatního duchovenstva, svým příkladem, širším a mocnějším působením náležitěmu provedení přikázané opravy nejvíce překáželo. Od toho tedy, jako i od zřídla ostatního klerikta, musela oprava kázně všudež počínati, na něm se musela téměř bez ušetření, aneb jak dí papež Mikoláš II. a Alexander II. bez milosrdenství vynucovati; aniž pak bylo třeba na ně příliš ohled bráti, žeby se ho k službám Božím bylo nedostávati mohlo. Ale jináče to bylo u kněžstva na vinici Páně pracujícího, kteréhož nebylo lze tak snadno zbýti, a tedy se muselo i se ženami alespoň potud trpěti, dokaváde se nemohlo jinými zdržlivými svěceníky dosaditi. — Konečně se také v té záležitosti nejvíce na počátky hledělo, aby se totiž pro budoucnost jen samého zdržlivého kněžstva dobylo, a protož jen takové mužstvo k posvěcení přicházelo a do řádu kněžského se přijímalo, které by již čistotu zachovávalo a ji na vždycky zachovávatí přislíbilo i písemně se zavázalo. Touto cestou znenáhla po vymření ženatých a nezdržlivých, bez toho jen samí bezzení a zdržliví muži místa kněžská zajímali, a tak

posléze známý starobylý kanon o bezženství kněžském vůbec a naskrz proveden jest.

Obé toto vyrozumíváme ze sněmu Anglického r. 1076, tedy za papežování Řehoře VII. pod slavným arcibiskupem Lanfrankem ve Vinchestru odbývaném; kdež se takto oznámilo: „Ustanoveno jest, by nižádný kanovník (*canonicus*, jakž tehda vyšších i nižších řádů, u stoličných neb i jiných větších a zámožnějších chrámů sloužící klerikové slouli) neměl manželky: ale kněží v městech a vesnicích přebývající nebudte nuceni, manželky své, mají-li které, propouštěti; však ale těm, kteříž jich nemají, budiž zapovězeno je míti.“⁴ Neustanovuje se: buď jim zapovězeno manželky vzíti, jakoby snad jinda byli směli v kněžství se oženiti, a nyní by potřebí bylo jim to zapovídati: nýbrž zapovídá se manželky míti, a sice míti u sebe ty, kteréž byli prvé před posvěcením řádně pojali a měli, pak ale od posvěcení dle pravidel církevních dobrovolně propustili, obaplně k zachovávání čistoty se zavázavše. Tyto prvé propuštěné manželky opět k sobě vzíti a u sebe míti již více nesměli. — I dále pokračuje ten kanon: „Potomně pak (*deinceps*), at se varují biskupové, by neopovažovali se více světiti kněží neb diakonů, leč by tito zřejmě vyznali (slib učinili, *profiteantur*), že nebudou manželek míti.“ Dle tohoto i jiných dávných ustanovení musel každý do řádu kněžského vstupující písemně se biskupu svému před jeho oltářem zavázati, že dle obdrženého řádu čistotu tělesnou zachováati bude; dle

následujícího vzorku: „Já bratr N. slibuji — Bohu a všem jeho Svatým, ostříhati čistotu (*castitatem*) těla svého, dle ustanovení pravidel církevních a dle řádu, kterýž mi udělen bude — u přítomnosti pana biskupa N.“

V čem tato žádaná a slibovaná čistota záležela, viděti jest z kan 2. a 3. na sněmu v městě Melfitě v Apulii, za papežování Urbana II. 1089 shromážděném, vydaného, jenž doslova takto znějí: „Obnovujeme (kan. 2.) svat. pravidel ustanovení, prikazujeme, aby od času subdiakonatu nikomu více nebylo dovoleno tělesné obcování provozovati. V čemž kdoby postižen byl, ztrátu řádu svého utrpěti má.“ Opatrně se tu klade *tělesné obcování* provozovati, by se rozumělo i v manželství. „Mimo to (kan. 3.) nikdo se do řádu posvátného nepřipauštěj, leč panie, aneb člověk *skutečně* čistotný, kterýž do subdiakonatu jedinou a to v panenství pojatou manželku měl.“ — Tedy zkrátka mluvě: Žádný v řádu posvátném postavený klerik, počínaje od subdiakona, nesměl více se ženskou tělesně živ býti, ani s vlastní manželkou, kterouž byl prvé řádně pojal, až do subdiakonatu dovolenou měl, nyní pak propustiti musel; ani s mimořádnou manželkou či souložnicí, aneb s jinou do domu uведенou ženou i s jakoukoli ženskou, kteréž by byl před tím aneb potom tělesně užíval: nýbrž měl jest pod ztrátou svého důstojenství úplnou čistotu ostříhati. Budoucně pak již neměl nikdo více svěcen, a do posvátného klerictva povýšen býti, leč by

paníc a docela svobodný a bezženný člověk byl, aneb maje ženu, od ní se dobrovolně odloučil a zdrželivost také skutkem dokázal. Pak měl toliko jedné ženy muž (s první manželkou oddán) býti, k čemuž také náleželo, aby i jeho řádná manželka jen jednoho muže žena, totiž když si ho panice brala, sama také pannou a ne — vdovou byla. Nadto pak se musela ta již skutečně dokázaná čistota a zdrželivost při svěcení na kněžstvo, od subdiakona vzhůru, také na budoucí čas vlastnímu biskupovi slíbiti a to prislibení písemně osvědčiti. Toto zřejmé a písemné prislibování bylo tehda proto potřebné, že manželství kněžské i tajné ještě platné bylo.

Však ani na Šimoníky ten sněm nezapomněl a hned prvním pravidlem přikázal, aby biskup všechny ouřady své — archidiakonát, archipresbyterát, dekanát, a jiná kostelní a kanovnícká prelátství zdarma a ne prodajně (*sine venialitate*) osazoval, i tak nazvaných prébend kanovníckých bez prodaje uděloval. A kdokoliby je byl za nějakou cenu (*pretio*) dal aneb vzal, ten měl býti svržen; „aby roucho nevěsty Pána našeho bez poškvřny a vrásky zůstávalo.“ — Taže pravidla kázně kněžské byla potom na sněmu Římském, za papežování téhož Urbana (1099) slaveném, zřejmě opakována a tak od nejvyššího řízení církevního potvrzena i k obecnému ostříhání v církvi obnovena. Klademe je dole pokud se bezženství týkají doslova latině.⁹⁾ —

⁹⁾ Conc. Rom. (1099) can. 13. Ut unica Domini nostri sponsa sine macula et ruga permaneat, sacrorum canonum instituta rene-

Tak se již nalézáme na konci století jedenáctého, a tedy u svého pro toto oddělení vytčeného cíle. Bude tedy ještě třeba stručný přehled dějin celého oddělení, počínajíc od začátku 9. až do konce 11. století učiniti. Však nebudeme již tolik na Šimonictví ohled bráti, kteroužto stránku nekázně jsme jen proto časem do svého pojednání o bezženství přibrali, poněvadž ty dvě ohavné neřesti, kteréž toho věku církev hubily i zžíraly, — svatokupectví a tělesná nezdrželivost ouzce spojeny jsou, a jedna druhou rodí, živí, podporuje a udržuje. Teď v následujícím přehledu zůstaneme tedy dle možnosti více jen při svém obranném předmětu — bezženství.

vantes praecipimus, ut a subdiaconatus tempore nulli liceat carnale commercium exercere; quod qui deprehensus fuerit, ordinis sui periculum sustinebit. Can. 14. Nemo praeterea ad sacrum ordinem permittatur accedere, nisi aut virgo, aut probatae sit castitatis, et qui usque ad subdiaconatum unicam et virginem uxorem habuerit. Harduin. Tom. VI. p. II.

(Pokračování.)

7. Obrana růžencové pobožnosti.

04

Wácl. Alex. Pohana,

bydžewického biskupského notáře a děkana Poljského.

(Dokončent.)

Růženec slowe tolik co z růží ku počtě Rodičky Boží ozdobně uwitý wěnc. Utvořme si w nábožné mysli duchowní zahrádku keři růžowými řádně wysázenau, a představme sobě, jakoby ty modlitby, ješto Církew swatá nám každodenně konati welí, duchowní růže byly; pak tomu lehce porozumíme, že Pánu Ježíši i jeho panenské Matee překrásný wěnc růžowý pleteme, kdykoli na růženci se modlíme.

Růženec sestává z apoštolského wyznání wíry z pěti Páterů a 53 Zdráwasů. Takéž někteří na památku 63 let wěku Panny Marie růženec z šestí Páterů a 63 Zdráwasů wíjí. Jako wěnc růženný lepým lupením, ostrým trním a něžnými růžemi protkán jest, tak i růženec *radostný*, *bolestný* a *slawný* slowe; radostný pro radostná, bolestný pro bolestná, a slawný pro slawná ze žiwota Krista Beránka wyňatá tajemstwi, jaká si w Zdráwasu po nejsvětějším jménu Ježíš nábožně připomínáme.

Kdykoli *radostný růženec* se modlíme, widíme okem duchowním oblohu nebes zrakům našim odhalenou, my zíráme jednorozeného Syna Boha

wěčného, jaktě s nebes říše k diwodiwnému wtělení swému běře se k nám. My slyšíme Alžbětu dobrořečiti Matce Páně welepožehnané a milosti plné; my s potěšením spatřujeme w jeslích Betlémských plénkami obwinutého jedináčka, jenž jest Kristus Pán, slyšíme množství rytířstwa angelského slawným *Gloria* wítati swěta Spasitele; slyšíme rozmluwu a ohlas radostných zpěwů pastýřských; my widíme východní mudroce klaněti se jemu, a obětowati mu dary, Boha-Člowěka a Krále nejvyššího dostojné; w duchu hledíme na kmeta Simeona, jaktě Duchem Božím weden spěchá do chrámu, běře nemluwnátko na lokty swé, pln sladké útěchy k srdci jej tiskne a swětlem k zjewení národům a k sláwě lidu Israelského ho wěští. My widíme wtělenau Maudrost Otce nebeského co zakladatele nowého zákona seděti u prostřed zákonníků, kteříž nad rozumností pacholete dwanáctiletého zasnau. Slowem w tajemstwich růžencé radostného se již šerí swětlo wíry prawé, kteréž přišlo na swět ojasniti temnosti. — Tento růženec radostný se katoličtí křesťané od adwentu až do postu modlí.

An wíra základem každé pobožnosti býti musí, tedy růženec s „*Wěřim w Boha*“ se počíná. Po něm *tříkráte Zdráwas*, a sice tím způsobem se modlíme, že po těch slowech: „A požehnaný plod žiwota twého Ježíš“ swau skraušenau prosbu: w prwním Zdráwasu: „Kterýžby wíru naši rozmaožil;“
 „druhém „ „Kterýžby naděje naší posilnil;“ a

w třetím Zdráwasu: „Kterýžby lásku naši rozničil“ pokorně skládáme.

Wira, Božské svědlo, wýtok wěčné prawdy, oswěcuje w temnu swěta nám cestu drsnatau, trudnau léčí bolest, černé zaufalosti prostí hříšníka, rozpaluje činnost k skutkům Bohem a církwi schváleným, a zůstává nejwěrnějším průwodčím našim, když po moři zbaureném se k vlastenskému břehu plawíme.

Naděje, ta krásná nebeštanka a sestra její, wlévá w útrobu nám blahotworný klid, oslazuje pautniku hořkosti žití pozemského, jakých mu prozřetedlností Boží losowáno, a posiluje srdce jeho hořem sklíčené, nesauc palmu wěčné odplaty mu wstríc. *A láska*, dcera nebes, kterauž wěčné Božství zplodilo, tworí zem wyhnanství w ráj rozkošný, duši s duší pojí k ctnosti, pojí k slastí, a syny Adamowy a dcery Ewiny mění w národ swatý. *O lásko, Serafů milenko!* zapal srdce mé jiskrau ohně swého, a wnes ducha mého na perutích plamenných do říše zdroje twého. An bez těchto tři sester, spanilých nebeštanek, žádného poklidu, blaha a štěstí nadíti se nelze, tedy o ně i w růženci Boha a nebes Králownu prosíme.

Pak následuje *pět desátků*, každý z *jednoho Páteru* a z *desíti Zdráwasů* sestawený. W každém desátku neboli w desíti vždy Zdráwasích, buď po slowě *Ježiš* jedno z těchto swato-tajemství položen: 1. Kteréhož jsi Panno! z Ducha sw. počala,
2. S kterýmž jsi swatau Alžbětu nawštíwila,

3. Kteréhož jsi Panno! porodila,
4. Kteréhož jsi w chrámě obětowala,
5. Kteréhož jsi w chrámě nalezla.

Wždy po skončeném desátku, dřív než Otče náš říkáme, nejsvětější a nerozdílné Trojici Boží hluboce se pokloníme, řkauce: Sláva Otci, i Synu i Duchu swatému, jakož byla na počátku, tak budiž nyní i vždycky až na věky věkůw: Amen. ¹⁾)

Jako když slunce po jitra čarokrásném jemnými paprsky růže rosau omžené ulíbalo, swau drahau koluje, vždy žžawěji w nádra studem zarděná pálí, ač konečně palčiwým wedrem poledním útlé lístečky zwadnau, a pozbudau swau vůni; takowý jest i přechod od radostného růzence k bolestnému. *Růzenc* *bolestný* nám na mysl uwádí P. Ježíše co muže bolesti, jaktě w auzkostném smrtelném zápasu krew jeho newinná, zcela studená walem se prýstí, jeho tělo spanilé biči uzlowatými rozedráno, a hlawa poswátná ostrým trním zbodána jest; jaktě pod jarmem křížowým umdlený třikráte klesá, a posledně na kříži mezi lotry wpočtěn smrtí potupnau umírá, až i růže bledé a horcem uwadlé krew z nejsvětějších pět ran cezená w šarlat barwí a obcerstwuje.

Růzenc *bolestný* se hodí zvlášť pro časy postní, w kterémž Cirkew swatá si umučení a smrt Páně rozjímá. Sestává taktěž co růzenc *radostný* z apoštolského wyznání wíry, z třech předběžných

¹⁾ Pro swětské otenárstwo wyswětleno.

Zdráwasů, pak z patero desátků zdráwasových a z tolika i Páterů, s tím rozdilem, že po slo-wičku *Ježíš* w těch třech předběžných Zdráwasích jiná žádost prosební: totiž:

1. Kterýžby rozum náš oswítíl,
2. Kterýžby vůli naši utwrdil,
3. Kterýžby pamět naši doplnil,

se klade, a w oddílech desátkových patero bolest-ných hlawních tajemství:

1. Kterýž za nás krwí se potíl,
2. Kterýž za nás bičowán byl,
3. Kterýž za nás trním korunowán byl,
4. Kterýž za nás těžký kříž nesl,
5. Kterýž za nás ukřižowán byl,

k z pasitedlnému rozjímání se nám nábožně připo-míná. Když zapolední palčiwé wedro pominulo, tu nás owiwá příjemný chládek, a wléwá poklid w srdce zemdené. Uwadlé lupínky nabývají po-znenáhle předešlé pružnosti opět, a w oblesku za-padajícího slunce keřují wnadné růže w úplné swé sláwě. Tak rozjímawše sobě muky a smrt Páně, srdce saustrasí sewřeně krwácelo, nyní když *sla-wný růženec* se modlíme, duch náš k nové čilosti a k wznešenějšímu uwědomění swému procitl. Za jitra-li slunce w swé sláwě a kráse majestátně hory pozlacuje, tu w duši naši se wznáší obraz Ježíše wzkříšeného a wítězoslawného. My Jej wi-díme co wítěze smrti a ďábla z hrobu vlastno-mocně a slawně se bráti, a když na skále wzdělal a utwrdil Cirkew swau, widíme jej se wracěti k Otcí,

aby Utěšitele Ducha swatého poslal nám. Již nesau Cherubowé na perutjch Králownu swau w králowstwi nebes, kterauž Král sláwy na prawici swé hwězdami korunuje.

Růženec slawný od Welikonoci až do Adwentu sluši se modliti, ješto Církew swatá wůbec, kněžstwo pak katolické w církewních hodinkách zvlášť po ten celý čas tajemstwi ta slawná rozjímá. W růženci slawném tentýž pořádek se šetří co w radostném a bolestném, až na tré předběžných Zdráwasů, kdež se po slowě *Ježíš* prosba pomížená:

1. Kterýžby myšlení naše řidil,
2. Kterýžby slova naše wedl,
3. Kterýžby skutky naše zprawowal,

a w patero desátků tajemstwi slawná:

1. Kterýž z mrtwých wstal,
2. Kterýž na nebesa wstaupil,
3. Kterýž nám Ducha swatého seslal,
4. Kterýž tě ó Panno! na nebe wzal,
5. Kterýž tě ó Panno! w nebi korunowal,“ přidávají.

To tré růženců, totiž: radostného, bolestného a slawného působí auhrnkem *žaltář růžencowj*. Žaltář vlastně sluje kniha písma swatého, jenž ze sta a padesáti žalmů Dawidem králem a jinými swatými proroky k chwalam Hospodinowým složených sestává. Taže žalmowá pobožnost — owšem rozmnožená a zdokonalená — stala se každodenní domácí službau Boží katolického kněžstwa, kteráž Breviářem neb církewními hodinkami slowe. Aby i

bohomyšlný lid obecný se nápodobnou pobožností bawiti mohl, wzrostl tedy růženec až na 15 desátků, neboli 15 Paterů a 150 Zdráwasů, kterýžto žaltář růžencový mnohé řeholní panny, mnozí i horliwí katolici skoro každodenně zbožně wykonnawali.

Poněwadž však jednotlivé duši to jednak obtížno jednak i nemožno; tedy seč jediná býti nemohla, o to se wzalo duši více, tak sice, že jedna s druhau, a jedna za druhau se modlila, a tak patnáct duši spolité každého dne celý žaltář Marianský se wymodlilo. Ten způsob modlení slowe *žiwý růženec*, protože ten překrásný wěněček Marianský ze žiwých pobožných duši neb srdcích boholibých co z růží spanilých naporád kwětaucích awit jest. Sbor tak sjednocených *patnácti* ctitelů Marianských jmín buď rozkwětlau *růží* Mariánskau patnáctilistau; *jedenáct* růží takových nazýwáme kwětaucim *keřem růžowým*; a *patnáct* zas rozkwětých růženných keřů wonnau *růžowau zahrádkau* Mariánskau. Když drahně členů růžencowé pobožnosti jest usnesených starostau, jenž růžičky duchowní opatrně pěstí, a když wytknatými prawidly se řídí, slowe *růžencowým bratrstwem*.

Bratrstwo růžencowo zarazilo si tato prawidla:

- 1) Aby *patnáct* členů k modlení žiwého růžence se spojilo;
- 2) jeden z nich za starostu k wedení té pobožnosti zwolen byl;

3) jméno každého člene w knize starostowé neb bratrské wtěleno bylo;

4) každý z patnácti členů každodenně jeden Otče náš a deset Zdráwasů se „Sláwa Bohu i Synu i Duchu sw.“ na úmysl Církwe swaté: aby Bůh milostí swau Církew katolickau rozšířiti a upewnití ráčil, a hříšníci zvláště w bludech pohřížení k němu se obrátili, wraucně se pomodlil;

5) každý den po celý měsíc jedno a to samé tajemství si rozjímal. Ta swatá tajemství, jenž na zvláštních lístkách jsau wytištěna, střídají se péci opatrného starosty každoměsíčně — obyčejně poslední neděli w měsíci — aby pobožnost jednotlivých duší znou ožila. Konečně

6) aby členowé častěji w roce swátosti pokání se očisťowali a tělo Páně pobožně přijimali.

Jedenkaždý těch patnácti w jeden živý růženec spojených audů může o sobě tu jemu wytknutau částku růžencowé pobožnosti wykonati, aniž zapotřebí, aby audowé w jedno se scházeli.

Wyhody živého růžence podává nám výňatek z Bréve swatého Otce slawné paměti *Řehoře XVI.* od 27. ledna 1832 tyto:

„Protož k slávě všemohauciho Boha a ke cti nejsvětější Panny Marie, Rodičky Boží, z jisté wědomosti a plnosti moci Naší všem obojího pohlaví Kristowým wěřícím, jenžto mezi ctitele Panny pro způsob pobožného modlení, kteréž *živým rů-*

žencem sluje, náležejí, první swáteční den po přijetí toho pobožného skutku, když totiž opravda kajnicné swátostmi Pokání a Přijímání se náležitě očistili, *plnomocných odpustků*, kteřížto i za zemřelé obětowati se mohau, udělujeme. Nad to mimo *odpustky, kteréž za říkání růžence Římští papežowé, předkové Naši, ustanowili sto dní odpustků*, kolikrátkoli w čas wšední dle předpisu pobožného cwičení určitý díl růžence se říká: *odpustky ale sedmi let s tolika čtyřicetidenními* udělujeme, když se ten skutek pobožně wykoná w nedělních a jiných výročních zaswěcených dnech, i takových, w něžto přikázáno není mši swatau slyšeti, jakož w oktávách Narození Pána našeho Ježíše Krista, wzkříšení Beránka welkonočního, Těla Božihó, Letnic a Nanebewzetí, Narození a Početí blahoslawené Marie Panny. We dny ale slawnější, pak na jednotlivé menší swátečné dny blahoslawené Marie Panny, též o slawnosti sw. Petra a Pawla, o všech Swatých a w třetí neděli každého měsíce *odpustků plnomocných*, jenž také *zemřelým* se přiwlastniti mohau, udělujeme, pakli jen ustanowené říkání růžence každodenně alespoň skrze měsíc, pokudž kde důležitau příčinau zdrženo nebylo, bedliwě a swatě se wykonalo, w nadzmiěných dnech swátostí Pokání a Přijímání se přijaly, a w kterémkoli kostele se wykonáwaly; kterýžto odpustků i těm pojišťujem, kteříž pro slabost zdrawí neb z jiné jakés sprawedliwé příčiny zdržáni do kostela se wydati nemohau, wšak ale

podlé uznání zpovědníka jiný skutek za to vykonají“²⁾ atd.

Jakéť ambrowá wůně wane z žiwého růžence z růží duchowních uwitého! Jakéť wznešené ceny jsau ty výhody, ješto ctitelům Marianským růžencowá pobožnost plodí! Kolik slawných wýtězstwi dobyto, co duší z bludiště kacěrského wyrwáno, a co kajících hříšníků mocnau přimluwau Rodičky Boží následkem růžencowé pobožnosti nebi nawrát ceno! Za příčinau tolikerych milostí a znamenitých zwláště za panowání Římských papežů *Pia V.* a *Klimenta XI.* pod štítem Marianským dobytých wítězstwi, powstala církewní slawnost *Marie wítězné* neboli swato-růžencowé, kteráž se každoročně prwní neděli měsíce října swětí.

Tato swato-růžencowá pobožnost se za dnů našich po wšech dilech swěta wíce a wíce šíří, a diwochů na wíru Kristowu nowě obrácených jest tak oblíbenau modlitbau, že jim z Ewropy přichoží katolický kněz wznešenějšího dárku uštedřiti nemůže, nežli růžence. Aníž se tomu diwím, an kdykoli wraucí ctitelowé Marianští Matky Páně růžencem pobožně pozdrawují, i hned wšecok trud ze srdce bolem rozerwaného mizí, duch nowé čilosti a poklidu nabývá, w srdcích jim jaks wolno, naděje a láska w nich se opět zotawuje, a w ně síla nadobyčejná k boji dušewnímu a k pěstění ctnosti křesťanské mocí nadpřirozenau se wléwá.

²⁾ Wzato z českého překlada z knižky pod nápisem: Sbirka některých pobožností.

Když tedy swatá Církev křesťansko-katolická sama růženec mezi nejwzácnější a nejjádrnější modlitby swé čítá; dáwnowěkost mnohostranný duchovní prospěch jeho osvědčuje, a wěk náš za tolikere výhody nám ručí; růženec nižší třídě za nejprístupnější a nejpriměřenější, a k rozšíření domáci i weřejné pobožnosti za výborný prostředek se uznává, an mnohá nábožná rodina růžencowau pobožností zimní dlauhé wečery spásitedlně tráwi, tam nemocný i vzdělaný, noc temná-li jemu sladké spaní odeprela, rád k dušewní posile po růženci sáhne, zde chudas mnohý trpkým osudem přesaužený w růženci slasti a úlewy mu potřebné dochází, brzy opět nábožní osadníci za šťastné skonání umirajícího bratra neb sestry na růženci se modlí, neb shromážděná obec člena w Pánu zesnulého, prowazejíc ho k hrobu, růžencem Bohu poručí: tedy i my ho u wáznosti držme, swých farníků k růžencowé pobožnosti i k častějšimu rozjímání radostných, bolestných a slawných swotajemstwí powzbuzujme, a spolité o slawnostech Marianských z lásky k Rodičce Boží, Paní milostiwé a Králowně nebes oslawené alespoň hodinku k růžencowé pobožnosti wěnujme, aby ona se mocnau záštitau naší stala, a swau dobrolibeznau přimluwau nám u swého nejswětějšího Syna Krista Ježíše požehnání a milost šťastného skonání wymohla. *)

*) Na Morawě, kdež w kostelích tak swaného literátského kúru nestává, panuje ten způsob, že učitel aneb pomocník jeho, neboliž

Budiž sláva swatoswaté a nerozdílné Trojici Boží, čest a chwála Královně angelské, a ple-sání swato-wládě nebeské na wěky wěkúw! *)

jeden z obyčejných nejstarších zpěváků, jak se w neděli neb we swátek na zpiwané služby Boží odzvoní, se školní mládeží a mladým lidem, kterýž se po sezvánění brzo sejde, *rúženec* se modlí. Tu se málo mluví, málo ohlíží, a málo spí, ale více modlí. W čem je wěrně powždy zachowej nebeský Pán, jenž na horliwau a důwěrnau modlitba slyší! —

- *) Jak to býwalo utěšené, když jsme my — autlé děti z wečera chodili okolo oken po městečku a slychali, jak se hospodářowé nebo matky s rodinou a čeledí *rúženec* modlili! Jaké to byly zbožné, pokojné, tiché, bezpečné, milé časy! Tu se méně howořilo w hnu-sných řečech, tu se méně pomlauwá, méně wadami jitřilo, méně k zlému ponaukalo, méně Boha uráželo! Tu se wzdeláwaly ro-diny i při domě w lid wzácný, následowný dobrých skutků, plnice to nejwětší přikázání w zákoně wěrně!

Red.

8. B á s n ě.

od

Jana Cwrčka,

kaplana Welwarského, w arcidiecezi.

1.

Náboženství.

*W letu rychlém miji času dnowé,
 Krátkost dnů mych také pomine;
 Rozkoše — ty jsau jen wábní snowé —
 Smrt — ta nišádného nemine.*

*Wčera kwetla violka a růše,
 Dnes jiš opadal jich krásný kwět,
 Bujné dítky widím, chrabré muše —
 W mšiku pojímá jich jiný swět.*

*Pokladů měj na tom swětě hojnost —
 Smrti předce musíš zplatit daň; —
 Neplatí ti ni rodu důstojnost,
 Celý swět se třeba tobě klaň!*

*Jenom jedna wěc ta trwá stále,
 Náboženství jméno její jest,
 To jen zdobí šebráka, i krále
 Uděluje jemu prawau čest.*

*Kdo je powždy w srdci wěrně pěsti
 Nepohlíši příliš na ten swět,
 We ctnosti jen hledá swého štěstí,
 Netřeba mu před smrtí se chwět.*

*Kdyš se blázen pro světskou čest trudi,
A před mocným pochlebně se koří,
Zbožného tu wira k ctnosti budi
Pro Boha jen srdce hoří!*

2.

Co je život?

*Život není šádný sen,
Život není kratochvíl!
Není nám dán ku hře jen,
Wytknutý má vášnj cíl!
Hleď tehdy jen svého šiti
K spáse věčně poušiti!
By jsi za šiwota chvíli
Přišel ku pravému cíli:
By ti wzešel krásnj den,
Až ti přijde smrti sen!*

3.

Hřích.

*První, bratře! k hřichu krok,
Jest jiš k pecku welkj skok!
Nakloniš se k němu lehce —
Odtrhneš se ale těšce:
Ztratiš pokoj duše — čest!
Tak tě zmámí hřichu lešt!
Aita! zwítěz w pokušení!
Netkne se tě porušení,
Twá ať jest wšdy čistá ruka —
Mine tebe hřichu muka!*

4.

Wýstraha.

*Kdy ustaneš srdce tlauci
 Marnosti tak nestálé?
 Oheň tě zžetrá horauci —
 Proč nestawiš na skále?
 Která nikdy nezahyne:
 Ostatní vše w brzku zhyne!
 Krásu, štěstí i jmění —
 Čas ten pán vše promění!
 Proč jsi tehdy taký blaud,
 Že dbáš mnoho na ten traud? —
 K čemu duševní twá wloha,
 Opauštili svého Boha?
 Jemu kdo jen wěrně slauší,
 Ten po pravém blahu tauší! —*

9. Hymnus večerní

od

Ferd. Košiny z Freudenfeldu,

poslůchače techniky w 3. roce.

*W rúšowém již slunce moři
 Na okrsku země hoři;
 Zwonůw hlas duši otrásá,
 Hvězda mocnost Páně hlásá.*

*Před Tebau duch můj se koři;
 Boše! slza mi se noři:
 Neb, hle, šiwot náš uplyne —
 Twá pak ruka k sawdu kyne.*

*Rychle slunko šiti vřchází,
Rychleji však nám zachází;
Čas, zblednau-li naše lice,
Nenawrátí se pak více.*

*Protoš hřichu pološ hrází,
Nechať ctnosti nám nezchází;
By nás jednau z swěta wiru
W nebe wzneseł angel míru.*

*Twá milost, daufáme, stwoří
W nás, co hrady hřichu boří:
Slza, s oka co se roni,
Af Ti, Bože! libě woní.*

*Nechať srdce Tobě hoří
W pobauřeném žiti moří;
Nechť plnime zákon Krista,
Jenš jest dráha k nebi jistá.*

*Odpust winy naše, Bože!
Čistý, silný wzbud' nás z loše;
Bychom wstawše k Twé jen chwále
Žili rádi neustále.*

*Bohu Otcí budiš chwála,
Taktěš Kristu neustálá
A Duchu spolu Swatěmu
Od obau nám seslaněmu.*

Oznamowatel.

a) Literatura.

Versuch eines auf Erfahrung begründeten Naturrechts von Aloys Taparelli, Pr. D. G. J. — Aus dem Italienischen übersetzt vom Dr. J. Schöttl, Professor am bischöflichen Lyceum in Eichstätt und Dr. E. Rineker, bischöfl. Sekretär. — Zwei Bände. Bei Manz in Regensburg 1847.

Co spisowatele pohnulo, skládati toto dílo, udává sám w předmluwě, řka:

„Aby se vědě, kteráž znamenitau část vzdělaného swěta zaujímá, a sice w takowém čase, w němžto jeden každý, a to zvláště o saukromném a obecném práwu rokuje, ustálenost wědecká wtělila, to zdá se mi býti důstojným dílem pro toho, jenž jiným prospěti žádá: a powinností pro toho, jenž stawem swým zawázán, pracowati k dobrému lidstwa.“

Spis tento wěnowán nejdúst. p. biskupu w Eichstättu. Z čehož patrno, že jest Jeho B. M. přání, aby toto důstojné dílo w rukau jeho kněžstwa se obracelo.

Awšak aučel, z kteréhož spisowatel toto dílo složil, jest „wědecky probíratí smejšlení člowěka a jeho jednání dotud, pokud wěda do swatyně swědomí w jednotlivci wstoupá, až k té mezi, kdež slaupy domu společenského postavila a vzdělala.

Z toho wytknutého rozhrnuje se také hlavní rozdělení toho spisu: „Co má člowěk činiti w Universum?“ Totě záhada (problema), kterauž si praktičný mudřec

sám předkládá, a rozjímaje *záměry a zásady* jeho jednání, wyvodí z toho postaupná theoremata, kteráž nawrzení o jednání, wůbec morali zwaná, dělají.“

Pak pojedince buď sám o sobě, buď s jinými společen; na odiw stawí, a tak rozpadá ten spis na dvě hlavní části: „*Powinnosti pojedince, a powinnosti společného obcowání.* Spisowatel tu *záměry a zásady* lidského jednání nejdřiw probírá, a pak jako člověk, hledmo k Bohu, sám k sobě a jiným stojí, tudy přechází k pojednání o powinnostech k Bohu, což všech ostatních základem jest; potom se blíží k powinnostem člověka, jež má sám k sobě.

Podotknu krátce řečených rozdělení až ku str. 117 sw. I., obětuje *společnému práwu*, — (což zajisté časoměrné jest,) — weliký ostatní zbytk prwního swazku a ten celý druhý swazek.

A nauku a podstatě společnosti předeslaw, pronáší se w pateru po sobě běžících pojednáních o společném jednání, a wyvádí z toho postaupně s obdiwu hodnau bystrotí ducha a důsledností zákony jednání, šíře řeč o společnosti wůbec a pak o wzdělané, a to w občanském, wrchnostenském a vlasteneckém ohledu.

Potom wniká do mnohých a různých událostí, kterékoli w menších wětších poměrech společenských se přihoditi mohau, a zvláště sem padají nauky o *faktických wládách* (sw. I. str. 317.), pak o *hypothetickém práwu* (sw. I. str. 333.), o *oměru církwe k státu* (w II. sw. passim), kdežto se nanejwejš interesantní předměty opácuji, nowotau myšlének, přesnosti úsudku a jakausi wolnoduchostí slynauci.

Páté pojednání otáčí se we zvláštím práwu společném, ješto na zvláštní společnosti a jmenowitě na *křesťanskau a domowní* se wznáší. — Tato poslední stanowí potahy mezi pánem a poddaným, mezi otcem a dětmi, a pak mezi manžely. W prwnější ale, totiž křesťanské společnosti widěti poslední nejdokonalejší staw lidského skupení, a tatě jediný prostředek k usku-

tečnění všeobecné ethnarchické společnosti, po kteréžto lidská přirozenost tak tuze taužiti se zdá.

Nadíti se jest, že takové dílo, kteréž w několika letech, co w obec wešlo, (w Palermo nejdřiw r. 1842) mnohostranného uznání we své vlasti došlo, i také dojde, na cizí půdu přenešeno, a to tím wíce, jelikož se nám posud nedostávalo mrawoučné vědy takové, pojaté w názorech katolictwi.

Kýž by nám někdo ducha této knihy přeložil a w češtině podal na swětlo.

J. Dobicer.

b) Rozličnosti.

Řeč duchovní,

drávaná w Kopidlně dne 13. čerwence 1846 při slawných Exequiích
za Jeho Swatost Papežskou,

Řehoře XVI.

Od

Františka Al. Wacka,

cis. král. dworního kaplana, bisk. wikaře, školdozorce a děkana Kopidlenakého. *)

Milý byl Bohu i lidem, jehož památka w požehnání jest. Oslawil jej
Báh před obličejem králů; u wíře a w tichosti jeho swatého
učinil ho, a wywolil jej ze wšelikého těla.“

(*Ecclesiasticus 45, 1. 3. 4.*)

Žalostná událost, jest příčinau, m. k. našeho shromáždění
dnes w tomto chrámě Božím. Wimeť sice všickni že
uloženo každému člověku jednau umříti, a častěji se scházíme
za příčinau zádušních služeb Božích na tomto poswát-
ném místě; když ale muž na nejwýš slawný a wznešený,
kterýž s celým světem w spojení byl, tento swět opustil: —
tuť hlouběji rozjímá každý wzdělaný křesťan smrti zákon,
kterémuž všickni lidé podrobeni jsme; hlouběji rozjímá tu
přežalostnau myšlénku, že, cožkoli pod sluncem jest, nižádné
stálosti nemá, — *že pomíjí wšěcko.* —

A tato hořká myšlénka wstupuje dnes na mysl wšech
nás, an sobě při dnešní zádušní slawnosti připomínáme, že
widitelná hlawa swaté katolické Církwe, Jeho Swatost pa-
pežská, Řehoř XVI., skonál w Pánu. Powolal jej k sobě
milosrdný Bůh letos 1. čerwna we 80. roce wěku jeho,
ješto 15 let a 4 měsíce co nástupce knížete apoštolského
swatého Petra, a náměstek Krista Ježíše nejwvyšší zpráwu

*) Na opozdění jen redakce winu nese. W loňském 4. swazku nedala
se uwesti pro Římské intronizační slawnosti; a w letošním prwním
pro slawnost Jubilejní. Red.

církuje katolické wedl. Stkwěl se tedy nejwznešenější duchovní důstojností; duchovní vládařství jeho wztahowalo se na wšecky konciny swěta; neboť jako jest jeden Pán, jedna wíra, jeden křest: taktě toliko jedna widitelná hlawa všech prawowěřících křestanů we všech koncínách swěta. — Ačkoli ale právem o něm platí, což maudrý Sirach napsal: „*Milý byl Bohu i lidem, jehož památka w požehnání jest. Oslawil jej před obličejem kráťu, a wíře a w tichosti jeho swatého učinil ho, a wywolil jej ze wielikého těla.*“ — předceť téhož slawného Nejwyššího kněze není již mezi námi. —

Ta myšlénka, křestané! že wšecko pomíjí pod nebem, takau má do sebe hořkost, že by nás wěru té náramné přichylnosti k wěcem swětským, a přílišného w nich zalibowání zbawiti měla. Jak dlawho zde stane, — mnohý z nás by se dnes tázati měl, jak dlawho zde stane bohatství twé? Jak dlawho požíwati budeš rozkoši swých? Jak dlawho potrwá twá důstojnost a krása? Ó jak mnohého tato myšlénka již napravila, an ho záhy naučila znáti pomíječnost wšeho toho, což swět do sebe půwabného a stkwostného má! *Mlčte mi*, řekl jistý nábožný kardinal umíraje, — *mlčte mi o wši té swětské sláwě a pompě!* Nyni bych se za mnohem šťastnějšího pokládal, kdybych tím posledním w jakémś klášteře byl, než že jsem byl přiodin rauchem šarlatowým. Co pak zde ještě pozůstává z nekonečné moci krále Alexandra Welikého? Co pozůstává z nesmírného bohatství *Kresusa* krále, co z neobyčejné krásky králowny *Kleopatry*? Swět je obdiwowal, dokud zde žiwi byli, a mluwí o nich i po smrti jejich: ješto se jim na wěčnosti snad neblaze wede, jakž sw. otec Augustin o wěci té prawí. Zasypej člowěka wším tím, čehož srdce jeho jen žádati, po čemž jen taužiti může: přestává hned od toho okamžení za šťastného se pokládati, jakž jen nahlédne, že brzy po wšem bude weta. Dobře tedy napsal sw. Euchenius: *Wše to, co čas nám wzíti může, bez ceny jest a nehodno nás.* —

Tak, m. k. ! aučinkuje na každého maudrého člowěka myšlénka ta: že zde pomíjí wšecko. Pomíjitelné-li pak jest wšecko, což časného a pozemského jest: nepomíjitelný jest

předce náš duch. Protož dobře napsal jistý Římský mudrlec: *Non sanis morior*, — *wšechen neumírám*. Duch náš a svědomí všeho toho, což zde činil, na věky trvá. *Neumírám wšechen pro tento svět*, zvolati mohl i sw. Otec, Řehoř XVI.; neboť mnoho zůstawił zde po sobě velikých, slavných, weškeré církwi naší prospěšných zásluh, a tudy milý byl Bohu i lidem, a jeho památka zůstává w požehnání. —

Poznáte to, Nejma. I an wám krátce život jeho wyobrazím; a zde onde k tomu připojím mnohé naučení, a budeť wám, jakožto wěrným katolikům, snad milo, slyšeti řeč mau, neboť wšech nás blízce se týče, ješto jsme audowé toho těla, swaté církwe katolické, — jehož byl Řehoř XVI. nejvyšší widitelnau hlawau. —

Maurus Capellari, — tak se nazýwal papež Řehoř XVI. dle swého městského rodu — narodil se dne 18. září 1765 w městě *Belluno* w Benátské neb Veneciánské krajině w císařství Rakauském. *) Po skončených s velikým wyznamenáním studiích stal se počátečně Benediktínem *Kamaldulenským* w klášteře sw. Jiří w Římě. **)

Do Říma přišel r. 1795, a poněwadž pěkná způsobnost a obratnost w jednání, veliká důkladná učenost, spanilé šlechtně mravy jej wýtečným činily, získal si skrze tyto krásné vlastnosti ducha a srdce obecnau lásku a wážnost. Jak do Říma přišel, byl za generalního Prokuratora swého řádu zwolen, a když General téhož řádu kardinalem se stal, učiněn jest *Maurus Kapellari* generalním wikářem řádu Kamaldulenského. Napotom neustále postupowal k vyšším a vyšším důstojnostem. Papež *Leo XII.* odevzdal mu wrechní dohlídka a zpráwu nad tak zwaným ústawem *de Propaganda fide*, w kterémžto mladí duchowní w takowych řečech se cwičil, kteréž w dalekých pohanských krajinách

*) *Belluno*, město na pahorku ležící, počítá 7400 obywatelá, při němž řeka Revo do Piace wtéká; má kostel katedrální a 14 jiných, 7 klášterů a lyceum.

**) Klášter *Kamaldoli* (t. j. *Campo Maldoli*, jistého šlechtice, kterýž pro něj grunt darowal), leží w Toskansku w staré *Hetrurii*.

diwechowé mluwi, aby tam co missonári jich wíre katolické učiti, a k mravnému žiwotu wzdělati mohli. Byl pak *Capellari* k tomu zwolen, aby zkansel biskupy z bohoslowí, a knihy katolické církwe we východních krajinách aby oprawowal. — Za jeho wýtečné zásluhy, kterýchžto sobě we wšech wznešených úřadech dobyl, prohlásil ho papež *Leo XII.* dne 21. března 1825 za kardinála Římské církwe, a rok na to, 13. března 1826 rauchem šarlatowým přiodil. —

Byla mu ale řízením Božím ta nejwvyšší důstojnost w církwi swaté, totiž stolice papežská usauzena; neboť když *Leo XII.*, dne 29. listopadu 1830 zesnul w Pánu, wywe-
lili jej kardinálowé dne 2. unora 1831 za papeže, načež přijal jméno, *Řehoř XVI.*, snad proto, že hlawní klášter řáda Benediktinského w Římě, w němž *Capellari* opatem byl, swatému Řehoři zaswěcen jest. Hned po skončeném wolení wyšel papež Řehoř na wýstupek paláce, w kterémž byl, a udělil lidu požehnání. Druhý den na to, 3. unora, odebral se do hlawního chrámu sw. Petra, aby za biskupa poswěcen byl; neboť byl až posawáde toliko knězem, načež obyčejné obřady neb ceremonie následowaly. U wečer 2. a 3. unora celé welebné město Řím bylo oswíceno; wšickni obywatelové jeho welice plésali nad zwolením *Řehoře* za papeže; zwlášťe wšickni dobromyslní měšťané srdečnau projewili nad tím radost. Nowě zwolený papež měl u nich powěst muže welmi učeného, jehož sprawedlnost, šlechetná mysl, mírnost w politickém smýšlení, přísný žiwota způsob wyznačili. O němž w skutku říci se může, že zásluhy toliko, a nic jiného než zásluhy jemu k nejwvyššimu církewnímu trůnu proklestily cestu, že Duch Sw. jej powolal řídití církew Boží. Jsa cizinec, bez bohatství, bez podpory wznešeného rodu, kráčeltě k swým hodnostem cestau mnohých nesnadných úradů, až pak na stupni nejwvyšší důstojnosti dosedl. Od papeže Klimenta XIII. byltě Řehoř XVI. ten prwní papež, kterýž w Římském státu narozen nebyl. *) Když na papežskau dosedl stolici, po wšech 15 let, co nejwvyšší práwu církwe

*) Viz *Diario di Roma* 2. Febru. a Wšecobecné nowiny r. 1831. No. 43.

držel, zachował se tak šlechetně a tak slawně, že weškeren swět jemu to nejwýbornější swědectwí dáti musí. Slyšíte, rozmilí křesťané! co Jeho Excellenci, náš nejdůstojnější Králohradecký biskup, an Jeho smrt swé diocesi ohlásil, o něm prawí: „Nepotřebuje w Pánu zesnulý Swatý Otec, — wece náš wrchní pastýř — žádného lidského wychwalování, aby w řadu těch nejslawnějších, nejwvyšších pastýřů církwe katolické se postawiti mohl: an celý swět jeho wrchní pastýřskou péči o církew, swatost jeho žiwota, uslechtilost a wěrnost smýšlení jeho ke všem, s nímžto co činiti měl, s podíwením jest uznal, a i ti, jenžto odporníci jsau církwe katolické, tomu wznešenému kmetu hlubokau úctu, kteráž wysokému, ctností oslawenému stáří přináleží, rádi jsau prokázali, tuť on u prostřed tolika bauří a zmatku za našeho wěku, u prostřed tolika nepřátelských útoků na katolickau církew, *) skrze swau statečnost we wíře a maudrosti nepomíjející pomník sobě založil, kterýž trwanliwější jsa nad měď a uřamor, nejzažším potonkům našim wznešené zásluhy a ctnosti Řehoře XVI. hlásati bude.“ — A toto krásné, prawdiwé swědectwí opětují zajisté všickni katoličtí biskupowé we weškerém swětě. —

Co tuto, m. k. ! jen wúbec řečeno, mohlbych wám skrze množstwí jednolliwých udání, kdyby k tomu čas postačowal, dokázati. Jen něco tedy budíž z nich tuto podotknuto. Sw. Otec Řehoř XVI., muž jsa wznešené myslí, učenosti weliké a srdce milostného, získal si wáznosti, lásky u swěta, a protož wywedl na mnohých místech w krátkosti weliké wěci, o kterýchž dluho bylo pochybowáno, že by kdy mohly wywedeny býti; protož ne w Ewropě toliko, alebrž i w sewerní a jižní Americe, w Australii, Kanadě, Algíru církew katolickau welice zwelebil a upewnil. Wysílal k nim kněží a biskupy, jenžto s apoštolskau wěrností křesťanská stáda swá pasau, všech daše nebezpečenstwí jich chrání a k wěčnému spasení přiwádějí. Wysílal i do wýchodní Indie a Číny walný

*) Wzpomeň sobě každý, co se w Portugalu, w Španhelích, w německé říši, zwláště w Prusích a Rusku proti ní dalo, a z částky až posud se děje.

počet mladého duchowenstwa čili missionářů, aby duše tamních nešťastných pohanů získali Ježíši Kristu a Církwi jeho, aby je sprostili jejich velikých wad a neřestí, a učení jim blásali, kteréž zhaubné náruživosti poráží, duši pokoje, smíření s Bohem udílí, otwirajíc spolu nejradostnější wyhlídku do věčnosti, smrti všecku hořkost odjímajíc. Tu, kdež druhdy panowala hrozná mrawů zpausta, widí se nyní, an semináře powstávají, w nichžto mladí duchowní se cwičí, aby w zapечатém od missionářů díle pokračowali, zblaudité uwáděli na prawau cestu, klesající podporowali, a wěrných k stálosti posílili. Nyní tam w nowě wzdělaném chrámě pje se chwála trojjediného Boha, kdež dříwe diwoch lidským masem ze skolených nepřátel se krmil; tam nyní káže se učení o spasení lidského pokolení, nekrwawá obět nowého zákona se koná, duše noworozenců od kladby hříchů se čistí, swátostí pokání dospělí smiřují se s Bohem, manželstwa k sňatku křesťanskému se poswěcuje, nemocným útěcha swatého náboženstwí se poskytuje, slowem, kdež druhdy všecka ohawnost nemrawů a krutého násilí panowala, tam nyní místo neřádu krásný pořádek, místo surowosti křesťanská láska k bližnímu se usadila. A totě Twé dílo, přeblahý Řehoři! kteréž jméno twé nesmrtelné činí. A kdež může všecko to owoce wypočísti, co Řehořowo osení ještě w nejwzdálenějších ponese stoletích? Kdo může jednotné wětwe zrna horčičného sčísti, jenžto z něho wypučují, a ty národy wyjmenowati, kteréž w jich stínu blažícího pokoje požíwati budau? — Také, rozmilí křesťané! swatý Otec Řehoř we weškerém swětě pro naši swatau církew účinkowal. Pod jeho řízením velikých dobyla wítězstwí, a tomu swatému, wznešenému řízení i mocnářowé swěta, jakž již swrchu řečeno, hluboké úcty nemohli odepřítí. Přitom jeho papežští listowé čili bully hlasitým důkazem jsau jeho wznešené maudrosti, jeho mírného ducha, jeho srdečné snažnosti, wšady uwésti mír, wšady upewniti swazek lásky a upřímnosti mezi weškerým lidem. O něm w prawdě platí, což Kristus Pán prawil u sw. Marka 13, 11.: „Což wám bude dáno, to mluwte; nebo nejste wy, jenž mluwíte, ale Duch swatý mluwí z wás.

Když tak slavně staral se Řehoř XVI. o víru katolickou vůbec, kterauž přes dvě stě millionů lidstva na světě wyznává, rozšiřowal též a podporowal zvláště i všecko dobré a krásné umění w zemi své, dobře wěda, že člověk náležitě wzdělaným a učeným býti musí, chceli a máli jiných učiti. Toho má slavný Řím mnohau po něm krásnou památku. Dopomohl k dostawení welebného chrámu swatého Pawla. Byltě též dobrý a štědrý otec chudého lidu, rozšířiw a zdokonaliw nemocnice a ústawy chudých w swém sídelním městě, a hojně jich nadaw všemi potřebnými věcmi. Témuž sw. Otcí máme též my všickni co děkowati, že jsme pod jeho nejvyšší zpráwau milostiwého léta účastni byli, w němž všem práwě kajícím křesťanům plnomocných odpustků uděliti ráčil. —

Jakož na nejvyš chwalná byla jeho duchowní zpráwa, takť i jeho zemské řízení wztahujíc se na 2^{1/2} millionů poddaných, bylo welice chwalitebné. Tu čest mu dávájí jednolázně mužowé učení a zkušeni, jenžto za jeho panowání w papežských zemích jsau putowali. Hájílt statně sprawedlnost a dobrého obecného pořádku hleděl. Wýborné wydal zákony w mnohých zemských důležitostech. Snažil se wšady bezpečnost žiwota a jmění uwéstí, a ukrýwajíc se laupežníky ze země wypuditi. Obecnému lidu otewřel mnohé prameny k snadnější jeho obživě, a takť Řehoř XVI. jako papež a jako země pán slavně se wyznamenal; i byltě proto milý Bohu i lidem, jehož památka w požehnání jest. *) —

Protož všickni prawěwěřící za Ním, již w Pánu zesnulým, w hlubokém smutku hledíme; neboť tak jeho žiwotí se vším, což w církwi naší na zemi se dálo, bylo srostlé, že po jeho odchodu jakýs swirající cit osamělosti naši žalostíci zemi jímá, až pak zase ten přijde, jehož Kristus, ten Božský zakladatel církwe naší, za swého náměstka

*) O něm platí w prawdě, což sám o Kolínském arcibiskupu Droste Višeringu řekl: „Sicut illustris et clarus fuit in terris, sic et in coelis cum omnibus iis, qui ad justitiam erudiunt multos, erit quasi stella fulgida in perpetuas aeternitates.“

zwolil, aby břímě wrchní vlády církwe zde na zemi na sebe přijal, a započaté dokonat dílo.*) —

Protož, rozm. kř.! my všickni, ješto jsme audowé té swaté katolické církwe, jejížto widitedlná nejvyšší hlawa, Řehoř XVI. tak slawným a wýborným zprávceem jest byl, wděčným srdcem jeho památku swětme. A jak bychom to neměli učiniti tomu wznešenému muži, tomu wěrnému nejvyššimu pastýři, kterýž stádo Ježíše Krista tak pečliwě, a swým vlastním příkladem tak krásně jest wedl; kterýž odwrácením všech nebezpečenství ho střehl, udělowáním wěrných pastýřů ho zachowal, a wysíláním horliwých slowa Božího hlasatelů ho množil? Neměli bychom požehnání a smilowání swrchowaného Boha pro něj wyprositi, kterýž w swém apoštolském úradě národy weškerého swěta tak často jest žehnal! — Wěru památka téhož wznešeného muže a swatého nejvyššího kněze wždy má nám požehnána býti. Snažme se wšak při tom, weliké činy jeho obdiwujíce, jeho wěrnost w powolání horliwě následowati, we wíře prawospasitelné pewnými zůstáwati, wěrnými dítkami swaté Církwe setrwati. A když dnes při jeho pohřební slawnosti obět synowské lásky a wěrné oddanosti přinášíme, modleme se wraucně k Bohu, aby tomu swatému Otcí lehké odpočínutí dáti, a wšeccko, což pro naši církew učinil, a pro ní i wytrpěl, milostiwě odplatiti ráčil. Amen.

*) Přišelté již *Pius IX.*, papež neméné slawný, jakož předohůdce jeho; začez weleslawená budiž prozřetedlnost Božská!

Nawštěwowání pěti poswátých míst w čase Jubileúm čili milostiwého léta w Římě.

(Pokračowání.)

o přewzácných znamenitostech těchto chrámů Páně.

Od

Wáclawa Peřiny,

kanowníka na hradě Pražském a redaktora.

1. Chrám sw. Petra we Vatikáně.

Když byl císař Nero knížata apoštolů, sw. Petra a Pawla mučedlnickau smrtí se swěta sprowdil, myslil snad, jako mnohý jiný newěřící, že náboženstwí křesťanské již za swé wzalo, a jistě nikdo si tenkrát nepomyslil, že na tom samém místě na watikánské hoře, kdež byl císař stkwěle budowy pohanskému modlářstwí a chrám wystawěl, jedna hrob obau těchto apoštolů stkwíti se bude, a že na tom samém místě, odkudž wúdcowé římsťi co wítězowé z chrámu Marsowa w triumfu do kapitolium kráčeli, welkolepý dóm křesťanský co znamení a pomník wítězstwí křesťanstwa nad srdcemi všech národů slawně pnauti se bude.

Již papež, sw. Anaklet, druhý nástupce na apoštolské stolici sw. Petra, nad hrobem toho apoštola kapli zbudowati dal. R. 312 ale na toto místo, přišel císař Konstantin, když byl křest swatý přijal, wykopal z úcty k apoštolům Páně wlastnoručně 12 košů prstí, na wlastních ramenech ji odnesl a tak základ chrámu položil, kterýž jeho nákladem w podobě basiliky wystawěti a papežem Silvestrem poswětití dal.

Basilika byla Řekům weřejnau síni schůžkowau, w kteréž wládař, obyčejně král, z vysokého sedadla saudil. Takowé saudní síně i k jiným slawným schůžkám se užíwalo. Když bylo křesťanstwí nad pohanstwím zwítězilo a toto konečně docela klesto: basiliky zhusta na křesťanské chrámy

se přetvařovaly; ano i nové basiliky, ale v sauměrnější a wywinitější formě se zřizowaly, aby w nich služby Boží konány byly. Dle toho jest basilika dlahá sn, w nž po obau stranách dlahé slaupowé chodby běží. W předku, kdež druhdy saudní stolice stáwala, nyní okrauhlá swatyně (*sanctuarium*) čili welký oltář, něco však powyšně, stojí. Takowého způsobu byl welebný chrám, Konstantinem zde wystawěný a tak též wyhlížejí wšecky chrámy, basiliky zwané.

Jelikož ale chrám tento Konstantinůw, ač často zprawowaný, posléze r. 1450 předce sesutím hrozil: položil Mikoláš V. základ k nowému welebnému domu Božimu, kterýž napotom papež Pawel V. stkwěle a krásně dokonal tak, jak ho podnes spatřujeme.

Při stawení nowého chrámu ale stawitelům uloženo bylo, aby podlahu staré basiliky zachowali, což tím se stalo, že nowá podlaha 16 pídí wyše nad starau podlahau na pilířích a klenutích zpočívá a takto pěkný podzemní chrám sw. Petra působí, kdež množství weliké swatých a ctihodných památek z křesťanské minulosti pozornost každého myslitele, zwláště však každého nábožného křesťana pautá, jak i lonského roku ruského císa Mikuláše do nejwyššího užasnutí a obdiwowání zaujala.

Počet swatých těl a sw. ostatků, zde ležících, jest až k neuwěření welký.

U kobky při soše sw. Weroniky znamenitý kus swatého kříže, Konstantinem papeži Silvestru darowaný, se chowá. Dále kopí, jímž bok Spasitelůw na kříži proboden, a kterýž turecký císař Bajazet papeži Innocencowi VIII. darowal. Potní šat sw. Weroniky, w němž Spasitel krvawé tahy swého Božského obličej zůstawil. — Díl kolébky Ježíšowy. Kausek záwoje a několik vlasů Matky Boží. Kosti swaté Anny. Kus pláště a opasu sw. Josefa. Popel sw. Jana Křtitele. Prst sw. Petra. — Ostatky sw. apošt. Jakuba staršího a Bartoloměje. Hlawa a prst ewangelisty Lukáše a t. p. Nejwzácnější část kostela jest pak tak zwané „Wyznání,“ kdež těla obau apoštolů, Petra i Pawla s polowice odpočívají; druhá polowice leží u sw. Pawla za městem. K dra-

hocenným ostatkům těm jde se po schodech, kteréž podko-
stelím w kobku sw. Petra (*grotta di St. Pietro*) wedau.

We *Wyznání* stojí na hrobě apoštolů velký oltář, na němž pauze papež třikrát do roka služby Boží koná; jiným kněžím zakázáno jest, zde obět mešní konati. Na hlavní tribuně naproti hlavnímu oltáři stojí dřevěná stolice sw. Petra, na níž co biskup Římský při církewních slavnostech sedával, jakau jsme již w časopise našem we wyobrazení vydali. Drahocenná tato památka jest zasazená w pozla-
ceném bronzu umělé práce, a spočívá w předu na dwau la-
tinských církewních otcích, sw. Ambroži a Augustinu, wzadu na dwau řeckých, sw. Athanaši a Chrysostomu, nápodobně z bronzu zrobených a pozlacených.

Černá socha bronzová, sw. Petra představující, ana w jedné ruce dwa klíče co znamení moci, odpauštěti i za-
držowati hříchy, Kristem jemu udělené, drží, druhé ale k žehnání pozdwihuje, jest z pátého století. Sw. Leo We-
liký, papež, dal ji zhotowiti. Nedáwno opět, r. 1825 pro-
slawena jest náhlým uzdrawením jednoho mrzáka, kterýž nohu sochy dle obyčeje věřících líbaje, uzdrawen jest.

Pod oltářem panny Marie pomocné, *Madonna del Soc-
carso* zwaným, leží kosti sw. Řehoře Nanzianského. — Pod oltářem sw. Processa a Martiniana leží těla týchže swatých w nádobě porfirowé. — Pod oltářem sw. Petronilly tělo téže swaté. Tak i tělo sw. Leona I., papeže pod oltářem, jemu zaswěceným odpočívá. Pod oltářem panny Marie od slupů, *Madonna della Colonna*, těla sw. papežů Leona III. a IV. Pod oltářem sw. apoštola Tomáše tělo papeže Bonifáce IV. Těla apoštolů, sw. Šimona a Judy pod oltářem téhož jména. Tělo sw. Jana Zlatouštího pod oltářem kurní kaple. W ora-
torium wedlé kaple Matky Boží, s Kristem s kříže snatým na klíně, čili *Madonna della Pietà*, chowá se mnoho zna-
menitých ostatkůw, kteréž dříve w staré zákristii se cho-
wali. Mimo to ještě třináct těl sw. papežů mučedlnků a pak dwa a dwadceť swatých papežů, jenž mučedlnici ne-
byli, a jiných pět mučedlnků w tomto chrámě odpočívá. Jiných pak ostatků, zde chowaných, nescíslné jest množství.

Hlavně však znamenitý jest podzemní chrám těly obau sw. knížat apoštolů. Nalezají se tu ale také ostatkové jiných swatých a mnoho důležitých a ctihodných výrobků umění křesťanské minulosti, z těch připomínáme jen tyto: Starožitná socha sw. Petra z mramoru; obraz Matky Páně, kterýž jedním bohaprázdným zlosynem zneuctiwan, krew proléwal, z čehož známky na těch kamenech, zde chovaných ještě widěti, a t. d.

Není diwu, že wznešenost a welebnost tohoto domu Božího a jeho četné znamenitosti po všechen čas zástupy pautníků, mnohých i wznešeného rodu, wábily, kteříž za štěstí sobě kladli, že práh kostela sw. apoštolů překročiti mohau. Jak mnoho knížat, ano i císařů a králů na tomto swatém místě w prachu se kořilo a s pohnutím wnitřním slzy prolilo! Císařowé Theodosius, Valentiniánus a Eudokia. Mezi německými císaři: Otto I., II., III., sw. Jindřich s chotí swau Kuuhutau, Karel IV., dále král anglický, Richard a jeho synowé, sw. Wilibald a Unebald, a m. j. Karel Weliký, kterýž eo statný obhájce církwe vším právem jako Konstantin Weliký sochu mramorowau w předsni má, přišel čtyrykrát do Říma a se zvláštní pobožností toto swaté místo nawštíwil, kdež i papežem Leonem III. mezi slawnau mší swatau korunowan jest. Ročítá se dwa a dwadcet císařů a králů, w basilice té od papežů korunowaných. W nowějších časech ale jest paut máudrého a nábožného, w Pánu zesnulého, císaře a otce *Františka I.*, kterauž byl se swau nábožnau chotí *Karolinau*, rozenau princeznau Baworskau do Říma konal, ještě u všech w žiwé paměti. Všichni, jenž je widěli, pohnuti jsau nábožností a skrauseností, jakauž císařští manželé službám Božím w tomto welebném chrámě přítomni byli.

Ctění tohoto swatého místa wezdy tak weliké bylo, že i odpůrce k účtě wzyýwalo, tak že zde ničiwá jejich zuřiwost se utišila. Gothowé i Vandálowé, jenž Řím nejednau poplenili, na tomto sw. místě lidí i všech wěcí šetřili!

2. *Basilika sw. Pawla mimo město.*

Basilika tato jest zvláště znamenitá pro hrob, w němž díl těl swatých apoštolů leží, jakož i pro swé stáří a jiné přednosti, skrze něž nábožní křesťané swatyni tu welice ctíli.

Na silnici, do Ostie wedaucí, právě na místě tomto apoštol pohanů, sw. Pawel po stěti swém byl pochován. Byl stát wlaskau míli odtud u nynějšího kostela *St. Paulo alle tre fontane*, kdež podnes ty tři potoky tekau, na místech zázračně se wyprýštiwši, kterých se byla hlawa státá, třikrát poskočiwši, dotknula.

Místo to patřilo druhdy ke statku jedné bohaté křesťanské Římanky, jménem Luciny, jenž ráda částku jeho k pochowávání křesťanů darowala, poněwadž zuřiwost pohanských tyranů pohřeb wyznawačům Kristowým zabráňowala.

Hrobiště sw. apoštola Pawla bylo císaři Konstantinowi tak welebné a swaté, že je stkwostným chrámem oslawil. Mnoho císařů a papežů později k zwelebení toho chrámu bohatými dary přispělo. L. P. 1822, když se střecha jeho zprawowala: vypukl w noci z 15. na 16. čerwna nehodau oheň, kterýž welkolepau budowu w popel obrátil. — Slawné paměti papež Leo XII. znowu wystawění chrámu toho wšemožně započal, a w práci tak rychle se pokračuje, že ho brzo w jeho staré slávě před očima míti budeme, a k tomu ještě s tau wýhodau, že wywýšením podlahy při rozwodnění Tibery wíce zaplawowán nebude. K dostawení sám Mehmed Ali, vicekrál egyptský napomáhá.

Místo nedowoluje, wšecky památnosti chrámu toho wyočísti. Jestliť nejen jako sw. Petra kostel patriarchální, nýbrž má také, jako tento, swau swatau bránu, kteráž o jubiléum slawně otewřena a po něm opět zawřena jest. Zde nachází se dřewěný kříž, o němž se prawi, že se sw. Brikitau častěji rozmlauwal aneb raději, kterýmž Boží Syn se swatau tauto rozmlauwal. Pak obraz Marie Panny, před kterýmž swatý Ignác z Lojoly s druhy swými slib řeholní skládal.

Ostatky mnoha sw. mučedníků a vysazwačů našly zde odpočinutí. Mezi těmi sw. Timotheus, kněz, za papeže Melehiadesa z Antiochie do Říma přišlý a zde umučený. Dle jeho jména hřbitow ten dlouho jmenován byl.

Leží zde též těla sw. mučedníků, Juliána Basilissy a Marcionilly; hlawa sw. Ananiáše, kterýž zrak sw. Pawlu apoštolu nawrátil a jej pak pokřtil. Dále hlawa swaté Thotiny, mučednice; tělo sw. Felicia III., papeže; část ostatků sw. Oldřicha, biskupa Augspurského; ostatky sw. Benedikta a mladátek; konečně ostatky swatého mučedníka Petra, ze řádu Dominikánů. I řetěz se zde chowá, jímž sw. Pawel w žaláři byl spaután, jakož i kus hole, s níž apoštol ten putowal.

Na hlavním oltáři, na hrobě apoštolů postaweném, nesmí, jako u sw. Petra, nikdo mimo papeže, mši swatau obětowati.

Služby boží zastáwají zde Benediktini, kteříž w krásném klášteře, u chrámu stojícím, obýwají.

3. Basilika sw. Sebastána.

Basilika tato druhdy i basilikau sw. apoštolů se nazýwala, protože w podzemním sklepení zdejším, platonii nazwaném, těla knížat apoštolských wíc než 200 let se chowala, až za Silvestra na swá stará místa, jeden díl u sw. Petra, druhý u sw. Pawla pochován jest. Sw. Řehoř Welký wyprawuje, proč ostatky apoštolů z hrobů wyzdwiženy a sem uloženy byly.

Řekowé totiž uzawřeli tyto drahocenné poklady tajně uzmauti a do vlasti swé přenést. Za tau příčinau we welikém množství do Říma přišli a záměr jejich bylby se lsti a auskokem skoro podařil, kdyby hrůza Boží jim w tom něbyla překážela. Blesk a hrom, bouře a zemětřesení, w tom okamžiku powstalé, nutily je, kořist swau pustiti, a před stíhajícími je Římany ji ukrýti. Teprw za císaře Konstantina podařilo se papeži Silvestru, swaté ostatky obau knížat apoštolských na místo opět dodatí, kdež dříwe byly odpočíwaly a kdež jich nábožná mysl wěřících podnes ctí.

Zde byl jeden z největších a nejznamenitějších hřbitovů (coemeterii), *Calixtův* nazvaný, protože papežem tímto r. 222 nemálo rozšířen jest. Coemeteria čili katakomby jsou podzemní kobky, které vykopáváním písku, k velikým a četným stambám w Římě potřebovaného, se staly. Působí chodby, často na mnoho hodin pod zemí běžící. První křesťané je rozšířili a jich k pochovávaní mrtvých a k slavení služeb Božích užívali. W prvních třech stoletích, totiž w ukrutném pronásledování, w kterémž ubozí křesťané ani za stopu země vlastní neměli, na nížby se modliti a sw. tajemství světiti mohli, brali se w tyto podzemní průkopy, aby tam slovo Boží slyšeli, společně se modlili a swátosti přijímali.

Proto vystavěli tam oratoria, a zdobili je obrazy swatých. Wykopali také w postranních stěnách výklenky, w nichž těla zemřelých mučedníků a wyznawačů Páně ukládali. Rakve, z pálené hlíny zrobené, obyčejně wně jméno zemřelého na sobě nesau a jeli mučedník i znamení umučení jeho. Z těchto hrobek se zhusta ostatky sw. mučedníků s velikau nábožností wyzdvihují a na požádání kostelům wěnují, Nejsauli jména mučedníků známá: dle uwážení jméno se jim dá, protož k rozeznání od mučedníků známých jmen, „křtěnými mučedníky“ se zowau. Což mnozí tupitelé katolictwa na zlau stranu wykládají.

W katakombách sw. Sebastiana odpočívalo 46 papežů a 174,000 mučedníků. —

Ačkoli nic zapsáno není, předce zdá se ono podání prawdivé býti, kteréž twrdí, že císař Konstantin zde kostel wystawěl, papežem Silvestrem poswěcený, a později papežem Innocencem I. sw. Sebastianu zaswěcený. Polowice ostatků swatého toho w tomto kostele se chowá pod jedním stkwostným oltářem i se slaupem, k němuž přiwázán byl, jakož i s jedním šípem, nímž naň střeleno. Jest zde také hlawa sw. papeže Fabiána, pak kámen se šlépěji Spasitelowými, kteréž w něm zanechal, když se byl Petru z mamertinského žaláře propuštěnému, ukázal.

Za tau příčinou nejwyšší pastýřowé chrám ten weli-

kými odpustky obdařili a lid římský takowau úctu k němu měl, že, dle zprávy knihovníka Petra, příkladem papeže Paschála II. powzbuzen u modlení, zpívání žalmů a písní, sem putowal.

W podzemních chodbách swatý Filip Neri celé noci w ustawicném modlení a rozjímání ztráwil. Zde obdržel též widitelně milost Ducha swatého, čímž srdce jeho láskau tak rozohněno a rozšířeno bylo, že mu dvě žebry praskly. Zde sw. Karel Boromejský uchwácen obdiwowáním se wíře a srdnatosti swatých mučedníků časte slzy horké ronil a swatau dychtiwostí planul, život i krew také za wíru dáti.

4. *Basilika sw. Jana w Lateránu.*

Císař Konstantin, jemuž se byl Bůh nad míru dobrotiwým ukázal, nebyl newděčen, nýbrž opět Bohu všelikomyslnost swau osvědčil. Mezi mnohými chrámy, kteréž w Římě i wenku byl zbudowal, basilika tato nejwyše stojí. Slowe též basilikau Konstantiuowau zvlášť, protože mezi všemi jeho wýtworky nejkrásnější jest. Nazývá se také basilikau lateránskau, protože tam wystawěna jest, kdež prwe dům Plautia Laterana stál, kterého Nero pro zradu, proti němu čelci, odprawiti a jeho statky pobrati kázal.

Jmenowala se také basilikau Spasitelowau, protože sw. papež Silvester ji Spasiteli našemu byl zaswětil a to z dvojí příčiny:

1. Protože se slušelo, aby prwní a nejpěknější chrám křesťanský Spasiteli zaswěcen byl. 2. Protože při slawném poswěcení basiliky té obraz Wykupitelůw zázračně před vším římským lidem u prostřed tribuny se zjewil. Kostel ten i basilikau zlatau slaul pro weliké dary na zlatě a stříbre a jiných klénotech, jež Konstantin mu darowal. Posléze měl jméno, basilika sw. Jana, protože později oběma sw. Janům, křtiteli i ewangelistowi, zaswěcen byl. Jestliž katedráli římského biskupa, chrámem Říma i wší zemi, *Ecclesia Urbis et Orbis*, matka a hlawa kostelů na celé zemi, *Mater et caput Ecclesiarum*. Za tau příčinou papež, k nejwyššímu pastýřskému úřadu zwolen, chrám ten pod swau moc běře.

Zde 5 všeobecných a 7 obzvláštních sněmů církevních držáno jest, na jejichž památku papež Benedikt XIV. budovu w lewo od sw. schodů wystawěti dal tam, kdež dříwe welká síň byla, w níž se otcowé na sněmy scházeli.

Když byla basilika tato častými zemětřeseními a dwa-krátě ohněm zpusťla, papežowé, Kliment V. a Innocenc VI. a jiní welikým nákladem opět ji wystawěli. Sixt V. wystawěl předeck s krytau slaupowau chodbau a s pawlanem w prostředku, z kteréhož papež požehnání udělel. Ten samý papež zbudowal wedlejší palác a dal i krásný obelisk na place postawiti.

Po prwním požáru byla horliwost a láska Římanů tak weliká, že i nejwznešenější páni rukau swých nešetřili, k wystawění chrámu klády a jiné stawiwo přinášely.

Nejdůležitější ostatky chrámu jsau:

W hlawním oltáři dřewěný stůl se chowá, na němž sw. Petr a nástupcowé jeho mši sw. konali. Papež Silvester dal jej sem přiněsti a učinil zákon, aby mimo papeže nikdo jiný na něm neobětowal, což se podnes wěrně zachowává. Stůl ten má podobu popelnice, jejíž wnitřek ostatky sw. naplněn jest. Takowé byly oltáře w časech pronásledowání, když totiž křesťané w jeskyních a hrobkách aneb w zákrytu někteřého domu tajemství sw. slawili a každé chwile k autěku hotowi býti musili.

Pod welkým oltářem jest prý také prut Aronůw, kterýž dle Lev. 16, 11. zázračně se zelenal, a hůl Moyžíšowa, níž moře rozdělil a wody ze skály dobyl. a) Wůbec prý wšeccky památky swaté zde se chowají, kteréž cisář Titus po opanowání Jerusaléma a rozboření jeho w triumfu do Říma přiwelz a w chrámě Míru uložil. Papež Mikoláš IV., kterýž tribuna chrámu toho obnowil, dal sem wšeccky ty památky přiněsti.

Wice wšak pamětnosti po našem Spasiteli samém w basilice té se nalezá, a sice: část jeho kolébky; něco ze chlebů ječných a ryb, kteréž Kristus na poušti byl rozmnožil (*Jan 6, 8*); stůl, na němž s apoštoly poslední

wečeři slawil; b) šátek, nímž nohy apoštolůw utíral; purpur s krůpějemi krwe jeho, kterýž mu w domě Pitálowě potupně na bedra hozen jest; záwoj, jež nejblahoslawenější panna wojákům podala, aby ním pás obnaženého Syna na kříži zahalili; kus hauby, která w žluč a ocet namočená Spasiteli podána byla; kus dřewa ze sw. kříže; c) dvě láhwičky s krví a wodau, kteréž z otewřeného boku se wylily, Marií pannau a sw. Janem nachycenau, jak Niceforus *lib. 1. c. 30* wyprawuje a jak panna Maria sw. Brikité sama zjewila (*lib. 6, c. 112*); šátek, kterým při pohřbu líc Spasitelowy zakryty byly. Rubáš w Turině se chowá.

Na welkém oltáři jsau hlavy knížat apoštolských, Petra a Pawla. Kausek brady, krwe a opasku sw. Jana křtitele; hlawa otce jeho Zachariáše, část ramen sw. Wawřince, a hlawa sw. Pankráce a j. w.

Přirozeno jest, že tento nejprwnější a nejpřednější chrám země i znamenitými odpustky od papežů obdarován jest. Jest nejen jedním z chrámů sw. bránu majících, kteráž na počátku milostiwého léta se otwírá a pak zas zawírá; nejen že často do roka zde štací se čini: nýbrž každý zde může také úplných odpustků dosíci, kdykoli kostel tento nawštíwí a modlitby swé dle žádosti hlavy církwe w milosti Boží wykoná. I ten úplných odpustků dosáhne, kdož w kapli sw. Jana Kř. a Jana ew. tím způsobem pobožnost wykoná.

5. Basilika sw. kříže w Jerusalémě.

Basilika tato až podnes též „Sesoriánskau“ se nazývá, protože palác, dříwe zde stojící dle majitele swého tak jmenován byl. Sluje též „Helenskau,“ protože ew. Helena, máteř Konstantina Welikého ji nákladem císařského syna swého wystawěla. Papež Silvester zaswětíł ji znamení sw. kříže, aby se spolu památka zachowala zjewení sw. kříže, jimž Konstantinu wítězství nad nepřátely jakož i triumf křesťanstwí nad pohanstwím zwěstován byl.

a) b) c) Z těchto znamenitých věcí se w pokladě sw. Wíta ostatky nacházejí.

Chová se zde hodný kus sw. kříže, matkou Konstantinowau na vrchu Kalvárském po 180. roce zakopání jeho nalezeného, a tak účtě věřících wydobytého. I jeden hřebík, nímž Kristus na kříž přibit jest, zde uchován. Mimo to i mnoho jiných ostatků se zde nalézá, a sice: 2 trny z koruny Ježíšovy; část hauby, Ježíši na kříži k uhašení žízně podané, ostatky všeho trého najdeš w pokladě našem. Nápis kříže w 3 jazycích; kus záwoje a vlasů Mariiných; prst sw. Tomáše, nímž se ran Ježíšových dotknouti chtěl. Pod welkým oltářem leží w stkwostné nádobě těla sw. Césaria a Anastasia.

W podzemí kostela jsau 2 kaple, jedna ke cti bolestné matky, druhá sw. Heleně zasvěcená. W oltáři této poslední, na němž jen papež a kardinal, jmeno basiliky mající, měl sw. slaužití smí, je mnoho ostatků Spasitelových a matky Páue. Kaple ta i tím se wyznamenává, že w ní mnoho sw. země, sw. Helenau na hoře Kalwárii wykopané a do Říma přinešené, uloženo jest, pročez chrám ten od lidu i *druhým Jerusalémem* nazván jest.

W chrámě tom i dwa sněmy držány jsau. První za papeže Sixta III. r. 433; druhý za papeže sw. Simmacha r. 502.

Pro mnohé přednosti chrám ten i welkými odpustky od papežů nadán jest. Zmiňují se jen o jubilejních, totiž, 48 let za nawštíwení chrámu a 27 s tolikem též čtyřicetidenní za nawštíwení kaple sw. Heleny.

W basilice té není, jako w ostatních, sedm oltářů, a to proto, že zde všechny ostatky obdržeti se mohau, jichž pautník, putující do swaté země, účastným se státi může. Nawštěwuje se prwé welký oltář, kdež welebná Swátost jest, pak se jde k malému kůru, kdež sw. kříž a ostatní ostatky se chowají. Pak se sestaupí do obau kaplí podzemních.

G. Basilika sw. Wawřince za městem.

Wystawena jest Konstantinem W. l. P. 330 na místě „pole Verowo“ zwaném, kterýž, jak mnozí míní, z prastaré rodiny pocházel, pole to majíce. Později patřilo pole to sw.

Cyriace, Římance, a jelikož ona část jeho za pohřebiště dala, nazváno jest „hřbitowem Sw. Cyriaky.“ Sem bylo též tělo sw. Wawřince od jeho žáků, sw. Hypolita a sw. Justina přinešeno, protože hřbitow ten místu blízký byl, w němž sw. Wawřinec umučen byl. Zdali již Konstantin chrám ten sw. Wawřinci zaswětíl, aneb zdali se to později stalo, není rozhodnuto.

A však již knihowník Anastásius praví: *Constantinus fecit Basilicam St. Laurentio, Martyri in via Tiburtina in agro Verano super arenarum crypta.*

Když papež Pelagius II. basiliku tuto obnowowal a místa hrobu sw. Wawřince neznal, stalo se (dle wyprawování sw. Řehoře *Ep. ad Constantiam Augustam*, že dělníci, náhodau na tom místě kopali, kdež sw. Wawřinec odpočíwal, a tělo jeho nectně odkryli, za to ale w 10. dnech všickni zemřeli. Papež Pelagius kázal swaté ostatky jeho w drahém osudí mramorowém tam uložití, kdež až podnes jsau, totiž w kapli pod welkým oltářem, „konfessi sw. Wawřince nazwané.“ Wedlé něho odpočívají kosti sw. lewity Štěpána a mezi oběma sw. Justin, kněz.

Jak ale přišlo tělo swatého Štěpána, kterýž, jak skutkové apoštolství wyprawují, w Jerusalemě ukamenowán byl, na toto místo? To se stalo takto. Štěpán byl od swého býwalého mistra Gamaliele na jeho statku, 20 míl od Jerusalema, pohřben, a později mistr k žáků přiložen. Oba odpočíváli tam až do r. 415, w kterémž Gamaliel jednomu knězi, jménem Luciánu se zjewil a jemu prikázal, aby tělo sw. Štěpána, jeho a ještě jednoho třetího, tam pohřbeného do Jerusalema přenéstí a na slušném místě pochowati dal, což i biskupem dne 26. prosince w den sw. Štěpánu od církwe zaswěceném, slawně se stalo. (*Ex litt. Luc. Presb. Bar. ad 3. Aug.*) O rozličných zázracích, kteréž se při přenešení děly, mluví zwlášť *August. de civ. Dei lib. 22, 8.*

L. P. 439 wzala císařowna Eudocia, manželka císaře Theodosia, tyto wzácné zbytky s sebou do Cařihradu. (*Marcel. in Chron. Theod. hist. in collect.*) Později obdržel Pelagius, kterýž, než za papeže wolen byl, co apoštolský wyslanec do

Cařihradu šel, od císaře Justiniana tělo sw. Štěpána darem, přinesl je do Říma, a w kostele swatého Wawřince uložil. Jak milá byla blízkost swatého Štěpána swatému Wawřinci zázračně prý ukázal, w osudí swé na lewo se ubraw, aby sw. Štěpánu prawici zůstawil. Mezi oběma pak leží swatý mučedník Justin. Mimo to i jiné znamenité ostatky zde se chowají. A sice: část kříže, trn z koruny trnowé Kristowy, kus oděwu panny Marie, hlavy mučedníků sw. Hypolita a Justina; kus hlavy sw. Balbina a sw. Barbory a jeden kámen, jímž Štěpán kamenován jest. W prawo welkého oltáře se spatřuje kámen, na něhož tělo sw. Wawřince položeno bylo, a kterýž až posud krwí jeho zbarwen jest. Jelikož w kameni mnoho děr jest, saudí zpytatelové starožitnosti, že to zázvěreční kámen nějakého žlábkú neb kanálu byl. W lewo je podzemní kaple, kteráž odpustky, w ní dosažitelnými, po celém křesťanském swětě známa jest.

Kdož w milostí Boží jest a dle žádosti církwe pobožnost wykoná, může denně w basilice této úplných odpustků dosáhnauti. Jsau zde také dwa obrazy našeho Spasitele, jeden w chrámě, druhý w slaupové chodbě, oba naproti postranním dweřím, kdež každý, hříchů swých dokonale litující, úplných odpustků dojde.

Zde papežové často do roka mši sw. čítawají, zvláště w neděli Septuagesima, kdežto i řeč k lidu činí. Řehoř měl zde mnohé ze swých homilií: 19. 24. 31. 40tau. Jsau zde též z starocírkewní kazatelny, *ambones* jmenované, z nichž na jedné epištoly, na druhé ewangelia při slawné mši sw. se čítaly.

Zde papež Honorius III. Petra z Kurtenai, hraběte Auwerského s chotí Violantau korunował, když tento r. 1216 do Cařihradu cestował, aby na trůn císařský sedl. — Služby Boží konají zde lateranští kanowníci.

7. Basilika panny Marie Wětší.

Basilika tato jest kráľowský palác, jež si matka Nejvyššího na zemi sama wywolila, aby esquilinský pahorek, druhdy hrdý swými vysokými budowaní a welikolepými wěže-

mi, pohanským modlám zřízenými, stal se nyní pokladnicí vyšších darů, kterýchž královna nebes svým ctitelům zde štědře udílí.

Zde byl jednau palác a zahrada jednoho miláčka císaře Augusta, Mecenáše totiž: palác ten čím výš, tím užší jest, tak že věži se podobá. Wedlé wystawěl Nero nad pomysl wznešený zlatý dům, přes wrch Palatinus se táhnaucí. Když dům hotow byl, a Nero doň se stěhowal, zwolal: „Teď mám byt, na člověka se slušící!“ — Byl-li příbytek ten člověka hodný, zajisté ne jeho, neb on byl nečlowěk, potwora w lidské twáři. Z věže Mecenášowy patřil krutý tyran ten na požár Říma, jež s wíce stran zapáliti dal, aby si diwadlo hořící Trojy předstawiti mohl. W oděwu herce s cytherau w ruce, verše Homerowy o požáru Trojském zpíwaje, kochal se w hrůzném a děsném pohledu tom.

Aby podezření se sebe swalil a lid utišil, swalil winu na křesťany a udal je co žháře. Načež pak křesťany tak krutě pronásledowal, jakž to jen o ďábelské zlosti takowého tyrana, jako Nero byl, očekáwati možno. — Dal totiž křesťany smolau a pryskyřici poléwati, w noci na ulicích takto rozstawowati a je pak zapalowati, aby místo pochodní swítili. Aby pewně a zpříma stáli, každému pod bradu špičatý slaup postawiti dal. Tyto prawau ďábelskau bezbožností wymyšlené muky snášeli křesťané s hrdinskau myslí a statnau oddaností.

Asi 300 let později zlíbilo se nejblahostlawenější Panně místo toto k wystawění kostela si wywoliti, dle ní nazwaného. Příležitost k tomu dali dwa křesťanstí manželé, Jan Patricius a jeho choť. Prosiliť neustále králowny nebes, aby jim zjewila, ku kterému nábožnému aučelu, jsauce bezdětní, swé welké jmění obrátiti mají. A modlitba jejich wyslyšena jest. Dne 5. srpna zjewila se p. Maria oběma manželům we snách, a poručila jim, aby na kopci, kterýž ráno suěhem pokrytý uzří, kostel wystawěli. A aby o prawdě snu nepochybowali, i papež Liberius, jemuž wěc ráno wyprawowali, to samé widění w noci měl. Papež, prawázen wšim duchowenstwem wyšel, aby se o zázračně padlém sněhu

přesvědčil a hned základ kostela položil, kterýž za tau přičinau, basilikau liberíanskau jmenowán jest. Sluje též *St. Maria ad Nives*, od sněhu, o němž swrchu powěděno. Přichází i pod jménem *St. Maria ad Praesepe* (p. Maria u jesli), protože jesle Kristowy z Paléstiny sem přinešeny jsau a podnes zde se chowají. — Nyní jmenuje se obyčejně *St. Maria Maggiore*, Maria Wětší, protože to nejwětší a nejpěknější chrám jest, matce Páně zasvěcený a protože welmi proslawen jest po celém swětě křesťanském, nejen pro swé weliké wysady od papežů darowané, nýbrž i pro hojnost ostatků a sw. památek zde uložených.

Tato basilika má, jako sw. Petr a sw. Jan Lateránský, kardinála za arcikněze, honosí se swatau jubilejní branau a jest kostelem patriarchálním. Zde jsau Poenitenciári papežowf ze řádu Dominikánů, jakož u sw. Petra Minorité a u sw. Jana w Lateraně Františkáni. Jednau do roka se zde štaci slawí a i zde jen papež na welkém oltáři mši sw. obětowati smí. Sw. Řehoř, papež, měl zde ze swých homilií, 1 o wánocích, 1 o welikonoci, 1 w prowodní neděli.

Reliquie zde jsau chowané i znamenité i četné. W kapli Sixtinské pod oltářem Sw. jsau jesle Páně, nejspíš sw. Helenau sem přenešené. Filip III., král Špaňhelský dal je r. 1606 stříbrem obložiti. W lewo té kaple leží ostatky sw. papeže Pia V.

Pod welkým oltářem odpočívá tělo swatého apoštola Matěje, místo zrádce Jidáše za apoštola zwoleného, kterýž w Judsku a w Macedonii s welkým prospěchem ewangelium kázaw, posléz w Judsku mučednickau smrt podstoupil. Tělo jeho snad zarowě se swatým Jeronýmem, též zde ležícím, do Říma přinešeno jest. Dále nalézá se zde tělo sw. Epafrása, jež sw. Pawel biskupem Kolosských učinil, kdež umučen jest. Sw. Pawel nazývá jej swým nejdražším sausulhou a pracowníkem w slowě Božím. Byl w Římě se sw. Pawlem zarowě uwězněn, neb w listu na Filemona jmenuje jej swým sawězcnem. Za časů obrazoborstwí přinesli mnichowé jeho tělo z východu do Říma. Chowají se zde též těla sw. panen, Romuly a Redempty,

pak sw. Faustina, Simplicia a Beatrice, jejich sestry. Dále rameno sw. ewangelistů, Matause a Lukáše, obzvláštních ctitelů matky Páně. Sw. Matauš byl první, jenž Ifigenii k následování panny Marie přivedl, zradiv jí sňatek s pohanským králem Mauřenínským, aby panenství zachovala. Začez i od téhož krále u oltáře při mši sw. zavražděn jest. Posléze hlava sw. papeže Marcellina a ostatky sw. panen a mučednic Anatolie a Viktorie. Naproti Sixtinské kapli jest knížecí kaple Borghesská, kteráž, ačkoli již swau nadherností znamenitá, předce zvlášť obrazem panny Marie proslula, kterýž Římanům vždy nad míru swatým byl a již za papeže Řehoře Velikého w čase moru w slavném processí po městě se nosil, při čemž tento swatý papež nad angelským hradem angela widěl, meč w pochwu zastrkujícího, na znamení, že pro upřímné pokání věřících hněw Boží smířen a trest morů odvrácen jest. Na památku podnes socha angela nad hradem stojí. I nyní ještě obraz ten, za dílo sw. Lukáše považovaný, w obecné strasti k ctění se wystawuje a při processí nosí. I této basilice pro znamenitost její papežové hojně odpustky dali, aby věřících tím k pokání ponukli. Můžeť pak zde každý, kdož w milosti Boží jest a pobožnost dle rozkazu vykonal, nejen částečných odpustků na tři léta, s tolikem též čtyřicetidenních dosáhnouti, nýbrž i dokonalého odpustění všech časných trestů účastným se státi, kteréžto odpustky dle swědectwí jednoho nápisu w Sixtinské kapli i duším w očistci získány býti mohau.

Katakomby w Římě.

Z denníka mého, w Římě dne 4. března 1846.

Od

Pawla Freye,

kapitulara řádu prémonstrátského w Teplé a wrchního inspektora w Mariánských lázních.

S p. Jos. Brockenem, katolickým farářem ze Šwetrinu, se mnau w rakauském hostinci *all' anima* bytujícím, nawštíwil jsem starau, ctihodnau basiliku S. Sebastiana, mimo město papežem Damasem r. 367 na hřbitowě sw. Calixta nad hrobem sw. Sebastiana wystawěnanu. Podkostelí jest díl katakomb, kteréž se odtud na wšecky strany na několik hodin s dálky rozwětwhjí.

Znamenitá jest zwláště podzemní polokružní kaple, skryte to sídlo papežů za času pronásledowání, k slawení křesťanských mysterií užíwané.

W prostředku je malý oltář, s poprsími sw. apoštolů Petra a Pawla, pod kterýmž těla apoštolů těchto nějaký čas odpočíwala. Příční výkleuky kolem okolo chowaly 14 těl nejprwnějších sw. papežů. We výklencích jest kolem do kola mramorowá lawice, na níž w prostředku před oltářem známky mramorowého biskupského sídla widěti jest, na kterémž sw. papež Štěpán I. r. 253 za Valeriána mezi službami Božími přepadnut a s pěti diakony zawražděn jest. Stolice ta přišla bohužel na prosby welwěwody Toskanského Kosmy III. do chrámu sw. Štěpána w Pize.

Nedaleko této kaple, tam kdež sw. Sebastian pohřben jest, widíme na malém oltáříku krásné poprsí tohoto swatého z bílého mramoru od Berniniho zrobené.

Z kaple sw. Františka každý se dvěma swíčkama w rukau jedním řeholníkem do tmawých katakomb byli jsme wedeni. Tento labyrint podzemních chodeb na rozličné strany se probíhajících a často i více pater na sobě postawených, skoro celé město obíhá. Křesťanům prwních čtyř století slau-

žilo za hrobku, w níž se w času pronásledowání ukřýwali, služby Boží konali a sebe wespolek k stálosti powzbuzowali. Někdy zde od pronásledowatelů přepadeni byli.

Nápis w jednom podzemním sklepení na silnici *Via Appia* nazwané na jednom náhrobku nalezený, swědčí o krutých případech. *) Žalostným sauwědkem jest nápis druhý. **) A předce Božská prozřetedlnost tomu chtěla, že mnohý z těch, jenž ani w jeskyních Kampaňských bezpečni nebyli, nyní w oltáři některého welebného domu odpočívá. W postranních zděch chodeb, obyčejně na sáh širokých a w opuce wydlabaných, jsau čtwerhranné podlahulé prohlubiny, často 2 i 3 nad sebau, tabulemi mramorowými aneb kamenem „*terra cotta*“ nazwaným neb cihlami zarowě se zdí zawřené, w nichž nápisy a wšeliké starokřesťanské symboly wryty jsau. W některých oddílech nalezají se kaple s malbami. Na chodbách, w nichž jsme my byli, jsau wšechny hroby wyprázdněny. W rohu jedné křížowé cesty jest hrob sw. Cecilie, jejíž tělo ještě s mnohými jinými Paschálem I. wyzdwiženo a w kostel, w jejím otcowském domě od Urbana I. již w 3. století wystawěný přenešeno jest. Chodby bezpečně jsau zataraseny.

Jak žiwě jsem si zde wzpomněl na sw. Jeronýma, kterýž na tom samém místě skoro před patnácti sty lety co studující se procházíwal a o tom we swém wýkladu na Ezechiele toto napsal: „*Dum essem Romae puer et liberalibus studiis erudirer, solebam cum ceteris ejusdem aetatis et*

*) *Alexander mortuus non est, sed vivit super astra et corpus in hoc tumulo quiescit, vitam explevit cum Antonio imp. qui ubi multum beneficii antevenire praevideret, pro gratia odium reddidit genua enim flectens vero deo sacrificaturus ad supplicia ducitur. O tempora infausta, quibus inter sacra et vota ne in cavernis quidem salvari possimus, quid miserius vita sed quid miserius in morte cum ab amicis et parentibus sepeliri nequire! Tandem in coelo coruscat; parum vixit qui vixit. IV. X. tem.*

**) *Tempore Adriani imperatoris Marius adolescens dux militum qui satis vixit dum vitam pro CHRISTO cum sanguine consumsit in pace, tandem quievit benemerentes cum lacrimis et metu posuerunt I D V I.*

propositi diebus dominicis sepulchra apostolorum et martyrum circumire, crebroque cryptas ingredi, quae in terrarum profundo defossae, ex utraque parte ingredientium per parietes habent corpora sepulcorum et ita obscura sunt omnia, ut prope modum illud propheticum compleatur: „Descendant in infernum viventes,“ et raro desuper lumen admissum horrorem temperet tenebrarum, ut non tam fenerstam quam foramen demissi luminis putes; rursusque pedetentim acceditur, et cava nocte circumdatis illud Virgilianum proponitur: „Horror ubique animos, simul ipsa silentia terrent.“ Hieron. in Ezech. Comm. CXL.

Až posud se vůbec mysliło, že první křesťané v Římě z průkopů, z nichž se písek a země porculánová dobývala, aneb kámen lámal, tedy již v předkřesťanských časech zřízených katakomby tyto udělali.

Tomu ale není tak. P. Macchi, jemuž papežská vláda dohlídku a vedení při vykopávání odewzdala, a jemu šest zeněměřičů přidělila, již po dlouhá léta s důležitou věcí tauto s neunawenau pilností a obětností se zanáší a dokazuje ve swém spisu „o podzemním Římě,“ že *katakomy*, v kterých milliony křesťanů za prvních čtyř století pohřbeno jest, jejichž chodby bez přetržení jako síť často ve více patrách nad sebau skoro kolem celého města mimo hradby se rozprostírají, *od křesťanů w prvních čtyrech stoletích kopány jsau.*

1. U chrámu sw. Petra jsau Vatikánské jeskyně.
2. Katakomy sw. Kalepodia u sw. Pankrace na stříde zwané; Via Aurelia až
3. k Pontiniánským blíže brány „Portuese“ na druhé straně Tiberu.
4. Na prawém břehu Tiberu katakomby sw. Lucina u sw. Pawla skoro nepřetrženě až ke bráně Latinské.
5. U sw. Sebastiana na stříde „Via Appia,“ pohřebiště Calixta.
6. S. Pietro e Marcellino, rozšířením městských zdi Aurelianem r. 270 — 275 nyní w městě samém nacházející

7. před branau „Raenestina maggiore,“ u sw. Wawřince, katakomby sw. Cyriaka, sw. Haštala, sw. Heleny.

8. Na střídě „Nomentana a Salara“ ony sw. Priscilly, kdež sw. Pudenciana a Praxedis wyzdwiženy byly a

9. daleko se táhnauci katakomby u kostela „s. Agnese fuori le mura,“ kdež nyní p. Macchi kopání řídí.

Pohanští Římané mrtvé své buď do pomníků pochovávali, aneb je pálili a popel w columbariích uschowávali. To jenom bohatým možno bylo. Chudí a otroci, jakož i všeecka pošlá zvířata w jamách na Esquilině za branau se pohřbíwali, kteréž jámy *puticuli* neb *commune sepulchrum Romae miserae plebis* se jmenowaly. Nechybím, řeknuli, že ze sta mrtvých w Římě, 10 dílem w sarkofagách aneb co popel w malých výklencích kolumbarií se pohřbilo; 90 pak do jam wházeno bylo. Kdoby byl při veliké lidnatosti Římské (s mnoha millionů) a při nemírném počtu tak zwanych proletariů a otroků, výlohy pohřbu zaprawil?

Nebylotě mezi pohany společenského ducha, oni newěřili na wzkříšení mrtvých. Stkwostná mausolea budowala jen pýcha a snaha, i po smrti se stkwíti. Místo pak w kolumbariích, pro popel w osinku (*Asbest*) zpálených těl, (což velmi vysoko přišlo) aby se tam památka milých zachowala, mohlo jen od zámožných zjednáno býti. To dokazuje r. 1840 na jedné winici blíže hrobů Scipionů u brány sw. Sebastiana wykopané a bez úhony zachowané kolumbarium, kdež každý výkleneček 2 střevice hluboký, tak též vysoký a široký, 2 hrnce s popelem a nedopálené kausky kostí w sobě chowal, se jménem majitele a všech, jakž po sobě do výklenků dány jsau, a sice:

Cornelius Salvius emit:

de lucei auct:

Ne tangito

mortales reverere

deos lares.

A zdalížby nebyli Římané, jenž nic neopomenuli znamenati, i o tomto nesmírném podzemním městě mrtvých něco wyprawowali?

Činí se sice zmiňka o pískových a kamenných jeskyních, nikde ale o velikém podzemním hrobišti. A tyto pískové a skalní jeskyně kamenných lomů nikde nemají hloubky pravých katakomb; a kde z písečné vrstvy drobet hlouběji do tvrdší opuky zabíhají, nikde předce nejsou tak průměrné aniž podobné křesťanským katakombám.

Křesťané dle učení o budaucím z mrtvých wstání a o obcowání swatých, zwolili w pochowávání židovský způsob, tak jakž we sw. písmě we wyprawování o wzkršení Lazarově popsán jest, a církew každému (byť i sebe chudšímu), kdož w křesťanském spolku žiw byl, pohřeb ze jmění církewního platila, a *mrtvých pochowávati*, dle příkladu nábožného Tobiáše co skutek milosrdný wyhlásila. Zámožnější křesťané pro sebe a rodiny swé na vlastní útraty po obau stranách „*cubicoli*,“ wětší schrány hlubití dali, pamětlíwi jsauce slow apoštolských: „*ne gravetur ecclesia*.“ Nalezají se nápisové, toho doswědčující: *N... non gravat ecclesiam... bisomum, trisomum etc.* t. j. hrobky pro 2 neb 3 mrtwoly, se jménem toho, jenž hrobku tu pro sebe neb pro rodinu swau buď sám zhotowil, aneb ji swým nákladem wyhotowiti dal. A to spolu dokazuje, že útraty pohřební za chudé církew sama nesla.

Katakomy s křesťanskými hroby jsau sice w místech, kdež písek a porculánowka byla, a často se „*ad arenas*“ zowau, předce však hlaub jest twrdší zpukřelá opukowá půda. W písku a w porculánowé zemi nebyloby možno, patra chodeb a w postranních stěnách příční hroby nad sebau do wyše udržeti. Proč byli pohanští Římané w twrdší skále písek a porculánowku a to w tak dlahých a hlubokých průkopech kopali, kdežto písek a porculánowku wšude snadněji dostati mohli? Neb snad tam kámen lámali? Zpukřelý đar (opuka) se potřebowal owšem we wlhké půdě, protože tam wíce pewnoty nabył, tak je na př. wnitřní poklad starého Tabularium z đaru. Pročby ale byli úzké rozměřené chodby w takowé rozsáhlosti a hlaubce kopali a sobě takto práci a wynášení obtížili? W twrdých kamenných lomech u Říma se nenalézají nikde křesťanských hrobů.

Již w prwum století byli w rozličných dílech města při modlitebních, z kterýchž se pak brzo fary staly, „*fossarii*,” t. j. hrobaři ustanoweni, kteříž mrtvé okrsku swého dle možnosti hodně blízko za nejbližší branau mimo zdi městské, (proto že zákon římský zapowídal, mrtvých u wnitř pochowáwati) w postranní stěně chodby, vždy již napřed prodělané pohřbíwali. Tito hrobaři byli jako nejnižší stupeň duchowenstwa, a powolání jejich bylo w prawdě swaté. Nápodobněm těchto nábožných hrobařů zdá se mi ono čtné bratrstwo w Římě býti, kteréž i z vyšších stawů audy má a jehož účelem jest, w daleké Kampanii odpočiwající mrtvé wyhledáwati a pochowáwati.

U každého wytknutého kostela (později fary) byli no-táři ustanoweni, jenž paměti mučedníků zaznamenáwali.

Pronásledowání trwalo často na delší čas bez přetrže. Spausty đaru z chodeb wynešené dílem co kámen, dílem roz-tlučené byly co písek potřebowány a prodáwány. W době pronásledowání ale nowokopaný rum, aby se neprozradili, do chodeb mrtwolami naplněných wnesli, tak že podnes mnohé chodby od těch časů naplněné a w nich hroby neporušené se nalézaji.

Některé wchody byly z opatrnosti kamením zataraseny a pískem neznalé učiněny, a w čas nebezpečenství wchody k swatoslužebním schůzkám w skrytu se držely a we vzdá-lenosti něco výše strážcowé postaweni byli.

Později bylo již třidceti hřbitowů, kteréž na jednotli-vých a vzdálených od sebe místech započaty časem semo tam se spojily a w ohromné rozsáhlosti okolo města jako tábor proti pohanstwu činily. Některé katakomby jsau teđ w městě samém od toho času, co Aurelian r. 170—275 zdi městské byl rozšířil.

Nalezl se owšem někdy w katakombách kámen a jiné pohanské znamení, ty ale náhodau pohanského columbaria tam přišly. A z toho chtěli někteří sauditi, že i pohané tam pochowáwání byli. Awšak křesťané příliš všeho pohanského se štítili a dle možnosti všeho obcowání s pohany i po smrti se warowati hleděli.

Těla se obyčejně w plátno zahalowala, w příční prohlubiny čili příhrádky kladla, k mučedníkům, bylo-li možné i hlíněné neb skleněné osudí s krví jejich aneb některé nástroje mučné, kteréž na poprawišti pozůstaly, přiloženy jsau; to vše pak mramorowými neb hlíněnými tabulemi neb cihlami zaděláno a maltau hermeneticky zawřeno.

P. Macchi nalezl w jedné chodbě u sw. Aněžky několik neporušených hrobů, w nichž zetlelá těla na wrstvě wápna položena byla, na kterémž otisk tenkého a hrubého plátna widěti bylo, tak že ono hrubší zrowna na wápně, ono tenší kolem těla owinuto býti musilo. Wápno posud w žádném hrobě nalezeno nebylo. P. Macchi takto wěc wyládá, že totiž ta těla dříve w nějakém domě skryta, později teprw pro nebezpečenství do katakomb přinešena a pro hnutí již počaté do wápna položena byla, aby se wzduch katakomb nenakazil. Známo jest, že nábožní křesťané, jako sw. Pudenciana a Praxedis s welikými oběťmi těla i krew sw. mučedníků we swých domech ukrýwaly, a později je w katakombách sw. Priscilly pochowati dávaly. W kostelích u sw. Pudenciany a sw. Praxedis, které na místě otcowských jejich domů wystawěny jsau, jest widěti, w prwnějším studni, w druhém okraj studně, w níž za časů pronásledowání ostatky sw. mučedníků ukrýwaly.

Na kamenech, jimiž hroby zawřeny jsau, spatřují se nápisy a starokřesťanské symboly, jakož i monogramma Kristowo ✱, kříž, palma, kotew, wěnc, ryba neb písmeny *IXΘΥΣ* což znamená: *Ἰησους Χριστος Θεου Υιος Σωτηρος* (Ježíš Kristus, Syn Boží, Spasitel.) Zhusta naskytá se holubice s ratolestí olíwowau aneb s winnau réwau. Někdy jsau tyto symboly po straně hrobu we wápně neb w kameně čtwercowém wryty.

Nápisy jsau latinské, někdy řecké, někdy latinské s řeckými začátečnicemi. Mnohé jsau w mramoru uměle ryty, neb na hlíněných tabulích psány; mnohé psali nejspíše hrobaři sami neznalými písmenami jazykem obecným, pokaženým, kladauce místo *V*, *B* a místo *I*, *E* a naopak, spolu jména swá připojujice a sw. mučedníků za přímluwu prosíce.

Na některých místech jsou větší kaple se sloupy, mezi nimiž jako na našich oltářích na hrobech mučedníků nej-
 světejší obět se konala. Před oltářem wisely lampy. Na-
 lezené hlíněné a kowové lampy. mají na sobě křesťanská
 znamení, na mnohých jsou ještě řetízky. Místami jsou malby,
 biblické příběhy představující: první lidi, Noéma s holubicí,
 obět Abrahamowu, Mojžíše u pramene skalního, Daniele ve lwí
 jámě, tři mládence w peci ohniwé, Jonáše; wyobrazení dobrého
 pastýře, ukřižowaného Spasitele, nejblahoslawenější panny,
 sw. apoštolů a mučedníků a jiné obrazy z nowého zákona.
 W mnohých těchto kaplích jest podlaha mosaikowá. I studně
 se našly, ku křtění užíwané. Nalezeno též mnoho mra-
 morowých rakwí s křesťanskými wypauklými obrazy, z
 nichž mnohé později na oltáře předělány jsou. Nedaleko
 hrobu sw. apoštola Pawla w katakombách sw. Luciny na-
 lezena mramorowá rakew s křesťanskými wypuklinami, w
 níž několik koster malých dítek leželo. Rakew ta w basi-
 lice Panny Marie Wětší za oltář mlaďátek upotřebena jest.

Wchody mají buď stupně, buď se poznenáhu až dolů
 níží. Místem se jde do hlubších pater tak náhle, že w
 prostranní zdi díry nadělány jsou, aby se při sestaupání, což
 nejspíše pomocí provazu se děje, w těchto děrách noha za-
 držeti mohla.

W sedmém a osmém století mnoho těl sw. mučedníků
 z katakomb wyzdwiženo a w oltářích kostelů položeno jest.
 Bonifacius IV. r. 608 28 wozů plných ostatků swatých
 mučedníků pod welkým oltářem Pantheonu uložiti dal a na-
 zwal tuto w kostel obrácenu budowu: *S. Maria ad martyres.*

Některé částky katakomb od diwých národů wylaupeny
 jsou. Při welikém wyplenění města za časů sídlení papežů
 w Avignonu, kdežto obywatelstwo města na 60,000 spadlo,
 katakomby skoro w zapomenutí přišly. Jenom několik je-
 dnotliwých nawštíwitelů w patnáctém století místem zazna-
 menáno. Teprw za časů Sixta V. pozornost na ně obraceti
 se počala.

W tomto temném, obrowském labyrintu podzemních

chodeb přibližuje se křesťanská duše jako k prvním křesťanským dobám a při pohledu na hroby, kaple, malby, prosté, nábožné nápisy a znamení a jiné zde nalezené věci jest člověku u srdce jaksi mílo. W této temnotě se ukázal mnohý článek swaté wiry a mnohý obřad naší swaté církwe w swětle přewelebném, kteréhož swětla pak toliko ten newidí, jehož oko bludem anebo newěrau zastřeno jest.

Krew sw. Januaria w Neapoli.

Nic na odpůrce katolické církwe tak silně neudeřuje, nic jich tak nemůže rozpáliti kyselostí a záští, jako když se jim zpráva nějaká donáší, že w církwi katolické diwowé se stávají, a to ještě w našich časích. Sami by rádi byli, kdyby w jejich zhorech také Bůh neobyčejným způsobem swau moc wyjewil a znamení swého zalíbenj w jejich straně ukázal, to jest patrně widěti w tak hrozném snažení jejich jednotlivých w každé zemi se již vyskytlých aneb ještě powstávajících sekt neb rozkolnictwí po diwných neobyčejných výjewech nadzemské, nebeské moci, pošetilé jednáni we vyhledávání známosti budaucích věcí, neb vyskauvání tajností neobyčejných, jak to Swedenborgiani, Kwa-kerowé, Methodisti, a jiní činili, ještě činíwají a jiné k tomu jejich násilným prawdy nebeské wydobývání skoro bauřliwé a ukrutně nutiti se wynasnažují. Dostí známé jsau swětu jejich osoby, duchem nějakým, jenž u nich má Duch swatý býti, naplněné, když w schůzkách jejich nábožen-ských býwají nadšené, mužowé neb ženy, a jako na myslí pomatení očima krautí, na zemi se wálí, neb i tancují, jak nám zpráwy z Ameriky o rozkolnictwích protestantských w časopisu „Katolík“ a jinde jednající a jiné knihy a pojednání o nich wyprawují. Proč někteří z nich táhli až do Asie, tam 1000 leté mocnárstwí očekáwajíce, a t. d.? Ale

Jestli u nás katolíků jaký div se stane, u. p. w Trewiru, neb w Římě s Ratisbonnem, neb w Napoli a t. d.: tu jest křiku, jakoby to Protestanti chtěli zbraňowati, aby, když u nich byl, jest a bude samý zmatek, nesrozumění, neswornost a blud we wíře, aby Bůh také žádné církwe neměl, kdeby byla od prwních časů swornost a srozumění se i jednota we wíře a w administraci neb zprávě a řízení celého ústawu; nechťi to odpůrcowé naši, mezi sebau sami tak rozdrobení w částky tak neurčití a neodhodlaní, že newí žádný, jak dluho w tom neb onom a w kolika rozkolnictwích ještě zůstanau, nechťi prawím, aby Bůh tu prawau církew katolickau k zahanbení všech odporníků jejích od Gnostiků k Arianům, a od Arianů k Waldenským, a od Waldenských neb Albigenských a Husitů až k Protestantickým rozbrojníkům diwy a znameními za swau wyznamenal, hájil a také oslawil. Mezi mnohými diwy, zvláště *krwe sw. Januaria* tekutost ausměšky odpůrců našich na sebe přitáhla. Než místo dluhého o diwech rozjímání pozorujmež, co o tomto diwu ne nějaký jednotlivý Katolík, kterémuž by se mohlo předhazowati, že snad obrazotwornost jeho byla přepiatá, a oklamán tau přepiatostí že něco widěl w duši, což skutkem se nestalo; ale co jeden nekatolík a k tomu ještě zpytatel přírody, a to ne snad ledakterý, nýbrž známý *Charles Waterton*, (ten samý, jenž dříwe již swá cestowání do Jiho-Ameriky, *Wanderings in South-America* popsal) we swém životopisu o tekutosti této krwe Swato-Januarské w Napoli naznamenal. — Pozorujtež.

Láhvice, prawí zpytatel přírody, we kteréž se z krwe Swato-Januarské něco zachowáwá, byla z Kaple sw. Januarrowi zasvěcené wzata a na hlavní oltář sidelního chrámu Páně postawena; potom Litanie o nejbhahoslawenější Panně Marii od lidu se zpiwala a jiné modlitby odříkawaly. Když se to skončilo, přinesla se stříbrná socha toho swatého we slawném, nábožném průwodu z kaple, a postawila se též na ten oltář. Potom se slawila welká mše swatá, pak se nesla láhwice s krví od Kanowníka do prostřed lodi kostelní, aby všickni přítomní, toho dychtiwi jsauce, krew opravdu widěli a láhew líbatí mohli. Bylyž zde dvě láhwice, jedna

welká, kterážto z krwe měla, jak při usmrčení jeho z ran jeho tekla; pak menší, we kteréž krew mučedníka ještě s pískem smíchána jest, na nějž při usmrčení krew ta tekla. Obě byly welmí silným a krasně ozdobeným obalem ze stříbra a skla ozdobeny. Políbiw obal mohl jsem se přesvědčiti, že *krew byla pewná*. Tisíce lidí ze všech stawů, knížata i žebráci, byli w tom samém stawu jako já, a Kanownik, držící ten obal, když jsem do něho se díwal, nahnul jej častěji s hůry dolů, od jedné strany k druhé, aby ukázal, že krew není tekutá, při čemž obalů jen koncem prst swých držel.

Zapomněl jsem, že hned po zpíwané welké Mši swaté několik paní do kaple připuštěno bylo. To jest výhradní přednost, kterauž někteří rodowé se sw. Januarem spríznění od časů wěčných užíwají. Tyto paní odříkávaly hlasitě litanie o Nejblahostawenější Panně, a konaly také jiné modlitby, při čemž diwným způsobem twárnosti swé proměňowaly. Cizí, wlaské řeči nerozumějící aneb jen nedokonale zuající, a tímto skutkem rozhorlenosti nedotknuti, dotwrzowali, že tyto paní Swatého tupí a jemu lají, že krew jeho ne tak rychle se rozplynuje, jak se od nich žádalo; ale tomu není tak. Byl jsem zrowna u těch paní, když se modlily, ale neslyšel jsem ani výhrůžky, ani rauhawého slowa, nýbrž jen výjewy nej-pobožnějšího nadšení ducha.

Když hodinky mé 1 hodinu ukázaly, krew ještě zádným způsobem se nezměnila, a mnozí lidé šli domů, tak že kostel o mnoho studenější byl. Zrowna, přísně we tři čtvrtě na druhau ale krew najednau ukázala se tekaucí. Kanownik nesaucí obal ten, šel zrowna okolo mně, a já jej wyprovázal až k hlawnímu oltáři, kdež jsem láhwici líbal, swau modlitbu s modlitbau shromážděného lidu spojil, aby Bůh byl pochwálen za swau milost newyslowitedlnau, kterauž tímto diwem tak zřejmě tomu shromáždění ukázati ráčil. Hodinu později políbil jsem láhwici ještě jednau, a po stejném čase ještě jednau a t. d., tak dohromady pětkrát. Při tom spatřil jsem wždycky, že krew zůstala dokonale tekutá, a ni- kterak se nepodobalo, jakoby se srazila neb sedla, ačkoliw

o páté hodině k večeru powětrí w kostele welmi chladné bylo. Toho času a toho dne, 19. září, líbal jsem láhwici posledněkráté. Přes osm hodin stráwil jsem w kostele ustatwíčně, na wšcko maje ten nejbedliwější pozor, což se w něm dělo.

Dne 23. září nawštíwil jsem opět sídelní chrám mezi 9tau a 10tau hodinau ráno, hned jak w kapli swatého Januaria welká mše swatá odzpíwána byla. Skaumal jsem tu krew co nejprísněji. Bylať jako ruda a docela nepohybliwá. Kanownik otáčel ten ostatek swatý před očima mýma sem a tam. To nebylo žádné obzwláštńi wyznamenání mé osoby. Nejchudší mohl tak dobře, jako králowská wdowa, kteráž práwě tam přítomna byla, do kaple wejíti a ten ostatek si ohlédnauti. Málo minut před 10. hod. krew zase se učinila tekaucí, a já ji popatřil ještě jednau we způsobě její tekutostí, jak jsem to 19. září učinil. W mém celém žiwobytí nic mne tak mocně nedojalo, jako tento nadobyčejný diw. Wšecky moje události předešlého žiwota tímto zázrakem do stínu padly, a já nyní jako nejplnějši přeswědčení to wyjadřuji a předstawuji, že rozplynutí neb tekutost Swato-Januarské krwe docela bez pochybnosti jen diwem a zázrakem se stává a děje.

Co řeknau k tomu naše němečtí pochybowatelové? — Tak „Katolik“ ten dopis končí. Aby však žádný z mudrowěřících nemyslil, že jeden z temnowěřících, kteříž w „Katolíku“ swětlo swěta zhasínají, sám toto přednešení podiwuhodné wykowal, musíme zde jen podotknauti, že popsání toho w samém Weimaru, kdež otec Röhr na stolici praotců sídlí, tištěno bylo. Skoro od slowa k slowu wyňato jest toto přednešení z „*Frorieps*“ *Neue Notizen aus dem Gebiete der Natur und Heilkunde (XXXI. Band N. 10.)*

Těšmež se my katolíci, děkujmež raději a chwalměž Boha, kterýž jméno swé swaté we wywolených swých oslawiti ráčil, a ještě w našich dnech církek swau prstem zřejmým wšemohaucnosti swé hájí a jí potěšuje, a nebuďmež jako třtiny, každým wětrem mínění a mudrowání swětského se klátíci; buďmež pewní we wíře, však nezapomeňmež na lásku,

t. j. nebuďtež pyšní jako fariseové se pyšnil, že byli synové Abrahamowi, neměwše skutků jeho; neužívejtež hrubých, nelidských slow, kterýchž i odpůrcové naši užívají; buďtež paměťliwi slow Pawlowých: *Insta opportune, importune; increpa in omni patientia et doctrina*. Láska na kříži nás vykoupila, láska církew rozšířila, zachowává, a ještě nejlépe všudy shromažďuje owčičky do owčince Kristowa; ta bude na věky našim blahoslawenstwím u Otce, Syna a Ducha swatého, Amen.

Dějepis kláštera Břewnowského a Braumowského.

(Pokračování.)

1576. Mnohými powodněmi, ohněm a peněžitými příspěvky ku wedení wálky s Turkem, padl klášter Braumowských do welkých dluhů, tak že opat Martin II., aby městu Braumowu powinnowaných ještě 1400 kop zaplatit mohl, dworec Halbstadt za tuto cenu a roční činži 2 kop měšťanu Braumowskému, Kašparowi Riedlowi prodati musil. Teprw opat Wolfgang tento dworec zase pro klášter koupil. — Dále zastawil opat Martin, aby králi Rudolfowi II. slíbených 4250 kop Mišensk. wyplatiti mohl, městu Braumowu wes Wišňow za 1500 kop, Braumowskému měšťanu Kristofowi Riedlowi mlýn we Weckersdorfu za 300 kop, a jiný mlýn rychtářowi Martinkowickému též za 300 kop. K tomu si wypůjčil od Michala Hejmanela z Jauer 400 zl., od dwau měšťanů Wratislawských 1000, a od pěti měšťanů Braumowských 300 tolarů. Wes Wišňow zůstala w zástawě až do roku 1613, kdež ji opat Wolfgang po mnohých a těžkých půtkách s městem klášteru opět získal.

1585. Bylo morowau ranau na Braumowsku 2207, a na Policku 2250 osob zachwáceno.

Mnozí měšťané Braumowští, jenž dle kompaktátů Basijských od r. 1436 až do r. 1540. tělo Páně pod obojí

přijímatí nawykli, byli veřejným přemlouváním svého faráře Šalomauna k učení Lutheránskému swedení. Opat Martin žalował Šalomauna z odpadlictví od wíry katolické u arcibiskupa Pražského, Martina Mědeka, kterýž jej také bez meškání s auřadu swrhl a k zodpowidání se do Prahy powołal. Ale měšťané se nowému faráří poddati nechtěli; ani na rozkaz kráľowský, aby Šalomaun k arcibiskupowi odešel nepřipustili, a swémocně mu postaupili kostel Panny Marie před městem, aby tam dále kázati mohl.

1587. Šalomaunem odpadlíkem neustále popichowáni, obžalowali měšťané proti wůli magistrátu opata u císaře Rudolfa II., winíce jej, že nešetří wýsady císařem Karlem IV. roku 1348 jim udělené, práwa totiž, by faráře na faru Braumowskau dosazowali a magistrát wolili. Že opat klášterní práwa dostatečnými wýsadami odůwodnil, král měšťany s celau žalobau odmrštil a opatowi oboje práwo přiřknul. Když na to farář Šalomaun na rozkaz kráľowský z města byl wypowězen, přidrželi se nekatoličtí měšťané Braumowští sausednich lutheránských pastorů; ostatní přijímali Nejswětější Tělo buď jen pod způsobau chleba aneb pod obojí od faráře katolického.

1602. Rozepře mezi měšťany a řezníky Braumowskými, za příčinau městu wojwodau Jindřichem z Münsterbergu uděleného a opatem potwrzeného práwa, že maso na týhodním trhu veřejně a swobodně prodáwati mohau, již roku 1594 wypuklá, nebyla ještě rozhodnuta, když wěkem sešlý a mnohými neduhy sklíčený opat Martin II. opatstwí složil. Čhtě císař Rudolf II. uprázdněné opatstwí Wolfgangowi Selendrowi z Prošowic, w kláštere sw. Emmeráma w Řezně uděliti, swrhl, 23. čerwence w kláštere Braumowském předsewzaté a ukončené wywolení probošta Reyhradského, Kristofa Sobieburského za opata Břewnowského, a přísně na to tlačil, aby klášter Wolfganga Selendra postulował, čehož také na přímluwu legatů apoštolského, Filipa Spinella obdržel. Ač Wolfgang Selender z Prošowic, jsa z cizího kláštera, docela proti zákonům řeholním opatstwí Břewnowského dosáhl, byl této neobyčejné wýminky hoden,

Jelikož jej newšední vzdělanost; wřelá nábožnost a znamenitá u wyznáwání a rozšiřowání wíry katolické horliwost wyznačowaly. Sotwa na opátstwí dosednúw, pečowal se wší sobě přirozenau horliwostí o to, by počet řeholníků rozmnožil. Za tau příčinau přiměřeně mnoho nowiců přijmul, kteréž když w kázni řeholní, w nábožnosti a šlechetnosti sám byl wychowal, we wědách theologických co nejlépe wy-cwičil a swým vlastním příkladem k rozhlašowání slowa Božího roznítíl, nejen po klášterních ale i po králowských farách co horliwé pastýře duší je rozeslal.

Opat Wolfgang byl přísný hajitel klášterních práv a horliwý katolické wíry obrance; proto byl w boji po celý čas swého opatstwí s měšťany Braumowskými, kteréž wýsady Karlem IV. r. 1348 jim udělené nadužíwajíce, rozhodnutí císaře Rudolfa II. od r. 1587 podrobíti se nechtíce, a práwa k dosazowání faráře na faru Braumowskau a wolení magistrátu si přiwlastňujíce, do kostela Panny Marie, jehož se násilím zmocnili, Klimenta Karasandra co pastora uwedli a hřmotným pozdwižením, by opat magistrát neumístil, překaziti se snažili. Za tau příčinau musel si opat několikráté u saudu králowského stížnost wěsti; oni však i proti rozhodnutí králowského kanceláře od 16. čerwence 1610 pastora Klimenta podrželi. Udělené obojetným stawům českým majestátem císaře Rudolfa II. od 11. čerwence 1609 swobody, na swých statcích kostely stawěti, i na swau obec wztahujíce, postavili pod dolejší branau města kostel, ač opat opětně odporowal a císař přísně zakázal, obojetným stawům českým jediné důwěřujíce; tam Klimenta za pastora ustanowili, příjmy mu wykázali a za nástupce jeho w krátkém čase Ondřeje Knorra dosadili. Že se však Knorr neostýchal i opata, i řeholníky a katolíky měšťany we swých kázáních a knížkau uweřejněnau tupiti a jim ošemetně na cti utrhati, byl opat nucen od císaře žádati, aby Knorr odstraněn a kostel zawřen byl. Těžce to nesauce měšťané nekatolíčtí, wedli si několikráté stížnost proti opatowi u Defensorů, o swobodné wykonáwání náboženských obřadů snažně prosíce. Stawowé nekatolíčtí podali mimo jiné i tuto stížnost císaři, žáda-

jíce, aby opat byl dohnán, by w používání kostela měšťany neznepokojoval. Když však císař žádost tuto oslyšel, a hraběti Matějowi Thurnowi odpověděl, že poddaným katolického duchowenstwa žádného práwa k stawění kostelů majestátem přiřknuto nebylo: obžalował opat měšťany Braumowské u císaře, že proti opětnému nařízení královskému we swém kostele náboženské obrady wykonáwati nepřestáwají, čímž docílil, že císař, jsa na cestě z Prahy do Wídně, osm měšťanů po Pardubic obeslal, a jim nařídil, by kostel bez prodlení opatowi wydali, a písemné od něho wyswědčení, že rozkazu královskému zadost učinili, Místodržícím do Prahy přinesli.

1618. Měšťané tito w skutku do Prahy přišli, a příčinu newyplněného rozkazu královského na celau obec strakajíce, na poručení císaře w bílé věži uwěznění byli. Na to magistrátu Braumowskému rozkázáno, by kostel zawřel a klíče opatowi vydal. Když však magistrát dle rozkazu učiniti chtěl, všickni nekatolíci powstali, a ozbrojenau rukau jej rozehnali. Na to odeslal císař kommissary do Braumowa, aby kostel zawřeli, klíče Místodržícím přinesli, měšťanům jakékoliw schůzky w kostele pod ztrátou všech wýsad zakázali, a půwodce toho powstání wyšetřili.

Sotwa že kommissarowé královský rozkaz w Braumowě wykonali, usaudili nekatolíctí w Praze na sněmu shromáždění stawowé, že opat Braumowský majestát zrušil, i uzawřeli o propuštění uwězněných w Praze měšťanů Braumowských císaře žádati. Rozhorliw se nad tímto počínáním stawů nekatolických císař, zapowěděl w listu místodržícím direktorům zaslaném, Braumowských se ujímati, což bylo později příčinou toho, co se 23. kwětna w Praze bylo událo.

Direktoři Braumowské z wězení propustili, kostel w Braumowě nekatolikům otewřítí rozkázali, opata Wolfganga do klatby dali, wojsko shromáždili, k němuž se všickni mladí měšťané Braumowští přidali, a na vlastní autraty je wydržowali. Po jeho rozpuštění najmulo město 31 wojáků za 450 kop, a pak zase jiných za 1026 kop.

1619. Oblehli měšťané Braumowští opata w klášteře,

kterýž o svůj život starost máje, pomocí sluhy svého, 5. února w noci do Police se odstranil; ozbrojení měšťané ho stihali. Zpozorowawše řeholníci, že opat prchl, po prowezech z vysokých oken se spustiwše, příkladu jeho následowali. Jediný farář, Michal Lukas, za příčinau svého aurdování w klášteře zůstal. Měšťané do kláštera wrazili, a w něm i w kostele po dwa dny laupili. Že však lůza kostelního pokladu najítí nemohla, zákeřnický se na faráře uwrhla, do wězení jej wlékla, a škrcením mu hrozila, jestli, kde poklad uschowán, nepowí. Ničehož však od faráře dozvědětí se nemohauce, kata zawolali a faráře na skřípec natáhnauti poručili. Když se tomu kat podrobítí nechtěl, wynutil jeden z sedlské chátřy ohawnau ukrutností sám ubohému faráři šetřeně tajemství. Škoda, kterauž klášter tímto olaupením utrpěl, obnášela na 100,000 kop.

Dnes 15. dubna wyprawili direktori králowství českého Jana Arnošta z Militz, a Jana Kranowa co kommissary do Braumowa; ti zmocniwše se panství Braumowského a Polického, na to doléhali, aby jim měšťané klášterní a kostelní poklady wydali; Braumowští tomu nechtěli rozumětí, až u direktorů obžalowání, listem od 5. listopadu ku wydání laupeže donuceni byli.

Nadzmnění kommissari prodali Jakubowi Seidelowi z Georgenbergu, měšťanu Braumowskému wesnice: Božanow, Welkau wes, Hejtmankowice, (*Ottendorf, Grossdorf, Hauptmannsdorf*) a Ottonowi Jindřichowi Ratzinowi, wesnice Šonow a Rosenthal.

Bolestí nad odpadlictwím Braumowských měšťanů, lítostí pro olaupení kláštera, a rozprchnutím tak šetrně wychowaných řeholníků překonán, zemřel opat Wolfgang due 7. září 1619 w Domašowě w Morawě u wyhnanstwí.

1620. Prodali direktori Wáclawowi z Raupowů statek Hrdly, wes však Třebonici a dworec Mirešice měšťanům menšího města Prahy za 6500 kop. Totéž se stalo s mnohými grunty statku Braumowského.

Tohotéž roku koupili měšťané Braumowští panství Braumowské i s klášteřem za 45000 kop Míšn. *s tau wýmin-

kau, že při odevzdání panství 6000, při podepsání trhovní smlouvy 5000, w měsíci říjnu 7000 kop a ostatní summu w ročních lhůtách po 4000 kopách zaplatí, řeholníkům však na wyžiwenau 6000 kop zadrží. — Aby umluwená cena zaplacená býti mohla, vypůjčil si magistrát od rozličných věřitelů 7871 kop: s tau však částkau výplaty dostihnauti nemoha, všecy obecní, přívátní i zádušní peníze, co byly w rádním domě uložené k tomu cíli odhodlal.

Příkladem Braumowských powzbuzení, wyslali i Poliční měšťané své plnomocníky: Jana Kaukala (primasa) a Walentina Perzigeka (měšťana) do Prahy k direktorům, aby s nimi o kaupení panství Polického jednali, záležitost ta však nikdy k žádanému konci nepřišla.

Po wítězství na bílé hoře nařídil kníže Karel z Lichtensteinu, jsa za nejprvnějšího kommissara od císaře Ferdinanda II. ustanowen, Wáclawowi Obiteckému z Obitec, aby probosta Břewnowského, Šimona Goldmasta, kteréhož direktori wyhnali, w probostství, ač wojskem popleněné a zpálené, uwedl.

Císař Ferdinand II. opatřil nový kostel Břewnowský, r. 1545 na zříceninách někdejšího kláštera wystawený, krásným klenutím; vše ostatní zůstalo w zříceninách.

1621. Byl opat Jan Benno w Emausích wywolen a pod wojskau stráží do Braumowa uведен. Přewzaw panství Braumowské a Polické, obnowil kláštery, swolal rozprchlé řeholníky a odevzdal jim fary Braumowské, pastory z nich wyhnaw. Na všecy ty tak znamenité změny hleděli měšťané Braumowští jen tiše, četným wojskem totiž, kteréž město obsadilo, na uzdě držáni. Wětší díl měšťanů se ku katolické wíře nawrátil; nejhlavnější pak půwodci všeho někdejšího zbauření se nakwap odstranili, w cizozemsku si pro budaucnost obydlí hledajíce.

1622. Doléhali věřitelové na měšťany Braumowské; aby zaplatili, co si na odrážku trhovní ceny za panství Braumowské vypůjčili; ti, jelikož nad míru zchudli, nic pláti nechtěli, winu nadělaných dluhů na rozprchlý nekatolický magistrát strhajíce.

1624. Obnowil opat Benno gymnasium Braumowské, a zarazil w kláštere učení filosofické. Tohotěz roku vyplatil wesnici Bezděkow, Jindřichowi Sadowskému za 500 kop zastawenau, a dwa statky sedlské, r. 1464 Barboře Sadowské za 1600 kop prodané. Dále koupil dworec welkowský a swobodný statek w Božanowě, kterýž s dworem, od opata Wolfganga kaupeným, spojil.

1627. Připočeti císař Ferdinand II. na sněmu zemském Pražského arcibiskupa a ty opaty české, kteříž statky mají, k prwnímu stawu králowství Českého.

1628. Opat vyplatil wesnici Dřewice, Jindřichowi Sladkowskému za 2000 kop zastawenau.

1629. Ukončil císař Ferdinand rozepři, kteráž již r. 1626 mezi opatem a měšťany Braumowskými powstala, týkajíc se obmezení wýsad městských, nejhlawnějši to přičiny wšeho zbauření, a nahražení weškeré škody, kteráž klášteru olaupením a panství Braumowského odkaupením wzrostla. Uzawřením králowským od 9. čerwence byli měšťané práwa k wystawowání piwa na wesnice Braumowské zbaweni, a k odwádění weřejných daní, kteréž až posud klášter sám za 374 měšťanů platíwal, jakož i k tomu břemenu odsauzeni, aby faráři ročně 100 kop, učitelowi 40 kop, kantorowi 40 a warhanikowi 40 kop vypláceli. Měšťanům, kteříž pro wyznávání katolické wíry za času Braumowského pozdwižení mnohých nesnázi utrpěli, dowoleno, tak dlawho dwakrát piwo waríti, dokudby domy swé neprodali.

1630. Obrželi kláštery: Břewnowský, Braumowský, Sázwawský, Kladrubský, swatého Jana pod skalau a sw. Mikuláše na starém městě Pražském, jménem náhrady za wšecky, již we wálce Husitské i nyní ztracené statky, na porownání mezi papežem Urbanem VIII. a císařem Ferdinandem II., ročně 2000 kop ze solní schránky, (*cassa salis*) kterážto summa se dle obapolného srownání mezi kláštery rozdělowala.

1632. Šwédowé zmocniwše se dne 3. listopadu Braumowa, již po 8 dnech wojskem císařským wyhnáni byli.

1633. Na panství Braumowském a Polickém bylo ži-

weno 18 pluků císařského vojska, kterémuž nad to opat ještě 19000 zl. vyplatil. Požadováním vojenským poddaní docela schudli; a když je na to i hlad a mor nawštíwil, mřeli tak, že w Polici 600, w Braumowě 922 a po wésnicích mnohem více lidí pomřelo.

1634. Uchwátíl mor 800 lidí w Braumowě. Po 12 týhodnů bylo na panstwí Braumowském sedm pluků císařského vojska táborem, z čehož klášteru a poddaným na 200000 zl. výloh wzrostlo. Jmění obywatelů sešlo tak, že jich jen 168 weřejným powinnostem dostáti mohlo.

1639. Bylo panstwí Polické wojskem Šwédským popleněno.

1642. Dne 6. čerwna oblehli Šwédowé Braumow, 15. se zmocnili města, 17. však čerwence byli hrabětem Buchheimem chyceni.

1643. Císařské wojsko po celý rok Braumow ochraňowalo.

1644. Dne 15. listopadu 36 domů w Braumowě popelem lehlo.

1645. Zpotřebowala se wšecká auroda na wyžiwení 7 pluků císařského vojska. Dne 9. října zmocnil se Braumowa wojenský wůdce Duklas; po celých 5 týhodnů držel město obsazené, požádal od něho 15000 tolarů, a ku pojištění této summy 5 řeholníků co zástawní osoby do Kufferbergu odwésti kázal.

1647. Byla wšecká zásoba císařským wojskem w zimě zpotřebowána, tak že se řeholníci po jiných klášterích rozejíti musili. Když se tyto wojenské posádky zmenšily, přepadnul 7. kwětna wojenský wůdce město, a i s klášterem je wylaupil.

1651. Aleš Hübner, byw r. 1646 za opata wywolen; pro neustálau churawost wšak ani duchowním ani swětským powinnostem dostáti nemoha, žádosti celé kapitoly se poddal a z hodnosti swé poděkowal, načež kapitola Alešowi jména ponechawši, Augustina za opatského koadjutora s nadějí někdejšího následowání wywolila.

1652. Když opat Aleš dne 22. ledna w Polici zemřel,

byl Augustin w hodnosti opata Břewnowského od kapitoly potvrzen. Hned z počátku svého auřadování rozmnožil počet řeholníků, kterýž třidcítiletou wálkau nad míru byl prořidl, ustanowil schopné duchowenstwo své za učitele na učilišti filosofickém a theologickém, a nejednoho z nich na Pražskou, kardinalem Harrachem uspořádanou akademii, aby filosofii přednášeli, posílal, knihownu klášterní mnohými nowými knihami rozmnožil, a školy, zwláště gymnasium, i dům k pohodlnému přijímání přichoziích hosti wystawěl.

1664. Tomáš Sartorius, (*Schneider*) muž wážný, šetrný, w práwách zběhlý, wědecky vzdělaný a protož také wrělý gymnasiálního, filosofického a theologického cwičení ctitel a podporowatel, we veřejném jednání nad míru zkušěný, po úmrtí Augustina na opatství dosazen, hned po wyhoření hradu Braumowského (18. čerwna) nový klášter wystawěl. Roku 1665 wystawěl kostel na wršku sw. Jana, 1667 kostel we Wišnowě, 1674 kostel špitálský sw. Ducha w Braumowě, 1676 kostel sw. Wáclawa, na místě zbořěného lutheránského kostela, 1677 kostel w Božanowě: wšecky wšak toliko ze dřewa. — Jeho přispíwáním wystawělo bratrstwo německé, opatem Alešem 1649 uspořádané, r. 1679 kostel sw. Wawřince, kdež někdy kostel sw. Kříže, opatem Augustinem bratrstwu darovaný, stáwal. Dále wystawěl probostství Břewnowské, kteréž 13. čerwnce 1678 i s kostelem, kancelářem, owčínem a sejkami shořelo, a ustanowil zde r. 1680 Superiorát. Konečně položil dne 26. dubna 1677 základní kámen pro klášter Polický, 1. kwětna pro farní kostel Braumowský, a 1690 pro kostel Martinkowický.

1666. Rozepři s měšťany Braumowskými, již za opata Augustina za příčinou práwomocnosti powstalou, a u mnohých králowských auřadů ano u samého císařského dwora wyjednáwanou, statně ukončil. Císař Leopold I. potwrdil porownání, nazwíce prostřednictwím Králowéhradeckého biskupa, Matauše Ferdinanda z Bilenbergu, a opata Grüssowienského, Bernarda Rossy usnadněné.

1675. Dne 29. dubna skonal Matauš Ferdinand Zaubek z Bilenbergu, řeholník Braumowský, 1649 opat u sw.

Mikuláše na starém městě Pražském, a 1652 u sw. Jana pod skalau; 1665 první biskup Královéhradecký, a 1668 arcibiskup Pražský. Pochován jest w Braumowě, kdež krásný náhrobek ostatky jeho příkrývá.

1680. Na mnohých místech králowství Českého powstali rolníci proti swým wrchnostem. Tímto příkladem swedení rolníci Braumowští a Poličtí, powstali proti opatowi, žádající od něho nawrácení všech wýsad, kterých powstáním proti císaři Ferdinandowi I. ztratili, zvláště však wýsady opatem Řehořem IV. jim udělené, kteráž jim práwa k přenášení statků na dědice poskytuje, a k tomu ke všemu oswobození od roboty. Toto však powstání císařští kommissarowé, hrabě z Sternbergu a hrabě Waldstein wojsko ku pomoci majíce, potlačili. Půwodcowé byli smrtí trestáni.

Tohotěž roku powstal wětší díl Braumowského měšťanstwa proti opatowi; měšťané totiž s porownáním od r. 1666 nespokojeni, nawrácení ztracených wýsad násilně žádali. Ale i tato prostopášnost brannau rukau potlačena, a měšťané k peněžitému trestu odsauzeni.

1683. Kaupil opat Tomáš u Litoměřic winici Klyn za 1400 zl.

1684. Klášter Braumowský i s kostelem a 180 domy shořel. Hned následujícího roku začal opat wedením Pražského stawitele, Martina Allio, nový kostel stawěti. Wnitřní okrášení provedli Tomáš Soldati a Jan Steinfels.

1688. Sáhнула Rejhradská kapitola po práwu opata Břewnowského, mocí kterého probošty w Rejhradě dosazovala, a usilowala o to, aby si budaucně swobodně probošta woliti mohla. Rozepře za tau příčinau vypuklá byla papežskou nunciaturau we Wídni mírně porownána tak, aby opat, kdykoliby se probošt woliti měl, 3 kandidaty střidawě z kláštera Břewnowského a Rejhradského, kapitole Rejhradské předstawil.

Tohotěž roku kaupil opat Tomáš od hraběte Jana z Herbersteinu jeden díl statku Skržiwan za 32000 zl.; později přiwtělil ho k statku Slaupenskému, r. 1672 od swobodného pána Harranda za 24000 zl. kaupenému.

1690. Přispíval Braumowský klášter 36000 zl. ku válce Turecké, a hned na to 54 wojínů na autraty klášterní ozbrojených ku vojsku odeslal.

1700. Celá Police popelem lehla, a pomocí páně opatowau z většihó dílu zas wystawena byla.

Otomar Zínk, pro swau nadobyčejnau wědeckau wzdělanost, zvláště we filosofii a w práwnictwí, pro swau we veřejných záležitostech obratnost a všestrannau w hospodářstwí zkušenost, k hodnosti opatské powolan, výnos statků klášterních až k podiwení rozmnožil; obstarávání hospodářstwí odevzdal duchowním, w hospodářské, w Břewnowě zaražené škole wycwičeným. Tím způsobem nashromáždil mnoho pokladů, za kteréž statky kupowal, kláštery a školy stawěl. Kaupil totiž s powolením císaře Leopolda, k obnovení někdejšího, Lehnickým wojwodau Bedřichem II. wyzdwiženého Wahlstadtského proboštwí w Slezku, od hraběte Jana Sigmunda z Brauna, r. 1703 statek Wahlstadt za 22000 Slez. dol., r. 1716 statek Weicherau za 20000 Slez. dol., r. 1728 statek Schönawu za 72000 zl., r. 1735 statek Strachowitz za 16000 dol., a r. 1738 panstwí Kaltwasser za 184000 zl. S nesmírným nákladem proboštwí r. 1732 postawiw, r. 1738 konwent do něho uwedl.

1705. Kaupil Otomar statek Kladno s Hnídausi pro klášter Břewnowský od arciwojwodkyně Anny Marie Franťišky Toskánské za 140000 zl.

1707. Odprodal statek Zahradka, kterýž Pražský arcibiskup, Matauš Ferdinand z Bielenbergu klášteru odporučil, hraběti z Traussonu za 28000 zl. a r. 1732 zahradu w Aujezdě, tím samým způsobem klášteru připadlau, hraběti Otakarowi z Stahrenbergu za 3400 zl.

1710. Klášter Polický o jedno křídlo rozšířil, 1715 klášter Břewnowský, a 1735 Braumowský wystawěl; pak kapli sw. Kříže na wrchu Wostass r. 1711, jinau u Braumowa r. 1720; kostel Wondřejonický 1718, Bezděkowski a Heřmannowický 1722, Wišnowský a Božanowský 1724, na wršku sw. Jana a Ruprechtowický 1725, Schönawský

1729, kapli Lauretanskau 1726, a sw. Wáclawa w Braumowě 1729, kostel špitálský w Polici a w Braumowě 1711. — I gymnasium štédrotau Otomarowau powstalo; mimo to také na wystawení dworů, piwowarů a winopalen, bělidel, špejcharů a wodowodů z wrchů Stěny do kláštera mnoho peněz wynaložil.

Za časů Otomarových walně se zmáhalo učení filosofické a theologické w Braumowě tak, že i swětští jinochowé na něm podilu bráwali. Mnozí z řeholníků též i k cwičení se w práwnictví přidrżowáni byli.

Mnohé snahy a mnohých výloh obětował i na to, aby klášter Orłowský w hořejším Slezsku, wojwodau Těšínským Wáclawem Adamem (luteránem) Benediktinům odňatý, a za posledního faráře Lamberta Klónna na rozkaz císaře Karla VI. řádu Benediktinů českých přiwtělený, opět w sídlo řeholní proměnil: ale všeccko jeho podnikání bylo marné, a krom poddaci práwo a něco desátku pro kostel Orłowský, nic více wymoci nemohl.

Opat Otomar byl z počátku swé opatské hodnosti miláčkem swých bratří; ale pozdější, newčasna swau přínosností, a že práw opatských z ohledu kapitoly nadužíwal, všechněch skoro srdce od sebe odwrátil.

(Dokončení.)

P o w ý š e n í.

Welectihodný p. *Karel František Pruha*, kněz církevní arcidiécesí Pražské, adjunkt bohoslovních studií na universitě Pražské, jenž 21. dubna b. r. ve velké síni Karolinské s vysokou učeností a neobyčejnou hbitostí disputoval; byl 24. dubna za *doktora písmá swatého* slavně prohlášen; a na to od Nejdůstojnějšího Knížete Pána Arcibiskupa od 1. května u *sv. Jiří za Spirituala* dosazen.

Uprázdňený *vikariátní auřad Bystřický* ráčila Knížecí Milost Arcibiskupská Benešowskému weledústojnému děkanowi, arcibiskupskému notáři a téhož vikariátu tajemníku, pánu *Ignáci Čáslawskému* prozatímně swěřiti.

Dědictví Swatojanské

wydalo letošním rokem spoluaudům swým pro rok 1845 prwní čtvrtletí *Životů Swatých*, perem weledústojného podpřewora Teplského *Hugona Jana Karlíka*, professora církevní historie na domácích studiích. O spisu tomto jde a rozšiřuje se jedna powěst, že se stal ozdoba^m bohoslovní literatury České; a účinníwost jeho osvědčuje se tím, že se počet přistupujících nových spoluaudů tak rozmnožil, že za čtvrt leta se jich více než mnohá předešlá leta po celý rok přihlásilo, a brzy celé wydání — 3000 wýtisků — rozebráno bude. Zwlastě přihlašuje se arcidiécesí Holomaucká, a w ní opět dekanát Oppawský, pak dekanát Iwančický brněnské diécesí, tak že tito wětší počet letošních spoluaudů činí.

Pro rok 1846 dotiskuje se kniha *Weleslawín*, spis hospodářsko-morální, pozůstalý po slavném morawském spisowateli, Jimrawowském faráři Matějowi Sychrowi; pozůstávajíjci z rozmlauwání mezi duchowním otcem a mnohými jeho

osadníky. — Spis tento se pro výbornost svou jistě knihau stane oblíbenau.

Pro rok 1847 dotisknut jest *Hlas duchovního pastýře*, na obranu Dědictví Swatojanského, od kněze církevního *Josefa Kamenského*, s přispěním w opravě věhlasného duchovního zpráwce Tuchoměřického, *Josefa Wotýpky*. K spisu tomu připojené jsau od redakce zajímavé události při Dědictví Swatojanském, pak vysvětlení některých Šů prawi del Dědictví, a *poznámenání všech spoluudů*; z kteréhož widěti lze jest, že Dědictví již pozůstává z 1234 (s koncem měsíce kwětna 1300) spoluudů, jichžto slawnau ozdobau se stal *Wládař Českého králowství, Nejoswicenější Císařská Wýsost a Pán, Arcikníže Štěpán*. Dále se dočteme, že Dědictví w těch 12 letech swého pozůstávání již vydalo 111,445 wýtisků swých wydání; že na skladě swém prodává 20ro rozličných výborných swých spisů; a že mohowitost jeho již wzrostla na 17,000 zl.

Pro rok 1848 chystá se (již w tisku) díl druhý Žiwotů Swatých.

Cena dílu prwního 1 zl. jest tak lewná, že ji knihkupci sami obdiwují, jenž by knihu tu pod 2 zl. wydati nemohli.

W příštím swazku Časopisu podáme mnohé wýtahy z Hlasu duchovního pastýře, an wětší počet odběratelů Časopisu w Dědictví ještě nestojí, které jistě od mnohých za welezajímavé uznány budau.

BLAHOWĚST.

Katolický týdeník tento pro Čechy, Morawany, Slováky a Slezáky vydává se každou sobotu w knihkupectwí wdowy Schulzowé w Jesuitské ulici č. 186.

Předplacení na půl leta 1 zl. na celý rok 2 zl. stř. přijímá se u wydawatele č. 552 na dobytčím trhu — w knihkupectwí Šulcowském w Praze i we všech řádných knihkupectwích.

W komissí u wdowy Schulzowé w Praze a Ed. Hölzla w Holomauci.

Wydawatel a redaktor:

Wáclaw Štulc,

kněz cirkewní.

S důwěrau w Bohu, s láskau k vlasti a cirkwi béře se *Blahowěst* na cestu k milým krajanům swým. „Sláwa Bohu“ a „pokoj lidem dobré wůle,“ jest heslo jeho; rozšiřowati známost prawdy, zastáwati wíru Boží proti bludům powěry a newěry, oswěcowati rozum, šlechtiti srdce, rozněcowati w milém národu našem lásku k Bohu a cirkwi, k prawdě, a ctnosti, slowem: ke všemu, což swatého jest, a tauž měrau napomáhati k žádaucímu zwelebení a zdaru vlasti, k blahu člowěčenstwa, jest jeho účel. I schwáčil náš nejdůstojnější Pan arcibiskup Pražský, *Aloys Josef*, záměry *Blahowěstowy*, a ujaw se ho otcowsky, získal mu přízniwau ochrauu Jeho Císařské Wysosti wůbec milowaného arciknížete *Štěpána*, nejmilostiwějšího zprawce milé vlasti naší České. A tak swědom sobě dobré wůle swé nastupuje *Blahowěst* paut swau po Čechách, Morawě, Slowensku, Slesku a kde-

koli mu *Slowan* dweří otewře. Że nebude nemilým hostem, pokud s pomoci Boží jemu a úkolu swému dostojí, za to mu ručí, mimo jiné, i cítěná potřeba podobného časopisu w literatuře naší, i dobře powědomá powaha zbožného národu *Słowanského*. Wzýwajíce pak již každého wůbec, obzwlášť ale upřímné Čechy, Morawany, *Slowáky* a *Slezany*, aby *Blahowěsta* pod střechu swau hostinnau mile přijaly, za slušné a powinné to sobě klademe, oznámili, jaké věci nowý *Blahowěst* náš na swé týdenní pauti laskawým přátelům swým přináseti hodlá.

Budau to hlavně následující:

1. W každém čísle buď krátký wyklad připadajících nedětních epistol neb ewangelií, buď podobné kázaničko.

2. Krátká a důkladná pojednání o důležitých prawdách křesťanských (dogmatických a moralních), při čemž ale wší jizliwé polemiky se chrániti a k tomu přede wším zřetel obracetí se bude, aby čtenář, nabuda jistého přesvědčení, co jest prawdau spasitelnau, již tím proti bludu byl ochráněn.

3. Wysvětlení časů a obřadů církewních.

4. Powídky, w nichž by se, jako w zrcadle nějakém wíra, žiwot a jednání křesťanůw obrazely; — nábožné básně, podobenstwi, legendy, písně k domácí i weřejné pobožnosti.

5. Zanimawé příběhy z dějin sw. katolické církwe, obrazy ze žiwotů Swatých a Swětic Božích, jakož i žiwotopisy znamenitých katolíků, při čemž na dějiny církewní vlastí *słowanských* a wěk náš obzwláštní zřetel bráti se bude.

6. Wýborná místa ze spisů sw. Otců i jiných wytečných spisowatelů katolických.

7. Církewní zpráwy, způsobné k probuzowání nábožného ducha a křesťanského žiwota w národě našem, při čemž wylaučeno bude, což by koli pauhé a marné zwědawosti slaužiti a škodliwému klewetnictwi podnětem býti mohlo.

8. Krátká nawěšti o wyslých užitečných knihách.

Toť tedy jsau věci, o kterých *Blahowěst* jednati a mluwíwati bude. Wycházeti a wydáwati se bude každý týden,

a sice w sobotu, pokaždé arch, a týden napřed, tak sice, že všickni pp. předplatitelové a čtenáři jeho po všech vlastech našich hned výklad hned kázaničko na připadající neděli budau moci w rukau míti.

O wnitřní uspořádání a zewnitřní úpravě časopisu tohoto mohauť laskawí krajané naši sami z tohoto prospektu sauditi.

Cena předplatní: 2 zl. stř. na celý rok a 1 zl. stř. na půl léta, jest tak lewná, že nowý časopis tento směle k těm nejlacinějším přičísti můžeme, jelikož weliký arch ani 2 groše w. č. státi nebude.

První číslo wyšlo ten den před sw. Janem Nepomuckým, dne 15. Máje.

Předplacení se přijímá:

1. U *wydawatele* na dobytčím trhu č. 552;
2. w knihkupectwí *wdowy Schulzowé* w Jesuitské ulici blížě mostu, číslo 186;
3. we všech řádných knihkupectwích.

Střany rozeslání časopisu našeho o k. poštau dáme w Pražských nowinách zpráwu, jak mile se nám od nejwyššího úřadu poštowského we Wídni žádané powolení a wýminky oznámí.

Sběratelům předplatitelů, kteříž se přímo k *wydawateli* obrátí, dá se při 10ti odběratelích 11tý exemplář nádawkem.

Awšak zbývá ještě, abychom ku všechněm pp. spisowatelům vlastenským s důwěrnau žádostj se obrátili, aby wedlé wytknutého účele *Blahowěstu* našemu k žádaucimu zdaru řadau i skutkem, obzwláště pak písenními pracemi pomáhati ráčili. *Wydawatel* daufá, že důwěrná prosba tato srdečně uwážena bude u každého, komu vznik swaté wíry katolické, duchowní žiwot milého národu našeho a zwelebení vlasti na srdci leží. Nemůžeme sice laskawým pomocníkům swým wýnosné honoráry slibowati, jako to při jiných časopisech býwá. *Wydawatel* musí se na opak veřejně wyznati, že jest důwěra w Boha jediným jeho pokladem, laskawá ochotnost a účinníwá podpora wěrných přátel církwe

a vlasti jeho jedinkau jistinau, a prospěch věci dobré nej-
přednější jeho pohnutkau. Nemaje, čím jiní mnozí vládnau
a powědom sobě jsa dobré vůle swé, spolehá se tím dů-
věrněji na lásku k věci samé, kterauž zajisté každý upřímný
milovník vlasti české a církwe katolické za swau vlastní
pokládati bude. — Podáři-li se však, jakž daufati lze, s po-
mocí Boží podniknutí naše, a zbyde-li po zaprawení nemalých
útrat zisk nějaký peněžitý: zawazuje se wydawatel hned na-
před, že ho pro sebe nikoli neponechá, nýbrž s wědomím a
a wůli přátel a pomocníků swých k dobrému národu a ku
prospěchu věci samé swědomitě wynaloží.

Laskawí pp. spisowatelé wlastenští, kteří wydawateli
wedlé projewené žádosti této skutečně pomáhati se nakloní,
rače zásílky swé buď přímo do rukou wydawatelowých (by-
tem w čís. 552 — 2 na dobytčím trhu) aneb do knížecí
arcibiskupské knihtiskárny addressowati.

Obsah swazku druhého.

K vysoké slawnosti jmenin J. c. Wýs. Ferdinanda I. Strana 209

Pojednání.

1. O lhostejnosti w náboženstwi	211
2. Láska a maudrost Kristova	224
3. Jak důležití nám mají býti sw. Otcowé	243
4. O zkužbách snaubců	253
5. Co jest křesfanské wlastenectwí	266
6. O bezženství kněžském vůbec	276
7. Obrana růžencowé pobožnosti.	312
8. Básně	324
9. Hymnus wečerní (Báseň)	326

Oznamowatel.

Literatura.

Versuch eines auf Erfahrung begründeten Naturrechts 328

Rozličnosti.

1. Řeč duch., držaná za Swatost Papežskau, Řehoře XVI.	331
2. Nawštěwování pěti poswátných míst w Římě	339
3. Katakomy w Římě	355
4. Krew sw. Januaria w Neapoli	363
5. Děgepis klášterů Břewnowského a Braumowského	367
6. Powýšení	379
7. Dědictwí Swatojanské	379
8. Ohlášení nowého časopisu Blahowěsta	381

Redaktor: *Wáclaw Pešina*, metrop. kan., kons. rada, děk. u sw. Apollináře.

Do II., III. a IV. swazku loňského ročníku wlaudily se w pojednání „o zkouškách snoubců“ následující, smysl rušící omyly tisku:

W swazku II.

Na straně 267. řád. 5. s hora místo *dobré jídlo* čti *dobré bydlo*.

W swazku III.

Na straně 493. řád. 10. s dola místo *jeho příbuzných* čti *jeho pokrevní*.
 — 494. — 12. s hora — *mysl* — *omyl*.
 — 494. — 14. s dola — *tento rok dwadcatý čtvrtý jeho stáři položil* čti *tento rok dwadcatý čtvrtý jeho narození za rok dwadcatý čtvrtý jeho stáři položil*.
 — 495. — 11. s hora místo *do druhého dne* čti *do popolední*.
 — 499. — 13. s dola — *s cela toho listu vyspal* čti *s cela toho listu wyspal*.
 — 506. — 9. — — *hned při prohlášení* čti *hned při smrti muže, aneb při prohlášení*.
 — 510. — 15. — — *tak ženich tak newesta* čti *tak ženicha tak newěsty*.
 — 513. — 18. s hora — *nezračno* čti *nezručno*.

W swazku IV.

— 652. — 6. s dola místo *mohli* čti *mohl*.
 — 652. — 5. — — *byl* čti *byli*.
 — 653. — 7. s hora — *stihného* čti *stihaného*.

Omyly w pojednání „*Láska a maudrost Kristowa*.“

W swazku III.

Na straně 448. schází na začátku nadpis:

V. *Svědkové se strany protivné.*

— 452. řád. 7. s hora místo *Das* čti *Das*.
 — 453. — 10. — — *druhý* čti *druhdy*.
 — 455. — 19. — — *nach welchem* čti *noch welcher*.
 — 456. — 17. — — *ihm* — *ihr*.
 — 457. — 11. s dola — *L' institut, catolique* čti *L' institut catolique*.
 — 459. — 7. s hora — *maga* čti *magna*.
 — 460. — 6. s dola — *est. non* čti *est non*.

W swazku IV.

— 606. — 8. s hora místo *Závěrek* čti *VI. Závěrek*.
 — 606. — 10. s dola — *Bed.* — *Bnd*.
 — 608. — 12. s hora — *vyspřidal* čti *vyspovidal*.
 — 608. — 12. s dola — *malius* čti *melius*.
 — 609. — 15. s hora — *o milosrdného* čti *v milosrdného*.
 — 613. — 7. — — *Erde* — *Erden*.

W ročníku XX. swazku I.

Na straně 99. řád. 6. s hora místo *Kritsova* čti *Kristova*.
 — 104. — 4. s dola — *portem* čti *portam*.
 — 105. — 6. — — *se vsi své* čti *ve vsi své*.
 — 108. — 15. s hora — *μεταμορφosis* čti *μεταμορφosis*.
 — 155. — 17. s dola — *ni co* čti *ničeho*.
 — 159. — 6. s hora — *Zivot* — *Zivost*.

Do II., III. a IV. swazku loňského ročníku wlaudily se w pojednání „o zkouškách snoubců“ následující, smysl rušící omyly tisku:

W swazku II.

Na straně 267. řád. 5. s hora místo *dobré jídlo* čti *dobré bydlo*.

W swazku III.

Na straně 493. řád. 10. s dola místo *jeho příbuzných* čti *jeho pokrevní*.
 — 494. — 12. s hora — *smysl* — *omyl*.
 — 494. — 14. s dola — *tento rok dwadcatý čtvrtý jeho stáři položil* čti *tento rok dwadcatý čtvrtý jeho narození za rok dwadcatý čtvrtý jeho stáři položil*.
 — 495. — 11. s hora místo *do druhého dne* čti *do popoledni*.
 — 499. — 13. s dola — *s cela toho listu wyspal* čti *s cela toho listu wyspal*.
 — 506. — 9. — — *hned při prohlášení* čti *hned při smrti muse, aneb při prohlášení*.
 — 510. — 15. — — *tak ženich tak newesta* čti *tak ženicha tak newěsty*.
 — 513. — 18. s hora — *nesračno* čti *nesrucno*.

W swazku IV.

— 652. — 6. s dola místo *mohli* čti *mohl*.
 — 652. — 5. — — *byl* čti *byli*.
 — 653. — 7. s hora — *stihného* čti *stihaného*.

Omyly w pojednání „*Láska a maudrost Kristowa*.“

W swazku III.

Na straně 448. schází na začátku nadpis:

V. Svědkové se strany protivné.

— 452. řád. 7. s hora místo *Das* čti *Das*.
 — 453. — 10. — — *druhý* čti *druhdy*.
 — 455. — 19. — — *nach welchem* čti *noch welcher*.
 — 456. — 17. — — *ihm* — *ihr*.
 — 457. — 11. s dola — *L' institut, catolique* čti *L' institut catolique*.
 — 459. — 7. s hora — *maga* čti *magna*.
 — 460. — 6. s dola — *est. non* čti *est non*.

W swazku IV.

— 606. — 8. s hora místo *Závěrek* čti *VI. Závěrek*.
 — 606. — 10. s dola — *Bed.* — *Bnd*.
 — 608. — 12. s hora — *vyzpřidal* čti *vyzpovidal*.
 — 608. — 12. s dola — *malius* čti *melius*.
 — 609. — 15. s hora — *o milosrdného* čti *v milosrdného*.
 — 613. — 7. — — *Erde* — *Erden*.

W ročníku XX. swazku I.

Na straně 99. řád. 6. s hora místo *Kritsova* čti *Kristova*.
 — 104. — 4. s dola — *portem* čti *portam*.
 — 105. — 6. — — *se vši své* čti *ve vši své*.
 — 108. — 15. s hora — *μεταμορφosis* čti *μεταμορφosis*.
 — 155. — 17. s dola — *ni co* čti *ničeho*.
 — 159. — 6. s hora — *Zivot* — *Zivost*.